

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ArtBook

Empresyonistler

Resim sanatının
en ışıltılı
dönemi

ArtBook

Empresyonizm

Kitabın Kullanımı

Bu sanat kitapları dizisinde ressamların hayatı ve yapıtları, yaşadıkları dönemin kültürel, sosyal ve siyasal çerçevesi içinde ele alınmıştır. Sayfaların kenarındaki renkli bantlar, kitaptaki bilgilere ulaşmanızı kolaylaştırmak için üç gruba ayrılmıştır. Sanatlar ressamın hayatı ve yapıtlarına, maviler yaşadığı dönemin kültürel ve tarihi koşullarına, pembeler ise başyapıtlarının incelenmesine ayrılmıştır. Her sayfada, açıklayıcı resimlerle birlikte belli bir konu ele alınmış, yine resimlerle hazırlanan dizin bölümünde, kitapta adı geçen önemli kişiler ve ressamın yapıtlarının bulunduğu yerler hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

■ s. 2: Claude Monet, *Monceau Parkında Parisliler*, 1978, ayrıntı, New York, Metropolitan Museum of Art.

İçindekiler

1867 - 1874

1874 - 1879

Kökenler

- 8 ■ Okullar savaşı
- 10 ■ Manet örneği
- 12 ■ Manet: Kııda Kalya
- 14 ■ Monet'in gençliği
- 16 ■ Monet: Bahçede Kadınlar
- 18 ■ Açık havada ilk denemeler
- 20 ■ Degas'ın gençliği
- 22 ■ Sergi alanları
- 24 ■ Batignolles grubu
- 26 ■ La Grenouillère
- 28 ■ Karanlık yıllar
- 30 ■ Paul Cézanne: Auvers-sur-l'Oise'da
- 32 ■ Cézanne: Aslan Adamın Evi
- 34 ■ Çekmece'de bir düş: Bir karma sergi
- 36 ■ Monet: İzlenim, Gündoğumu

Empresyonist devrim

- 40 ■ Manzarada figür
- 42 ■ Renoir: Moulin de la Galette'de Dans
- 44 ■ Kentsoyluların zaferi
- 46 ■ Renoir: Loca
- 48 ■ Argenteuil
- 50 ■ Monet: Argenteuil'de Yelkenli Yarışı
- 52 ■ İlk koleksiyoncular
- 54 ■ Su manzaraları
- 56 ■ Sisley: Pont Marly'de Su Baskını
- 58 ■ Kar
- 60 ■ Teknolojik gelişme
- 62 ■ Monet: Saint-Lazare Garı
- 64 ■ Bulvarlarda gezinirken
- 66 ■ Caillebotte: Yağmurda Bir Paris Sokakı
- 68 ■ "Modern yaşam"
- 70 ■ Gösteri başlıyor
- 72 ■ Degas: Dans Sınıfı
- 74 ■ Natüramortlar
- 76 ■ Nüser

1874-1879

1879-1886

Ekler

Altın yıllar

- 80 ■ Büyüktü bir buluş
- 82 ■ Degas: Opera Orkestrası
- 84 ■ Empresyonist kadınlar: Cassatt, Morisot, Gonzalès
- 86 ■ Morisot: Beşik
- 88 ■ Café Nouvelle-Athènes
- 90 ■ Degas: Apsent
- 92 ■ Hipodromda
- 94 ■ Edebiyatçı dostlar
- 96 ■ Paris sokakları
- 98 ■ Taşbaskılar
- 100 ■ Empresyonistler ve portrecilik
- 102 ■ Whistler: Gri ve Siyah Kombinasyon No.1 (Sanalçının Annesi)
- 104 ■ Doğunun büyüü

Denge bozuluyor

- 108 ■ Bunalım yılları
- 110 ■ Manet: Folies Bergère'de Bar
- 112 ■ Akdenizin ışığı
- 114 ■ Paris'teki İtalyanlar
- 116 ■ "Yeni" bir Renoir
- 118 ■ Renoir: Şemsiyeler
- 120 ■ Anglosakson Empresyonizmi
- 122 ■ Heykel sanatı
- 124 ■ 1886: Son Empresyonist sergi
- 126 ■ Pointillizm devrimi
- 128 ■ Monet, Degas, Renoir: Son yılları
- 130 ■ Empresyonizmin şansı

- 134 Yer dizini
- 138 İsim dizini
- 140 Kısa biyografi

1867 - 1874

Kökenler

Okul savaşı

Öndokuzuncu yüzyıl Fransa'sının sanat yaşamı Güzel Sanatlar Akademisi'nin denetimi altındadır. Resmi Salonlarda sergi açmak ya da takdir kazanmak isteyen her genç sanatçı, Akademi üyeleri tarafından yönetilen l'Ecole des Beaux-Arts'ın öğretilerine uymak zorundadır. Akademi eğitimi katı ve eskimiş kurallara dayanır: Klasik sanatın örneklerini temel alan kesin bir estetik kurala göre resim yapabilmek için, resme geçmeden önce uzun bir çizim çıraklığı dönemi ve canlı nü modellerin resmedilmesi gerekirdi. Ancak bütün ressamlar, Delacroix'nın dediği gibi, "cebir öğretilir gibi güzellik öğretilen" bir okulun yöntemlerine boyun eğmeye hazır değildir. Akademik kurallarla olan bu güçlü gelişiden Realizm doğar. Bu savaşı yapan da Gustave Courbet olur. Huzursuz ve çok etkileyici bir kişi olan Courbet, kendi çağına ait "canlı" bir resmin başlatıcısı olur. Konularını günlük yaşamdan seçer, şaşırtıcı bir gerçekçilikle taşkırıcalarını, köylüleri ve küçük kentsoyluları resmederek, en aşağı sınıfları sanatın yüceliğine taşır. Bu yeni anlatım biçimi edebiyatı da etkiler; bunun için Zola'nın ve Flaubert'in romanlarını düşünmek yeter. İdeal ile gerçek arasındaki çatışma açıktır.

▲ Honoré Daumier, *Çamaşırcı Kadın*, 1863, Paris, Musée d'Orsay. Ressam, heykeltıraş ve karikatürist olan sanatçı Realizmin temsilcisidir.

▼ Henri Fantin-Latour, *Delacroix'ya Saygı*, 1864, Paris, Musée d'Orsay. Delacroix akademik öğretime baş kaldıran sanatçıların çok sevdiği bir ressamdır. Kısa süre önce yitilmiş olan ustaya sunulan bu resimde, başkalarının yanı sıra, Edouard Manet, Charles Baudelaire, James Abbott Whistler ve bizzat Fantin-Latour da vardır.

► Gustave Courbet, *Taşkıncılar*, 1849, Dresden, Gemaldegalerie (II. Dünya Savaşı sırasında yok olmuştur).

◀ Louvre'da Sanat Öğrencileri ve Kopyacılar, 1867, "Harpers Weekly"den. Louvre'un salonlarında, Akademik sınıflarına bir seçeneğe arayan sanatçıların

sayısı her geçen gün artar. Louvre ziyaretli sanatçıların geçmişin büyük yapıtlarını incelemelerine ve kendi ustalarını özgürce seçmelerine olanak sağlar.

◀ Jean-Auguste-Dominique Ingres, *Çeşme*, 1820-56, Paris, Musée d'Orsay. Akademi üyesi olan Ingres, ideal güzelliği arayan, çizime ve çizgiye dayanan sanatın ustasıdır.

▲ Jean-Jacques Henner, *Erdemli Susanna*, 1865, Paris, Musée d'Orsay. Halkın beğenisini kazanan akademik konular tarih, mitoloji ve dinsel edebiyattan alınmadır.

Manet örneği

Yüksek kentsoylu bir aileden 23 Ocak 1832 tarihinde Paris'te doğan Edouard Manet Empresyonist araştırmanın temellerini atmış olmasına karşın, gruba resmen katılmamıştır. Çalışması, geçmişin ustalarının (Velázquez, Goya, Rubens) dikkatli bir incelemesine ve çağdaş gerçek üzerindeki derin bir düşünceye dayanır. Manet'nin ilk yapıtlarının yeniliği, çok güncel konular için geleneksel bir resim dili kullanmasında yatar. Resimlerin başkahrmanı Tuileries'deki pazar buluşmaları, Paris'te turnede olan bir İspanyol bale grubu, genç bir fahişe, at yarışlarındaki seyirciler gibi çağın kentsoylu yaşamı olur. Manet'nin Emile Zola, Charles Baudelaire ve Stéphane Mallarmé gibi pek az edebiyatçı tarafından savunulan resimleri resmi eleştirmenler tarafından düşmanca karşılanır. Resmi bir sergide sergilenmeye değmez sayılan konuların seçilmiş olması hoş görülmez. Manet, Salon jürisinden alınan sayısız ret yanltarı, eleştiriler ve yapıtlarından kaynaklanan skandallar yüzünden derin acılar çekmesine karşın, asla araştırmasından vazgeçmeyecek ve akademik resmin koyduğu engelleri aşmak isteyen genç ressamlar için bir idol olacaktır.

▲ Félix Nadar, *Manet'nin Portresi*, 1866, Paris, Bibliothèque Nationale. Şık, modaya uygun salonlarda rahat, çok terbiyeli Manet, Paris yüksek kentsoylu sınıfının mükemmel bir temsilcisidir.

► Edouard Manet, *Balkon*, 1868-69, Paris, Musée d'Orsay. Kentsoylu bir portre: ressam Berthe Morisot, viyoloncelci Fanny Claus ile Antonin Guillemet'nin figürleri, karanlıktan gittikçe artan bir aydınlığa çıkıyor. Burada Goya'nın *Balkondaki Mayalar*'ına açık bir gönderme vardır.

◄ Edouard Manet, *İmparator Maximilian'ın Kurşuna Dizilmesi*, 1867, Mannheim, Kunsthalle. Güncel olaylara karşı duyarlı ve siyasetle ilgili olan Manet, burada kanlı bir olay, imparator Maximilian'ın Meksikalı isyancılar tarafından kurşuna dizilmesini betimlemiştir.

▲ Edouard Manet, *Olympia*, 1865, Paris, Musée d'Orsay. En büyük skandala yol açan yapıtıdır. Modern çağın Venüs'ü olan zamanın bir fahişesi, idealize edilmeden betimlenmiştir.

▲ Alexandre Cabanel, *Venus'ün Doğuşu*, 1863, Paris, Musée d'Orsay. *Olympia*'nın aksine bu yapıt büyük başarı kazanır, çünkü resimde görülen nü, çağın bir kadını değil, duygusal ve idealleştirilmiş klasik bir Venüs'tür.

Manet: Kırdan Kahvaltı

Resmi Salon'a kabul edilmeyen ressamın düzenlediği Salon des Refusés'de 1863 yılında sergilenen yapıt, büyük bir skandala yol açar. Manet'in başyapıtlarından biri olarak kabul edilen resim, bugün Paris Musée d'Orsay'de bulunmaktadır.

▲ Model, Manet'in, aralarında *Olympia*'nın da bulunduğu birçok yapıtı için poz vermiş olan Victorine Meurant'dır. Resmin yol açtığı skandal, betimlenen durumun belirsizliğinden kaynaklanır. Soyunmuş iki kadın açık havada iki kentsoylu adamın arasında oturmaktadır. Ön plandaki kadını gözlerini seyirciye dikmiş, çıplaklığından utanmadan, meydan okur gibi bakmaktadır. Konu genel ahlaka bir saldırı gibi algılanır.

◀ Çok iyi bir natürlmort ressamı olan Manet, bunu da kompozisyona dahil etmeden duramaz. Victorine'in otların üzerine gelişigüzel atılmış giysileri, kır yemeginden arta kalan meyveler ve bir ekmekle şişeye karışır.

Salon des Refusés deneyimi sanatçıları sıkı bir denemeye tutar. Halk, resmi Salon'daki akademik sanat örneklerini hayranlıkla seyrettikten sonra, yalnızca oradaki resimleri alaya almak için sergiye gider.

▲ Marcantonio Raimondi, Raffaello'nun *Paris'in Yargısı*'ndan kopya (ayrıntı), 1520, New York, Metropolitan Museum of Art. Manet'in niyeti kuşkusuz skandal yaratmak ya da halkı kıskırtmak değildir. *Kırdan Kahvaltı*'yı yaparken aklında klasikler vardır. Resim, 16. yüzyılın yaygın bir ikonografisinin modern yaşama uyarlanmasıdır. Örneğin kişilerin pozları Raimondi'nin bu gravüründen alınmadır.

▼ Tiziano Vecellio, *Kırdan Konser*, y.1510, Paris, Musée du Louvre. Klasiklerin incelenmesinin yararına inanan Manet, ustaların sırlarını keşfetmek ve onlarda ipuçları yakalamak için, Louvre'un salonlarında zaman geçirir. Sanatçının esinlendiği ve incelediği eserler arasında Tiziano'nun bu resmi de vardır. Yapıtı kötüleyenler 15. yüzyıl resim sanatına yapılan göndermeyi ve birçok nitelikli alıntıyı fark edemezler.

Monet'nin gençliği

Claude Oscar Monet, (aile çevresinde Oscar olarak bilinir), 14 Kasım 1840 tarihinde Paris'te doğar, ama gençliğini, babasının, kayınbiraderiyle ortak bir bakkal dükkân işlettiği Le Havre'da geçirir. Okul disiplinine dayanamayan Monet, karikatürünü yapacak yüzler arayarak, Le Havre'da dolaşmayı yeğler. Onun sanatsal yeteneği, kısa sürede iyi bir kazanç kaynağına dönüşen bu eleştirel portrelerde bile kendini gösterir. Claude karikatürlerini bir çerçevede, sert biçimde eleştirmekten çekinmediği bir dizi deniz manzarasının yanında sergiler. Bu deniz manzaralarını yapan da, Monet'nin formasyonunda temel bir rol oynayacak olan Eugène Boudin'dir. Nitekim, o zaman onyedili yaşında olan sanatçıyı resimle uğraşmaya ve gözlerini manzaraya açmaya ikna eden de o olur. Monet, Boudin'den doğayı canlı olarak -açık havada- gözlemlemeyi, anın izlenimlerini yakalamayı ve onları tuvale aktarmayı öğrenir. Aruk kendi yapabileceklerinin bilincinde olan Monet, Mayıs 1859 tarihinde Paris'e yerleşmeye karar verir.

▲ Claude Monet, *Ochard'ın Karikatürü*, 1856-58, Chicago, Art Institute. Ochard Monet'nin ilk resim hocasıdır.

▼ Claude Monet, *Fontainebleau Ormanı'nda Chailly Yolu*, 1865, Charlottenlund, Ordrupgaardsamlingen. Fontainebleau manzara ressamlarının çok sevdiği bir yerdir.

▲ Auguste Renoir, *Mère Anthony'nin Hanı*, y. 1866, Stockholm, National Museet. Monet Paris'te, onu Sisley'in yanında resmeden Renoir'la tanışır.

▲ Claude Monet, *Öksüzler Yurdu Feneri*, 1864, Zürih, Kunsthau. Monet Le Havre'da suyu gözlemlemeyi öğrenir. Paris 1865 Salonu'nda deniz manzaralarını sergileyerek beklenmedik bir başarı kazanır. Kente taşınma konusundaki zor seçim ilk meyvelerini verir gibi görünmektedir.

▲ Johann Barthold Jongkind, *Honfleur Limanı*, 1865, New York, Metropolitan Museum of Art. Deniz manzaralarıyla ünlü olan ressam Monet ve Boudin ile görüşüyordu.

◀ Eugène Boudin, *Trouville Plajı*, y.1865, Minneapolis, Minneapolis Institute of Art.

Monet: Bahçede Kadınlar

Monet 1866 yılında açık havada çalıştığı ilk resmini yapar. Ancak yapıp, önceki sergiye önerdiği Camille'in portresinin kazandığı başarıya karşın, Salon jürisi tarafından geri çevrilir. Bugün Paris Musée d'Orsay'de bulunan bu büyük kanvas, Empresyonist resmin gelişimini açısından temel bir öneme sahiptir.

◀ Claude Monet, *Kırda Kahvaltı*, 1865, fragman, Paris, Musée d'Orsay. Monet, *Bahçede Kadınlar*'ı yapmadan önce, çok daha büyük boyutlu (4 x 6 metreden büyük)

bir resimle benzer bir denemede bulunmuştu. Sanatçı henüz tamamlanmamış olan bu yapıtını, borçlarına karşılık rehin olarak ev sahibine bırakmak zorunda kalır.

▲ Claude Monet, *Kırda Kahvaltı*, 1865, fragman, Paris, Musée d'Orsay. Resmin adı, genç Monet'in bir usta olarak hayranlık ve

saygı duyduğu Manet'ye açık bir saygı ifadesidir. Bir depoya konulmuş olan resimden yalnızca bu iki parça kurtulmuştur.

▲ Ağaçların giysi üzerine düşen gölgeleri, akademik geleneğin istediği gibi, gri ya da siyah değil, renklidir. Monet gerçeğin dikkatli bir çözümlemesiyle bunun farkına varır.

Monet böyle büyük boyutlu bir resmi açık havada yapabilmek için ilginç bir yöntem bulur; kanvasın üst tarafında çalışması gerektiğinde yere bir çukur kazar ve tuvali içine indirir.

◀ Monet'in gerçeği gözlemlemeye alışık olan gözü, ağaçların arasından süzülen güneş ışınının yarattığı büyüleyici ışık ve gölge karşıtlıklarını yakalar. Yapıt, sanatçının belli bir anın havasını tuval üzerinde saptamasına olanak veren renk kullanımındaki olağanüstü hâkimiyetini ortaya koyar.

1867 - 1874

Açık havada ilk denemeler

Monet, Paris'te Akademi ressamı olan Charles Gleyre'in okuluna devam eder. Gleyre, öğrencilerine belirli bir ifade özgürlüğü tanımaktadır, ancak asi ruhlu Monet onun akademik öğretim yöntemine dayanmakta güçlük çeker. Boudin'in derslerini anımsayan Monet, kurs arkadaşlarını -Auguste Renoir, Alfred Sisley ve Frédéric Bazille- doğayı canlı olarak kopya etmek için Paris'in çevresindeki kırlarda kendisini izlemeye ikna eder. Dönemin açık havada çalışan pek az sanatçı-sından biri olan Charles Daubigny'yi örnek alarak, 1860 yılından beri, doğal ve doğrudan bir resim yapabilmek için akademik öğretimin bağlarından kurtulmak isteyen sanatçıların devam ettiği yerlerden biri olan Fontainebleau Ormanı'na resim yapmaya giderler. Boudin'in dersleri, Jongkind'in örneği ve gerçekçi Courbet'nin öğütleriyle güçlenmiş olan Monet, grubun en olgunudur. 1866 yılında kısa bir süre için Le Havre'a geri döner ve burada gençlik başyapıtlarından biri olan *Sainte-Adresse'de Teras*'ı yapar. Resim, geniş ve hızlı fırça darbeleriyle verilmiş saf renkli geniş alt-boyamalarla belirlenen ışıklı ve gölgeli-bölgeler arasındaki karşıtlık üzerine kurulmuştur.

▲ 1870'lerde çekilen fotoğrafta, açık havada bir deniz manzarası yapan Boudin görülmektedir. Onun doğanın canlı olarak gözlemlenmesi konusundaki uygulamalı dersleri, her zaman ustasına bağlı kalacak olan Monet'nin formasyonunda temel bir rol oynar.

◀ Claude Monet, *Sainte-Adresse'de Teras*, 1866, New York, Metropolitan Museum of Art.

▲ Frédéric Bazille, *Aigue-Mortes'un Burçları*, 1867, Washington, National Gallery of Art.

► Théodore Rousseau, *Meşe Ağaçları*, 1852, Paris, Musée du Louvre.

Barbizon Okulu

Fontainebleau Ormanı'nın yakınındaki Barbizon köyü, 1830'lardan itibaren, kendini manzara resmine adanmış sanatçıların oluşturduğu bir gruba ev sahipliği yapar. Grupta Jean-François Millet, Théodore Rousseau ve Charles-

François Daubigny ile en yaşlıları olan Camille Corot vardır. Barbizon Okulu sanatçıları, çevrelerindeki manzaranın güzelliğini tuvale aktarmaya çalışarak, doğayla iç içe bir yaşam sürmek ister. Yapıtlarına son biçimi atölyede veremelerine karşın, açık havada resim yapmanın temellerini atarlar.

1867 - 1874

◀ Claude Monet, *Sainte-Adresse'de Bahçe*, 1866, Paris, Musée d'Orsay. Monet bunun gibi tabloları "ışık ve renk etkileri üzerine denemeler" olarak tanımlar. Monet'nin bu yıllarda bahçelere adanmış resim dizisiyle ilgili olarak Emile Zola, "bundan daha kişisel vurgusu, daha ıralayıcı bir yönü olan yapıt tanımlıyorum," diye yazar ve ekler, "bu resimlerden birini Salon'da görmek isterim, ama besbelli jüri bunların girişini engellemek için orada bulunuyor." Zola, özellikle genç ressamın çiçeklerin niteliğini hızlı fırça darbeleriyle verme yeteneğine hayran kalmıştır.

Degas'ın gençliği

Edgar Degas 19 Temmuz 1834'te Paris'te doğar. Soylu kökeniyle övünen varlıklı bir aileden gelir. Dedesinin Napoli'de kurduğu bankanın Paris şubesini babası yönetmektedir. Edgar sağlam bir klasik terbiye alır, kültürel uyarılarla dolu bir aile ortamında yetişir. Annesinin ölümünün damgasını vurduğu, rahat ama pek mutlu olmayan bir ergenlik geçirir. Babasından hukuk eğitimi bırakma izni aldıktan sonra resim eğitimine başlar. Félix Barrias ile Louis Lamothe'un resim derslerine katılır; daha sonra pek aklına yatmasa da, Güzel Sanatlar Okulu'na yazılır, ancak burada fazla dayanamaz ve formasyonunda çok önemli bir yeri olan İtalya yolculuğuna çıkar. Napoli'de dedesinin konduğu olur, sonra Roma'ya ve, siyasi nedenlerle Toscana'da sürgünde bulunan Napolili Baron Gennaro Bellelli'yle evlenmiş olan halası Laura'nın yaşadığı Floransa'ya gider. Genç Degas İtalya'da Klasik ve Rönesans sanatı konusundaki bilgisini derinleştirmek ister. Floransa'da Andrea del Sarto'nun Annunziata manastırındaki fresklerini kopya etmek için izin ister ve Pontormo'nun Ziyaret resminden çalışmalar yapar. Degas o günlerde Bellelli ailesinin, ancak yıllar sonra bitirebileceği bir portresini yapmaya başlar; ressamın figürlerini bir bütün içine yerleştirmedeki becerisi ve yenilikçi gücü daha o günden bellidir.

▲ Edgar Degas, *Kendi Portresi*, y. 1862, Lizbon, Museu Calouste Gulbenkian. Kültürlü ve seçkin Degas, Paris yüksek burjuvazisinin çocuğudur.

► Edgar Degas, *Bellelli Ailesi*, 1858, Paris, Musée d'Orsay. Portrede halası Laura, kocası, kızları Giovanna ve Giulia görülüyor. Laura, duvara asılı tabloda betimlenen dedesinin ölümü nedeniyle yastadır. Degas daha o zamanlar iç mekândaki portre türünün yenilikçi ressamı olarak ortaya çıkar. Biri rahat ve canlı, öteki daha ürkek ve durgun olan kızların karakterlerini ortaya koyan duruşları dikkat çekicidir.

◀ Edgar Degas, *Delikanlıları Kışkırtan Spartan Kızlar*, 1860, Londra, National Gallery. Degas, İtalya'dan döndükten sonra hayali bir Antikiteyi konu alan ve böylelikle insan figürünü çalışma fırsatı bulduğu sahneler üzerinde çalışır.

► Edgar Degas,
*Semiramis Babil'i
Kuruyor*, 1861, Paris,
Musée d'Orsay. Bu,
genç Degas için
geleneksel bir konudur.

▼ Giovanni Fattori,
Kuzen Argia, y. 1862,
Floransa, Galleria di
Arte Moderna,
Palazzo Pitti.

Caffè Michelangelo

Yüzyılın ortasında Toscana'da lekeci resim (Macchiaioli) doğar. Bütün İtalya'dan gelen bu sanatçıların genel karargâhı Floransa'daki Caffè Michelangelo'nun salonlarıdır. Onlar, kısıtlı bir üslupla malanan, saf renkli, geniş alt-boya-malarla gerçeğin çarpıcılığını ya-

kalamaya çalışan, ışıktan yapılmış bir resme ulaşmak isterler. Degas ile bu sanatçılar arasındaki ilişkinin derinliğini saptamak zor, ancak Degas'ın Floransa'da kaldığı süre içerisinde Caffè Michelangelo'nun müdavimlerinden biri olduğu ve İtalyan dostlarıyla sanat üzerine söyleşme fırsatı bulduğu söylenebilir.

1867-1874

Sergi alanları

Öndokuzuncu yüzyıl Fransa'sında en önemli sergi alanı, yalnızca resim tutkunlarını ve koleksiyoncularını değil, aynı zamanda sıradan meraklıları da içine alan çok geniş bir kitleyi kendine çeken Salon sergileridir. Salonlar Fransız Devleti tarafından Institut de France aracılığıyla, önceleri iki yılda bir düzenlenir, daha sonra her yıl düzenlenmeye başlanır. Sergilenecek yapıtlar Akademi üyelerinden oluşan bir jüri tarafından seçilir. Akademinin kurallarına uymayan birinin elemeleri geçmesi zor, hatta olanaksızdır. Sanatçılar için yapıtlarını sergileyebilmek çok önemlidir, çünkü daha işin başında olan bir sanatçının ünlü olma yolundaki bütün umutları Salon'dadır. Ancak orada olmak da yetmez, yapıtlar için pavyonun duvarlarında iyi bir yer elde etmek ve, daha da önemlisi, resmi eleştirmenlerin ve basının desteğini ummak da gerekir. 1867 yılında Paris'te bir başka kültürel ve sosyetik olay meydana gelir; birincisi 1851 yılında Londra'da düzenlenmiş olan Evrensel Sergi açılır. Söz konusu olan, dünyanın dört bir yanından gelen el işleri, sanat yapıtları, sanayi ürünleri ve çeşitli ilginç şeylerin sergilendiği bir fuardır. Evrensel Sergi aynı zamanda etkili bir ulusalcı propaganda aracıdır ve 1867 yılında, zorlu gerginliklerin yaşandığı bir anda, açık bir siyasal işlev de üstlenir.

◀ 1867 Paris Evrensel Sergisi. Demir ve camdan inşa edilmiş olan yapıda eşmerkezli galeriler ve pavyonlar vardır. Milano, Bertarelli'nin baskısında şehirlik yapıları bir arada görülüyor.

▼ 1864 Salonu, Michelez Albümü. Salondaki tablolar sıralar halinde sergilenir. Görünür bir yerde olmak bir yapıtın başarı kazanmasına katkıda bulunur, ancak en güzel yerler ayrıcalıklı isimlere ayrılmıştır.

1867-1874

▼ William Bouguereau, *Venus'ün Doğuşu*, 1879, Paris, Musée d'Orsay. Cinsellik dolu Venüsler ve şatafatlı tarihsel sahneler, Salon ressamlarından beklenen ve jüri tarafından ödüllendirilen konulardır.

◀ "Stock'a göre Salon dergisi," 1874, Paris, Bibliothèque Nationale. Salon'un her sergisi için yayınlanan dergide en ünlü karikatüristlerin çizimleri yayınlanır.

▼ 1874 Salonu'nun açılışı için kuyruğa girmiş ziyaretçiler. Kültürel olmanın ötesinde, sosyetik bir olay olarak da yaşanan Salon'un meraklısı çoktur.

Salonların alternatifi nedir?

Akademi öğretimini izlemeyen sanatçılar Salonlara nadiren katılabilirler. Katıldıkları zaman da yapıtlarının alaya alındığını ya da acımasızca eleştirildiğini görmeleri tehlikeydi. Bazıları, Salon sergilerine katılmaktan vazgeçip başka yerler ararlardı. Ancak büyük seyirci kütlesi tarafından fark edilmelerini sağlayacak seçenekler azdır. 1855 yılında Pavillon du Realisme'i açmış olan Courbet örneğine bakarak kişisel bir sergi düzenleme fikri her zaman geçerli olmaz. Manet, "Karşılaşması gereken gerçek savaş alanı" olarak tanımladığı resmi Salonlara katılmamı öcümüne inanmış olmasına karşın, bunu deneyecek ama pek başarılı olamayacaktır. İlk özel galeriler de ortaya çıkar, ancak onların girişimleri kuşkusuz Salon seyreisini çekmeye yetmez.

Batignolles grubu

Henri Fantin-Latour, 1870 yılında, resim yapmaya niyetlenen Edouard Manet'in çevresinde toplanmış olan dostlarını betimledi. Bu, kendi kuşağından bir ressamın karşı bir saygı gösterisidir. Resmi sanata duyulan tiksinti ve yeni bir gerçekçi gösterme biçimi arayışının bir araya getirdiği bu genç edebiyatçılar ve ressamlar, tam ve gerçek bir "ekol" oluşturamazlar: daha çok, Manet'in atölyesinin bulunduğu mahallenin adından ötürü "Batignolles grubu" olarak bilinirler. Önderleri olan sanatçının çevresinde, daha işin başında bir ressam olan Auguste Renoir, şair Zaccarie Astruc, romancı ve sanat eleştirmeni Emile Zola, müzisyen Edmond Maitre ve ressamlar Frédéric Bazille, Otto Scholderer ile Claude Monet'i görürüz. Ancak Fantin-Latour, kendi portresini resme dahil etmeyerek, gruptan uzak durmak ister gibi görünür. Batignolles civarında Europe mahallesinde Paris'in en ünlü kafelelerinden bazıları da bulunur. Bu sanatçı ve aydınlar için kafeler Akademik yerini tutar, çünkü sanat ve edebiyat tartışmaları, yeniliklerin yorumlanması ve değerli fikir alışverişleri bu kafelerin masalarında yapılır.

▲ Bu yenilikçi tablolar çoğu kez eleştirmenleri ve halkı eğlendirir. Bunlar, başındaki hale ile meslektaşları ve "ardılları" tarafından putlaştırılan Manet'in görüldüğü bu karikatür gibi çizimlere konu olur.

▼ Frédéric Bazille, *Sanatçının Atölyesi, rue de la Condamine, 1870, Paris, Musée d'Orsay*. Dostlar arasındaki bir toplantı: Maitre piyanoda, Zola ve Renoir konuşuyorlar, Manet, Monet ve Bazille ile birlikte sehpanın önünde. Bazille'in figürünü Manet eklemiştir.

▲ Henri Fantin-Latour, *Batignolles Mahallesi'nde Bir Çalışma*, 1870, Paris, Musée d'Orsay. Bu resim Batignolles grubunu simgeler.

► Auguste Renoir, *Bazille Şövalenin Önünde*, 1867, Paris, Musée d'Orsay. Sanatçının arkasında Monet'in bir eseri görülmektedir.

▲ Edouard Manet, *Paris'te Bir Kafe*, 1869, Cambridge (Mass.), Fogg Art Museum. Batignolles grubu, bu eskizde görülen Café Guerbois'ı yeğlemektedir. O yıllarda

Guerbois'da Manet gözdedir. Büyük bir espri gücüyle donatılmış, çok iyi bir konuşmacı olan sanatçı müşterileri, çok değişik konularda, ateşli tartışmalara çekmektedir.

La Grenouillère

Monet ve Renoir için zor yıllardır.

Her ikisi de ekonomik sıkıntı içindedir; tabloları satılmaz, boya alacak paraları bile kalmaz. Monet daha cesur ve iyimserdir, arkadaşını teselli etmeye çalışır ve onu girdikleri yolda ilerlemeye ikna eder. İkisi birlikte, Paris dışında, Croissy'de la Grenouillère'e, yani Kırbağah Dere'ye devam eder. Burası büyüleyici güzelliklerle doludur: Su üzerinde, 1869 yazında Parislilerin buluşma yeri olan küçük bir lokal vardır. İki sanatçı Seine Nehri'nin bu köşesini tuvale aktarmak için yanıp tutuşur. Monet cesaretini yitirmişti ve yorgundur, ama yine de inatla çalışmayı sürdürür: "Bir düşün var," diye yazar 25 Eylül 1869 tarihinde Bazille'e, "bir tablo, çirkin eskizlerini yaptığım la Grenouillère banyolarının tablosunu düşünüyorum, ama bu yalnızca bir düş." İşte çabucak yapılan bu eskizler, açık havada alınan bu notlar, Empresyonist resme doğru atılan ilk adımlardır. La Grenouillère resimleri yörenin havasını geri getirir; platformdaki insanların seslerini duyar, sudaki ışığın titreşimlerini, kayıkların yalpasını algılar gibi oluruz. Aynı konu üzerinde omuz omuza çalışmalarına ve aynı ideallerle bir araya gelmiş olmalarına karşın, iki sanatçının da gerçeğe yaklaşımı farklıdır.

◀ Auguste Renoir, *La Grenouillère*, 1869, Moskova, Puşkin Müzesi. Fırça darbeleri, iki ressam tarafından seçilen bakış açısı ve Seine Nehri'ndeki küçük adanın sağ kıyısı çok benzer olsa da, konunun yorumlanması farklıdır.

▲ Claude Monet, *La Grenouillère*, 1869, Londra, National Gallery. Monet, burada kayıklar, kıyı adacığına birleştiren köprü ve kıyının perspektif kaçışı ile çizilen köşegenler üzerinde oynanan karmaşık bir kompozisyon yaratmıştır.

◀ Claude Monet, *La Grenouillère*, 1869, New York, Metropolitan Museum of Art. Monet'nin dikkati suya yöneliktir. Kısa ve titrek fırça darbeleriyle ışığın yüzeydeki yansımalarını vermeyi başarır. Su her zaman Monet'nin çalışmalarının merkezinde olacaktır.

▼ Auguste Renoir, *La Grenouillère*, 1869, Stockholm, National Museet. Monet'nin bakışı su üzerinde yoğunlaşırken, Renoir'ın alanı daraltır ve kişileri, kadınların geniş ve hisli giysilerini, insanların hareketlerini ve konuşmalarını öne çıkarır.

Karanlık yıllar

1870 yılı Fransa için dramatik ve kanlı bir dönemin başlangıcı olur. I. Napoléon'un yeğeni imparator III. Napoléon, bir Hohenzollern prensinin İspanya tahtına aday gösterilmesine karşı çıkar ve Prusya'ya savaş açar. Bu acele alınmış bir karardır, çünkü Fransa savaşa hazır değildir. Bozgun Sedan'da gelir. Napoléon 2 Eylül 1870 tarihinde teslim olmak zorunda kalır ve iki gün sonra Üçüncü Cumhuriyet ilan edilir. Ancak daha ertesi yılın Ocak ayında, Paris Prusya ordusu tarafından kuşatılır; yıpratıcı bir direnişten sonra kent düşmana teslim olur. 48 saatlik simgesel bir işgalden sonra Almanlar çıkar gider ve Parislileri açlık içinde, sert çatışmalardan perişan olmuş ve daha çok da, kentın savunulması için Devletin onlara verdiği silahlarla güçlenmiş bir halde bırakırlar. Halk işte bu silahlara sarılarak isyan eder. Bir Komün, yani halk hükümeti kurulur, ancak bunun ömrü kısa olur. Paris'te kısa sürede dirlik yeniden sağlanır ve komünçülerin isyanı "kanlı bir hafta" içinde bastırılır. Tarihler 20.000 kişinin öldüğünden söz eder. Halk temsilcisi seçilen Gustave Courbet gibi birçok aydın da bu üzücü olaya katılır. Sanatçı bunun bedelini hapisle ve, daha sonra 1871 olaylarına katılmasını da, halkı imparatorluk erkinin simgesi olan Vendôme Meydanı'ndaki sütunu yıkmaya kışkırtmakla suçlanarak, sürgünle öder.

▲ Fotoğrafta görülen Courbet, Komün sırasında, Roma ve Güzel Sanatlar Akademileri'ni ortadan kaldırmak isteyen bir sanatçılar genel kurulu çalışmasını başlatır. Aynı zamanda Louvre'daki yapıtları güvenlik altına alma çalışmaları da yapar.

▼ III. Napoléon'un iktidarını simgeleyen Tuileries Sarayı, imparatorun kötü yönetiminin anılarını silmek isteyen komünçüler tarafından yakılıp yıkılır. Komün, Fransa tarihinde yaşanan en trajik olaylardan biridir.

▲ Dönemin bu baskısında savaştan bir sahne görülmektedir: III. Napoléon Prusya Kralı Kayzer I. Wilhelm'e Teslim Oluyor.

▲ Edouard Manet, *İç Savaş*, 1871, Paris, Bibliothèque Nationale. Manet savaş yıllarında büyük bir cesaretle kentte kalır ve o acılı günlerde yaşanan korkunç anları kâğıt üzerine aktarmaya çalışır. Onunla birlikte kardeşi, ressam Berthe Morisot ile Edgar Degas da Paris'te kalır.

► Pierre Puvis de Chevannes, *Umut İçin Çalışma*, 1871-72, Paris, Musée d'Orsay. O dönemde yaşanan acılı olaylara ve Fransa Devleti'nin belirsiz geleceğine adanmış çok sayıda resim vardır.

Paul Cézanne

Auvers-sur-l'Oise'da

Aix-en-Provence'ta doğan Paul Cézanne, Parisli meslektaşlarının gözünde sert ve huysuz bir taşralıdır. Resim eğitimi için geldiği Paris'te Café Guerbois'ya devam eder ve kentlin sanat ortamını da içine çeken büyük karışıklık havasına etkin olarak katılır. Emile Zola'nın çocukluk arkadaşı ve geleceğin Empresyonistlerine yakın olan sanatçı, onlarla sergi açacak, ancak onların sanat idealine hiçbir zaman tam olarak katılmayacaktır. Onunki sağlam, görkemli, zor ve 20. yüzyılın avangardlarına örnek olacak bir resimdir. Cézanne, 1872 yılından başlayarak Paris'e 30 kilometre uzaklıkta küçük bir köy olan Auvers-sur-l'Oise'da yaşamaya başlar. Onu, homeopat ve sanat âşığı olan doktor Paul-Ferdinand Gachet konuk eder. Doktor, Auvers'te camına kıyan Vincent van Gogh'un kısa yaşamının son döneminde oynadığı rol sayesinde lanımlacaktır. Cézanne o yıllarda Batignolles grubuna yakın olan ressam Camille Pissarro ile de görüşür. Bu sanatçıyla olan ilişkisi onu, biçimlerde belli bir sağlamlığı korumasına karşın, renklerin tonlarını açmaya, küçük boya darbeleriyle boyamaya, görünümü ve manzarayla ilgilenmeye götürür. Auvers'de geçirdiği iki yıl, ressamın yaşamının en mutlu anları arasındadır.

▲ Paul Cézanne, Auvers-sur-l'Oise'da. Dönemin bir fotoğrafına yansıyan portre. Cézanne, arkadaşı Pissarro ile birlikte Auvers çevresindeki kırsal alanı gerçeğinden resmederek açık hava resmini dener.

► Paul Cézanne, *Achille Empeireire'in Portresi*, 1869-70, Paris, Musée d'Orsay. Cézanne, cücelik hastalığına yakalanmış olan ressam Empeireire'in bozuk figürüne olağanüstü bir anıtsallık ve saygınlık vermeyi bilir.

◀ Paul Cézanne, *Siyah Saat*, 1870, özel koleksiyon. Natürmort Cézanne'in araştırmasında ana temadır. Bu gençlik denemesinde klasiklerin anısı ve Manet'nin yapıtlarının etkileri hâlâ yoğundur.

► Paul Cézanne, *Auvers-sur-l'Oise Manzarası*, 1873, Chicago, Art Institute. Cézanne bir manzara karşısında duyulan heyecanı tuvale aktarmak istemesine karşın, Empresyonistlerinkinden daha sağlam fırça vuruşları kullanmıştır.

1867 - 1874

▼ Paul Cézanne, *Magdalena*, 1868-69, Paris, Musée d'Orsay. Daha çok koyu tonların seçi-

miyle ıralanan ilk denemelerinden itibaren Cézanne'nin dilinin yeniliği apaçık görülür.

Cézanne: Asılan Adamin Evi

1873'te Auvers-sur-l'Oise'da yapılan resim. Cézanne'ın başyapıtlarındandır. Sanatçı 1874 yılında Paris'e döndüğünde, ilk Empresyonist sergiye bu resmiyle katılacaktır. Cézanne için mutlu bir dönemdir, çünkü oğlu Paul yeni doğmuştur. Sanatçı ayrıca, doktor Gachet'in konuğu olarak sakin sakin çalışabilmektedir. Kont Armand Doria'nın satın aldığı resim, bugün Paris Musée d'Orsay'de bulunmaktadır.

► Paul Cézanne, Auvers'de Doktor Gachet'in Evi, 1873, Paris, Musée d'Orsay. Doktor Gachet aynı zamanda bir sanat âşığıdır. Genç sanatçıların yapıtlarını toplamanın dışında, kendisi de amatörce resim ve gravür tekniğiyle uğraşır; bu iş için Auvers-sur-l'Oise'daki evinde gerçek bir laboratuvar kurmuştur. Aletlerini kullanmasına izin vererek bu karmaşık tekniği Cézanne'a öğretene de o olacaktır.

◀ On plandaki biçimlerin sağlamlığı ve vurgulanmış oylumu ile arka planın hafifliği arasındaki karşıtlık güçlüdür. İki ev bizim görüşümüzü engeller ve Auvers'in görüntüsünü perdeler. Üst üste konmuş koşut düzlemler ve diagonal çizgiler dizisi bizi uzaktaki manzaraya götürür. Manzaranın geniş aydınlığında kuşkusuz, sanatçının Pissarro ile olan ilişkisinden izler de vardır.

► Paul Cézanne, Kendi Portresi, 1879-82, Moskova, Puşkin Müzesi. Cézanne bize çok sayıda kendi portresini bırakmıştır. Bunlar Cézanne için bir çeşit içsel yolculuk, ruh durumunu belirleme ve kendi kimliğine ışık tutma biçimidir. Cézanne karısının ve oğlunun da çok sayıda portresini yapmıştır.

Çekmecede bir düş: Bir karma sergi

Monet ve Bazille uzun zamandır bir düş kurmaktadırlar: Kendileri gibi yeni tip bir resim çalışmakta olan ressam dostlarına, kendilerini tanıtmaları için bir fırsat vermek amacıyla, kendi ceplerinden bir karma sergi düzenlemek isterler. Ancak bu fikrin gerçekleştirilmesi kolay değildir; sabır, güçlü isteklendirme, en çok da mali kaynak gereklidir. Kısıtlı sayıda koleksiyoncu bu genç sanatçıların yapıtlarını takdir etmeye, fiyatlar da yavaş yavaş yükselmeye başlar. Ancak bütün görüşler olumlu değildir; bazıları için, ne olursa olsun, bu tür tehlikeli denemeleri bir tarafa bırakarak, resmi fırsatları kollamak daha iyidir. Örneğin Manet, Monet ve arkadaşlarının düzenlemek istedikleri sergiyi, aşağılayıcı bir tavırla, Salon'un "yanında bir baraka" olarak tanımlayarak, Salon'a her zaman "ana kapıdan" girmek gerektiğini savunacaktır. Salon'a kabul edilmeyen *reddedilmişler* grubu gibi görünmenin tehlikesi büyüktür. Bu durumdan kaygılanan Degas, serginin tonunu yükseltmek için, birkaç büyük adın çağırılmasını ister. İtalyan de Nittis'i önerir ve ondan sergiye "önemli bir yapıt" vermesini ister. 27 Aralık 1873'te Sanatçılar, Ressamlar, Heykeltıraşlar, Gravürçüler vb. grubu kurulur; katılımcıları arasında Monet, Renoir, Sisley, Degas, Morisot, Pissarro, Béliard, Guillaumin, Lepic, Levert ve Rouart göze çarpar.

▲ Olağanüstü karikatürist Honoré Daumier'nin bu karikatüründe, *Bir Ziyaretçi Tabloların Fazla Gerçekçi Olmasından Yakınır.*

▲ 15 Nisan 1874 tarihinde kaplarını açan grubun ilk sergisinin kataloğunun iç kapağı. Kataloğun fiyatı 50 santim, giriş ücreti bir Frank'tır.

▼ Edouard Manet, *Plajda*, 1873, Paris, Musée d'Orsay. Resmi karşı çıkışa karşın, Manet'nin resmi de Empresyonizmle "lekelenir." Bu yıllara ait yapıtlarda fırça vuruşları özgürleşir ve dokunuş parçalanır.

◀ Nadar'ın boulevard des Capucines, No.35'teki atölyesi. Sergi ünlü fotoğrafçının eski atölyesinde düzenlenir.

▼ Paul Cézanne, *Yeni Bir Olympia*, 1873-74, Paris, Musée d'Orsay. Manet'yi onurlandırmak için yapılan tablo büyük bir skandala yol açar.

▼ Claude Monet, *Argenteuil'de Gelincikler*, 1873, Paris, Musée d'Orsay. Sergilenen resimler sert biçimde eleştirilir. Üslupları anlaşılamayacak kadar yenilikçi olan sanatçıların yapıtlarıyla alay etmek için çok sayıda ziyaretçi gelir.

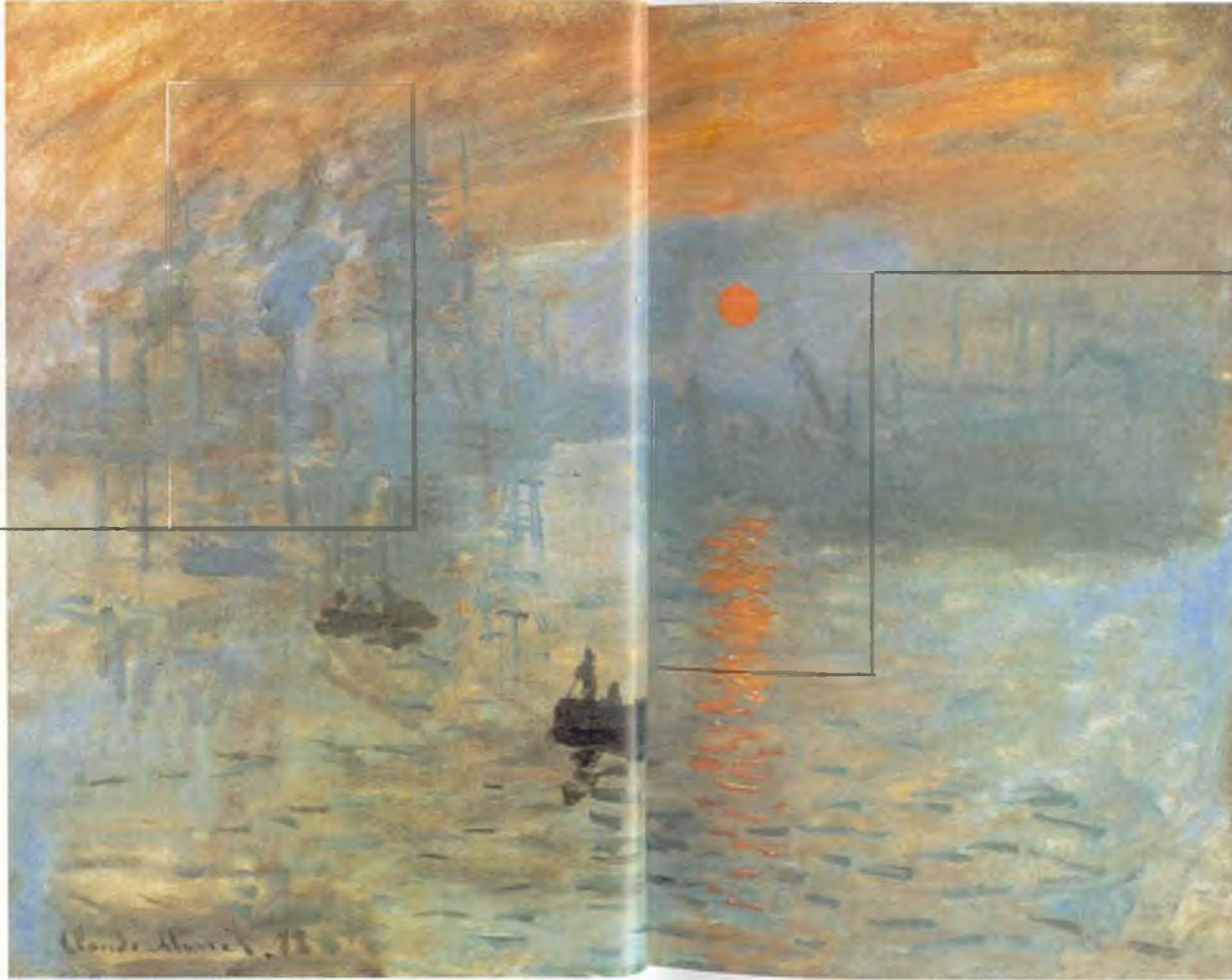

Monet: İzlenim, Gündoğumu

"İzlenim, Gündoğumu, izlenim, bundan emindim, sonra kendi kendime diyordum ki, bende izlenim bıraktığına göre, bunda izlenim olmalı... ve ne özgürce, ne kolay teslimiyet! Embriyon evresindeki kaplama kâğıdı bile bu deniz manzarasından çok daha tamamlanmış durumdadır." Louis Leroy'un Monet'nin resmi için 25 Nisan'da "Charivari"de yayınlanan yorumu budur. Leroy'un grubun ilk sergisine yaptığı eleştiri körükörüne olduğu kadar serttir de. Monet'nin 1872 tarihli bu başyapıtı bugün Paris Musée Marmottan'da bulunmaktadır.

▲ Monet'nin fırça vuruşları La Grenouillère'deki çalışmalarına oranla çok daha özgür ve parçalanmıştır. Sudaki yansımaları ve ışığın etkilerine gösterdiği dikkat, belli bir olgunluğa ulaşmıştır. Ressamın arzuladığı şey bir anın büyüsunü, gündoğumunda Le Havre limanına bir bakışın havasını yakalamaktır.

◀ Claude Monet, *İzlenim, Gündoğumu*, 1872, Paris, özel koleksiyon. Tarihçi John Rewald'a göre 1874 sergisinde yer alan resim, Marmottan'da sergilenen ünlü versiyonu değil, budur. Yine Rewald'a göre, Marmottan versiyonu Monet'nin 1879 yılındaki dördüncü Empresyonist sergiye verdiği resimdir.

▲ Resmin ünü gerçek sanat değerinin ötesine geçer. Akademi ressamları safına dahil olmamakla gururlanan grup sanatçıları, görünüşte bitmemiş, taslak halinde olan bir tablonun yüzeyelliğini göstermek için Leroy'un olumsuz anlamda kullandığı "Empresyonistler" terimini grubun adı olarak benimserler.

1874-1879

Empresyonist devrim

Manzarada figür

Emile Zola'nın, *Eser* adlı romanı için Manet, Monet ile Cézanne'nin figürlerinden esinlenerek yarattığı sanatçı figürü Claude Lantier, bir grup kompozisyonu resmetmektedir. Ona bu tür bir resmi nasıl tanımladığı sorulunca şöyle yanıt verir: "Açık hava." "Açık hava, hiçbir şey ifade etmiyor," diye karşılık verir muhatabı Sandoz. "Başka bir şey söylemeye gerek yok -diye açıklar Lantier- iki kadın ve bir erkek ormanda, güneşte dinleniyorlar. Yetmez mi? Bir başyapıt ortaya koymak için gereken her şey var!" Burada Manet'nin *Kırda Kahvaltı* resmine yapılan gönderme açıktır, ancak figürleri bir manzara içinde betimleyen o dönemin tabloları da çok sayıdadır. Bazille'in eseri olan *Bir Köy Manzarası*'nın önünde Berthe Morisot şöyle der: "Bizim hep aradığınız şey açık havaya bir figür yerleştirilmiştir." Açık hava resminin figürlü kompozisyonlarda kullanılması Empresyonist ressamı çok etkileyecektir. Sanatçının dikati betimlenen kişilerin fiziksel özelliklerine değil, daha çok giysilere ve yüzlere yansıyan ve figürleri çevredeki manzaranın bütünleyici parçası yapan ışık ve gölge etkilerine yöneliktir.

◀ Auguste Renoir, *Yıkılan Kadın ve Küçük Köpeği*, 1870, San Paolo, Museo de Arte Moderna. Kadının, idealize edilmeden, gerçekçilikle betimlenmiş çıplak vücudunun fizikselliğinde, Gustave Courbet'nin resminin etkisi açıkça görülür. Renoir, resminin Salon'a kabul edileceğini ummaktadır.

▼ Paul Cézanne, *Pastoral*, 1870, Paris, Musée d'Orsay. Cézanne, ifade özgürlüğü ve resmini ıralayan güçle, *Kırda Kahvaltı*'nın hayali bir biçimini sunar.

1874 - 1879

◀ Auguste Renoir, *Gezinti*, 1870, Los Angeles, Getty Museum. Renoir hızlı ve titrek fırça darbeleriyle kadının giysisinin hafifliğini, yaprakların hışırdamasını ve figürler üzerindeki ışık oyunlarını vermeyi başarır. Bu sahne, ağaçların arasından süzülen ve giysilerin üzerinde duran ışığın etkisini çalışmak için bir bahanedir.

▲ Claude Monet, *Güneş Şemsiyeli Kadın ve Oğlu*, 1875, Washington, National Gallery of Art. Monet açık havada ışığın figürlerin üzerindeki etkilerini çalışır.

◀ Frédéric Bazille, *Bir Köy Manzarası*, 1868, Montpellier, Musée Fabre. Bu bir portre olmasına karşın, ressamın dikkati arka plandaki köye yöneliktir. Yapıt, akademisyen Cabanel'in de isteğiyle, Salon'a kabul edilir.

1874-1879

Renoir: Moulin de la Galette'de Dans

Empresyonizmin en önemli yapıtlarından biri olan bu resimde, Moulin de la Galette'de, dans ve kahkaha arasında umursamazlık içinde geçen bir pazar öğleden sonrası betimlenmiştir. Sanatçının dostları, açık havada yapılan bu resim için, ortamın canlılığını ve dinginliğini tam olarak yansıtabilmek amacıyla lokalin bahçesinde modellik yaparlar. 1876 tarihli bu yapıt Paris Musée d'Orsay'de bulunmaktadır.

◀ 20. yüzyılın ilk yıllarından bir fotoğrafta Moulin de la Galette'de bir balo. Montmartre'daki lokal yıllarca, eğlenceli pazar balolarına ev sahipliği yapan açık hava bahçesi nedeniyle, Parislilerin en çok gittiği yerlerden biri olarak kalacaktır. Lokal, adını, yakınlardaki bir değirmenden alır.

1874-1879

▼ Bu resim için poz veren çok sayıda dostu vardır. Marguerite Legrand ve Pedro Vedel ile Georges Rivière, Franc Lamy ve Goeneutte, Estelle ve Jean Margot ve başkaları. Renoir'ın hızlı fırça darbeleri bir kez daha betimlenen anın havasını yakalamayı başarır.

◀ Renoir, ağaçların arasından süzülen, orada bulunanların giysilerini yalayıp geçen ve yer yer görülen ışığı dikkatle gözlemli. Renoir'ın ışık kırılması olgusunu göstermeye çalıştığı yuvarlak lekeler eleştirmenler arasında büyük sevinc yaratır.

► Auguste Renoir, *Sahıncak*, 1876, Paris, Musée d'Orsay. Renoir'ın, bu zarif sahnede çalıştığı ışık etkileri, halk tarafından anlaşılmaz. Eleştirmen Vassy, sanatçının, insanların giysilerine yağ sıçrattığını savunarak yapıtı alaya alacaktır.

Kentsoyluların zaferi

Ondokuzuncu yüzyıl, kentsoyluların yüzyılı olur. 19. yüzyıl Fransa'sı daha önce 1789 Devrimi'nde başrol oynamış olan orta sınıfın zaferine tanıklık eder. Yılların geçmesiyle "kentsoylu" teriminde, daha belirgin ayırtılar, ekonomik ve sosyal açıdan önemli farklılıklar ortaya çıkmaya başlar. Empresyonizmin bütün sanatçıları orta sınıftandır, ancak hepsinin, kentsoylu sınıfın yüksek kesimlerinin çocukları olan Degas'nın ya da Manet'ninki gibi, aileden gelen bir ekonomik güvencesi yoktur. Şu da bir gerçek ki bu ressamalar kendilerini yeni bir toplumun, yeni bir yaşam biçiminin parçası olarak görmekte ve tuvaleri üzerine kendi gerçeklerini yansıtma gereğini duymaktadırlar. Courbet'in sözünü ettiği "canlı" resim bu genç sanatçılar için bir gereklilik olur. *Modern Yaşamın Ressamı* adlı denemesinde Charles Baudelaire, "Modernlik gelip geçici, kaçamak olmalıdır," der ve ekler: "Her antik ressam kendi zamanında modern olmuştur; geçmiş bir çağdan bize kalan parlak portrelerin büyük bölümü kendi çağlarının giysileri içindedir. Bunlar aynı zamanda tam bir uyum içindedir, çünkü giysi, saç biçimi ve hatı davranış, bakış, gülümseme (her çağın kendine özgü bir davranışı, bir bakışı ve bir gülümsemesi vardır) yaşam dolu bir bütün oluşturur."

▼ Alfred Steven, *Yıkanan*, 1867, Paris, Musée d'Orsay. Steven'in üslubunun yumuşaklığı ve inceliği, kentsoylu genç bir kadının yıkınması gibi bir mahremiyet anını betimlemeye çok uygundur. Bu, modern olmakla birlikte, hâlâ romantizm kokan bir görüntüdür.

▲ Constantin Guys, *Erkekli Kadın Grup*, Paris, Musée du Louvre. Bir dönemin çözümlemesinde moda da önemli bir rol oynar.

► Gustave Caillebotte, *İç Mekân, Penceredeki Kadın*, 1880, özel koleksiyon. Günlük yaşamdan kesitler tuvale aktarılır. Sembolist yazar Joris-Karl Huysmans'a göre,

Caillebotte tarafından resimlenen kentsoylulara ait iç mekânlar, Gustave Flaubert'in doğalcı romanlarının resme aktarılması gibi modern duygunun en olgun ifadesidir.

▲ James Tissot, *Balo*, Paris, Musée d'Orsay. Komün'e karıştığı için İngiltere'ye kaçan sanatçı, kentsoylu zarafetinin ressamıdır. Ancak onun modaya uygun kadınları, Flaubert'in Emma Bovary'nin kişiliğinde ustaca ortaya koyduğu huzursuzluğu yansıtır.

► Auguste Renoir, *Sosyeteye İlk Çıkış*, 1876, Londra, National Gallery. Sosyeteye ilk çıkışın heyecanı. Renoir ve Degas kentsoylu sosyal yaşamın işleyişini ve kurallarını araştırma-yı severler. Kompozisyonun karmaşıklığı ressamın olgunluğunu ve mekânı düzenlemede belli bir güvene ulaştığını ortaya koyar.

Renoir: Loca

Renoir, Londra Courtauld Institute'da bulunan 1874 tarihli bu ünlü resimde yeni model Nini Lopez ile kardeşi Edmond'u betimlemiştir. Sanatçı, zevk düşkünlüklerinin buluşma yeri olan Paris tiyatrolarını dolduran halkın özünü başarıyla yakalamıştır.

► Kavayenin ilgisi sahneye değil, öteki seyircilere yöneliktir. Çok zarif dam ise dürbünü indirmiş, suç ortaklığını yansıtan bir bakışla orada bulunanlara bakmaktadır. Tiyatroya gitmek, sosyete de boy göstermek ve yeni insanlar tanımak için kaçırılmayacak bir fırsattır. Oyuna gösterilen ilgi bütünüyle önemsizdir, tiyatrolar artık Parisli kentsoyluların öççelikli buluşma yeri olmuştur. Renoir, onların güzelliğini kutlamayı, zevk düşkünlüğü ve aldatıcı havasını yansıtmayı başarır. Yine de sanatçı, Degas'dan farklı olarak, tiyatroya gitmeyi sevmemiş gibi görünür.

▲ Huysmans'a göre Renoir, "o parıltılı sevinç içinde çiçek gibi tenini, kadife cildini, sedef gözlerini, şık saç biçimini ustalıkla verdiği genç kadınların gerçek ressamıdır." Değerli renk dokusu kumaşın yumuşaklığını ve gülün taç yapraklarının hafifliğini yakalar.

► Mary Cassatt, *Operada*, 1880, Boston, Museum of Fine Arts. Degas'ın öğrencisi ve Empresyonistlere yakın olan Amerikalı ressamın anlatım biçiminde kadınsı bir bakış vardır. Kadın sahneye doğru bakarken, oyundan çok onun güzelliğiyle ilgilenen bir kadın avcısı da dürbünüyle onu gözlemlemektedir.

1874-1879

Argenteuil

Empresyonistlerin gözde mekânları arasında Argenteuil de vardır. Burası Paris'ten fazla uzak olmayan, demiryolu bağlantısı olduğu için kolayca ulaşılabilir bir yerdir. Monet, Renoir, Sisley ve Caillebotte araştırmaları için yeni dürtüler ve Paris'in gürültüsünden uzak, daha sakin bir yaşam arayışı içinde oraya yerleşirler. Monet daha önce de kaldığı Argenteuil'ye 1874 yılında birkaç aylığına dönmeye karar verir. Boulevard Saint Denis'deki kiralık evinde, Auguste Renoir ve Edouard Manet'nin de aralarında bulunduğu bazı dostlarını konuk edecektir. Ressam meslektaşlarının ziyaretleri sanat hakkında konuşmak, çıkıp birlikte resim yapmak ve karşılaştırma yaparak verimli bir fikir alışverişinde bulunmak için önemli bir fırsat olur. Çoğu kez bu üç ressam omuz omuza aynı konu üzerinde çalışır. Karşılaştırmalarla üslup farklılıkları ve benzerlikleri ortaya çıkar. Madam Monet ve oğlunun, Manet ve Renoir tarafından aynı zamanda yapılan bahçedeki portreleri ünlüdür. Seine kıyılarında yapılmış sayısız çalışmalar vardır; Monet ışığın sudaki etkilerini daha iyi gözlemleyebilmek için, muhtemelen Caillebotte'un da yardımıyla, atölyeyle donatılmış bir kayık yapar.

▲ Dönemin bir fotoğrafında Argenteuil. Parisliler yürüyüşler ve hoş kayak gezileri yaparak dinlenmek ve kentin karmaşasından kaçmak için, hafta sonlarında ve yaz aylarında buraya giderlerdi.

▼ Edouard Manet, *Monet Ailesi Argenteuil'deki Bahçede*, 1874, New York, Metropolitan Museum of Art. Mekânın düzenlenmesinde daha büyük bir inceliğin ürünü olan kompozisyon, Renoir'inkinden daha az anlaktır.

1874-1879

Empresyonistlerin resmettikleri yerler

Paris'in merkezinden başka, Empresyonistlerin tuvale aktarmayı sevdiği birçok yer vardır. Örneğin 1860 ile 1880 yılları arasında, onların dikkatini çeken bölge, Louvenciennes ile Bougival arası da dahil olmak üzere, kentin batısıdır.

Seine Nehri'nin Argenteuil ve karşı yakada Petit-Gennevilliers kıyıları da sık gidilen yerlerdir. Başkentten uzaktaki gözde yerler arasında l'Île de la Cité kıyısı, örneğin Auvers ile Epte kıyısındaki Vetheuil ve Giverny gibi yerleri buluruz. Akdeniz kıyısı da beğenilir: Empresyonistlerin çoğu Côte d'Azur ile Provençe'nin renklerinde esin arayacaktır.

◀ Auguste Renoir, *Bahçede Resim Yapan Monet*, 1873, Hartford, Connecticut, Wadsworth Atheneum. Arkadaşlar birbirlerini resim yaparken izleyip aynı konunun olası yorumlarını karşılaştırarak resmederler.

▼ Auguste Renoir, *Madam Monet ve Oğlu*, 1874, Washington, National Gallery of Art. Renoir, figürlere ve Madam Monet'nin giysisinin beyaz kumaşına yoğunlaşarak, daha yakın bir planı seçer.

▲ Edouard Manet, *Monet Yüzer Atölyesinde*, 1874, Münih, Neue Pinakothek.

Monet: Argenteuil'de Yelkenli Yarış

Claude Monet, Argenteuil'de kaldığı süreler içinde Seine Nehri üzerinde yoğunlaşır ve bir dizi nehir görüntüsü betimler. 1872 tarihli bu resim, günümüzde Paris Musée d'Orsay'de bulunmaktadır.

◀ Su her zaman Monet'in araştırmalarının merkezinde olmuştur. Başka hiçbir element ışığın kırılması- nı böylesine bir kesinlikle incelemeye izin vermez. Ressam yelkenlilerin yansımalarını gözlemlemek için durur ve bunları üst üste konan saf renkli yatay ve hızlı fırça vuruşlarıyla

vermeyi başarır. Monet, sıvı bir yüzeyin özünü yakalayabilecek mükemmel bir üslup bulmayı saplantı haline getirdiği için, suyu betimleme biçimini sık sık değiştirecektir. Suya, onun bir parçası olacak kadar yaklaşmak isteyen Monet, sonunda kendi yüzür atölyesini kurar.

► Claude Monet, *Argenteuil Çevresi*, 1874, Berlin, Neue Nationalgalerie. Bu resim, ikili bir yoruma göre, *İlkbahar* olarak bilindiği gibi, kimi zaman da *Yaz* olarak anılır. Monet, bir anın ve bir yerin havasını verebilme sorununa inandırıcı bir çözüm arayışı içindedir ve

bundan dolayı, betimlemek istediği konuya göre üslubunu değiştirmeye çalışır. Bu göz kamaştırıcı kır manzarası için yeşilin ve sarının binlerce tonunu kullanır; gökyüzünü betimlerken yumuşak bir mavinin sayısız ayırtısı üzerinde ısrarla durur.

▼ Edouard Manet, *Argenteuil*, 1874, Tournai, Musée des Beaux Arts. Manet Empresyonistlere çok yakın olduğu halde araştırmasının merkezine insan figürünü ve onun çevresiyle olan ilişkisini koyar. Aydınlik bir arka plan üzerine sahnenin asıl konusu olan, iskelenin kıyısına oturmuş çift yerleştirilir. Yatay ve dikey çizgilerle üst üste konan planların birbirine geçmesiyle oluşan kompozisyon karmaşıktır.

İlk koleksiyoncular

Empresyonistler için gerçek başarı

1886 yılında, grup olarak açtıkları son sergi sırasında Amerikalı büyük koleksiyoncular tarafından fark edildikleri zaman gelecektir. O zamana kadar bu ressamların gösterdikleri ticari başarı çok azdır. Resmi Salonların dışında sergi açacak yer bulmak zordur, ancak özel galeriler yavaş yavaş sanat sahnesinde kendilerine yer bulmaya ve kendilerini piyasada kabul ettirmeye başlar. Empresyonistlerin ilk farkına varanlar arasında, onların resimlerini, pek başarılı olmasa da, Manş ötesinde satmayı da deneyecek olan Paul Durand-Ruel de vardır. Durand-Ruel Manet'nin geçmişte çok eleştirilen 24 resmini satın alarak büyük gürültü koparmıştı. Meslektaşlarının izinden giden önceki koleksiyoncular da grupla ilgilenmeye başlarlar. Ressamlar tarafından sevecenlikle "Baba" diye çağrılan ve van Gogh gibi Post-Empresyonistlerin yaşamında da önemli bir rol oynayacak olan Julien Tanguy çok ünlüdür. Gümrük görevlisi ve sanat âşığı olan Victor Choquet de yeni üslubun yayılması için bütün gücünü kullanır. İkinci Empresyonist sergi sırasında, Duret'nin yıllar sonra anımsatacağı gibi, tablolarını ödünç verip en geleneksel eleştirmenlerin ve düşmanca davranan halkın fikrini değiştirmeye çalışacak "bir tür havari"ye dönüşür.

▲ Paul Durand-Ruel 1910 tarihli bir fotoğrafta. Savaş yıllarında Londra'ya gitmiş, orada New Bond Street'te bir galeri açmış ve sonra Paris'e dönmüş olan Durand-Ruel, Empresyonizmin değerini anlayan ilk tüccarlardan biridir.

▼ Edouard Manet, *Emile Zola'nın Portresi*, 1868, Paris, Musée d'Orsay. Zola Manet'yi yürekendirir ve onu savunmak için birçok yazı yazar. Sanatçı da ona, içinde yazarın inançla savunduğu *Olympia*'nın bir kopyasının da görüldüğü bu portre ile teşekkür eder.

▲ Manet'nin Paris Musée d'Orsay'de korunan ajandasından iki sayfa. Ressam bura-

ya Ocak 1872 tarihinde Durand-Ruel'e satılan yapıtlarının listesini yazmış.

◀ Auguste Renoir, *Victor Choquet*, 1875-76, Cambridge (Mass.), Fogg Art Museum. Choquet Renoir'a iki portre sipariş eder, biri kendisinin biri de karısının. Arkasında, zengin koleksiyonunda bulunan Eugène Delacroix'nın yirmi ya-pıtından biri görülüyor.

▼ Paul Cézanne, *Victor Choquet*, 1876-77, Londra, özel koleksiyon. Choquet, görür görmez Cézanne'ın üslubunun büyümesine kapılır. Ona, Tanguy Baba'nın dükkanında, arkadaşının resimlerini gösteren Renoir'dır.

◀ Edgar Degas, *Edmond Duranty'nin Portresi*, 1879, Glasgow, Museums and Art Galleries. "Réalisme" dergisinin babası, Café Guerbois'nın müdavimi olan Duranty, Empresyonizmi takdir eder ve savunur.

Su manzaraları

Su, 19. yüzyılın ikinci yarısında ressamların, yazarların ve müzisyenlerin yapıtlarında ana öğedir. Claude Debussy'nin *La mer* [Deniz] gibi besteleriyle yüceltilen su, müzikte öne çıkar. Empresyonist resimlerde yaşam bulur ve yüzyıl sonu yazarlarının kaleminde edebiyatın ufuklarını sarar. Bu yapıtlardan hiçbirinde bu sıvı elementin titiz bir betimlemesi ni görmeyiz, ama onun özünü yakalama çabasına tanık oluruz. Bu sanatçılar ve edebiyatçılar suyun ayrıntılı bir kopyasını yapmak istemezler, çünkü Sembolist şair Stéphane Mallarmé'nin bize öğrettiği gibi, görsel bilgilerin, ayrıntıların aşırılığı algılamayı zorlaştırır. Örneğin sıvı yüzeyin titiz gözlemcisi, İngiliz ressam Whistler'i alalım: O, insanın aklına sokar, betimlemez. Suyun karşısına oturur ve duyularını, sonradan tuvale aktarmak üzere, zihinsel olarak sıralamaya çalışır. Marcel Proust anıtsal yapıtı *Kayıp Zamanın İzinde*'nin kahramanlarından biri olan ressam Elstir kişiliğini yaratacağı zaman Whistler'i ve onun deniz resimlerini düşünecektir. Proust'u okurken suyun büyüdüğün, onun bize vermeyi başardığı sürekli değişim ve sonsuzluk anlamında yattığını keşfederiz. Su ele avuca sığmaz ve anlatılması güç bir elementtir ve varoluşun, yaşamın sonsuzluğunun araştırılması olanaksız derinliklerinin simgesi olmaya hazırdır.

◀ Auguste Renoir, *Dalgı*, 1879, Chicago, Art Institute. Renoir da suyu araştırarak, ancak Edouard Manet'in "Suyun Raffaello'su" olarak tanımladığı Monet'nin başarısına ulaşamayacaktır.

▼ James Abbott Whistler, *Gece Manzarası, Mavi ve Altın Sarısı*, 1872, Chicago, Art Institute. Degas Whistler'in resimlerinde "toprağın suyla gizemli kaynaşmasını göstermeyi" nasıl başardığını şaşkınlıkla fark eder.

▲ Gustave Courbet, *Dalgı*, 1869, New York, Brooklyn Museum of Art. Courbet, Gerçekçi estetiğe göre betimleme üzerinde ısrar eder ve dalgasına, onu neredeyse elle tutulur kılmak kadar fiziksellik vermeye çalışır.

► Claude Monet, *Yeşil Dalgı*, 1865, New York, Metropolitan Museum of Art. Monet suyun dilinden anlar. Bir deniz dalgasının şiddetini ve bir bataklığın uysal dinginliğini yansıtmayı iyi bilir.

▼ Claude Monet, *Thames ve Londra Parlamentosu*, 1871, Londra, National Gallery. Monet yolculukları sırasında

her zaman suya yakın yerler arar. Londra'da Thames'i günün değişik saatlerinde ve değişik hava koşullarında birçok kez betimler.

Claude Debussy: Müzikte Empresyonizm

Eleştirmenlerin çoğu besteci Claude Debussy'nin üslubunu Empresyonistlerinkine yaklaştırmıştır. Onları bir araya getiren şey biranın güzelliği ile belli bir yumuşaklığı ve uyumu yakalama isteğidir. Özellikle müzisyen, suya ada-

dığı sonatlarında, Monet'nin ve Whistler'in yapıtlarına yaklaşır. *La Mer*'i dinlerken, Debussy'nin suyla diyalog kurma ve denizin verdiği coşkuları bin türlü ayırtısıyla notalara dönüştürme becerisi insanı şaşırtır. Bu aynı olağanüstü beceriyi, Monet'nin betimleme dilinde de buluruz.

Sisley: Pont Marly'de Su Baskını

Empresyonistlerin ikinci sergisinde yer alan 1876 tarihli resim bugün Paris Musée d'Orsay'de bulunmaktadır. Pont Marly'deki su baskını konu alan sanatçının yaptığı üç resimden en ünlüsü ve başyapıtı budur.

◀ İngiliz kökenli olan Sisley, açık havadaki ilk araştırmalardan itibaren Empresyonistlere katılır. Onun asıl ilgisi, çoğu kez melankolik vurgularla betimlediği manzaraya yöneliktir. 1876 yılında Marly'yı altüst eden su baskınla-

rı ona, ışık etkilerini ve sudaki yansımalarını temel aldığı bir dizi yapıt için ilginç ipuçları sunar. Bu dönemin resimlerinde, su küttlesinin akışkanlığını vermeyi sağlayan hızlı ve parçalı fırça vuruşları egemendir.

► John Constable, *Piskoposun İkametgâhından Görülen Salisbury Katedrali*, 1823, Washington, National Gallery. Yüzyıl başının ünlü manzara ressamı Constable, Sisley'yi etkileyen İngiliz resamlardan biridir.

◀ Gökyüzü kapalıdır ve güzel hava hâlâ çok uzak gibidir. Bulutlar ve yayılan ışık, atmosferi çoğu kez Anglo-Fransız ressamın resimlerinde ortaya çıkan, geleneksel İngiliz yapıtlarını animsattır.

▼ Alfred Sisley, *Molesey'de Kürek Yarışı*, 1874, Paris, Musée d'Orsay. Sisley, İngiltere yolculuğu sırasında bu büyüleyici nehir manzarasının da aralarında bulunduğu bir dizi resim yapar.

Kar

Su gibi, kar da ışık yansımasının bütün yönleriyle incelenmesi için ilginç ipuçları verir. Kar, gökyüzünün yansımalarından ve renklerden kaynaklanan sayısız ton geçişleriyle ve üzerinde kaldığı biçimlerle oynama olanağı tanır. Claude Monet ve Sisley karla kaplı kırların büyüüne kapılırlar. Pissarro ve Caillebotte karın kent üzerindeki etkilerini çalışmayı yeğlerler. Her durumda başarı oranı çok yüksektir. Alfred Sisley'in, gri ve mavi fırça vuruşlarıyla kirlenmiş beyazın fark edilmesi zor ayrıtları üzerine kurulmuş manzaralarının melan-kolik ve şiirsel bir havası vardır ve çoğu kez hiçlik içinde yitip giden, sonsuz bir beyazlık içinde koyu lekeler olarak kalan küçük figürler dikkat çeker. Her zaman hava görünümüne dikkat eden Monet'in çözümlemesi daha derindir; sanatçı, karı bütün yönleriyle ve günün değişik saatlerinde inceler ve daha karmaşık bir renk dizisi kullanır. 1879 ile 1880 yılları arasındaki kışta Seine Nehri donup kıyılarındaki yerleşimler için korkunç sonuçlar doğurunca Monet bu fırsatı kaçırmaz ve buzun soğukluğunu ve sessizliğini, sel felaketlerine yol açan ağır erimenin büyük üzüntüsünü yansıtan bir dizi resim yapar.

▲ Camille Pissarro, *Aşağı Norwood, Kar Etkisi*, 1870, Londra, National Gallery Sava sırasında İngiltere'ye kaçan Pissarro, bu durumdan yararlanarak, değişik iklim koşullarında Londra çevresinin resimlerini yapar.

◀ Alfred Sisley, *Louveciennes'de Kar*, 1878, Paris, Musée d'Orsay. Sahnenin belirgin perspektif düzeni yolun kenarındaki iki duvar üzerine kuruludur. Sisley her şeyi sarıp sarmalamış ve göğü bile kaplamış olan beyazın fark edilmesi zor ayrıtları üzerinde başarıyla oynar.

▲ Camille Pissarro, *Opera Bulvarı, Kar Etkisi*, 1898, Moskova, Puşkin Müzesi. Oldukça geç tarihli olan bu yapıt, Pissarro'nun Paris'e

adadığı bir dizi manzara resmine aittir. Sanatçı, soğuk bir kış sabahında, bulduğu kar yağışı altındaki kentin havasını başarıyla betimler.

◀ Claude Monet, *Saksağan*, 1869, Paris, Musée d'Orsay. Monet'nin en şiirsel resimlerinden biridir. Henüz çok genç omasına karşın, bir anın duyumlarını yakalamadaki ustalığını gösterir.

▲ Gustave Caillebotte, *Karla Kaplı Çatılar*, 1878, Paris, Musée d'Orsay. Karlı bir günde karakteristik çatılarıyla yakalanan büyüü bir Paris manzarası. Sahnenin bakış açısı çok yenilikçidir.

1874 - 1879

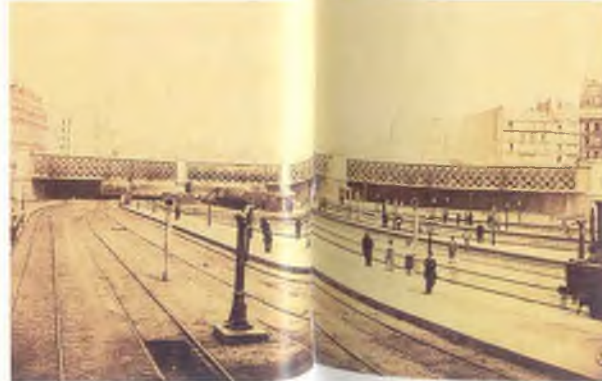
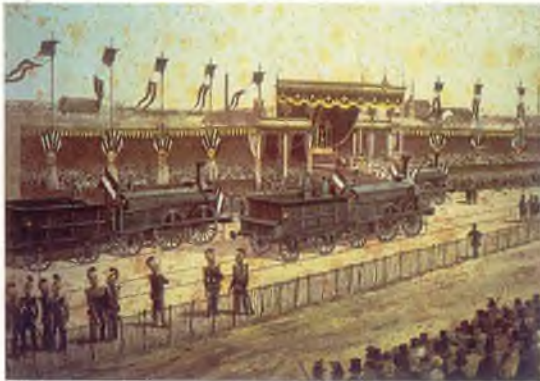
Teknolojik gelişme

▲ Zamanın bir fotoğrafında, Paris yakınlarındaki Oise Nehri üzerindeki sanayi trafiği. Nehir taşımacılığı demiryolunun zafer kazandığı dönemlerde bile çok yaygındır. Fotoğraftaki gibi ticari eşya taşımakta kullanılan düz kayıklar Paris'in ülkenin geri kalan kısmıyla bağlantısını sağlamaktadır.

▼ Dönemin bu baskısında, Fransız demiryolları tarihindeki en önemli olaylardan biri olan, Paris-Strasbourg demiryolu hattının açılışı görülmektedir. Yeni hatların yapılması ulusal gurur kaynağı ve imparatorluğun propaganda aracıydı.

Üçüncü Napoléon döneminin birinci aşaması, Fransa için büyük bir gelişme dönemi olur. İmparator yeni bankaların yanı sıra yeni ve gittikçe daha modern sanayilerin kurulmasını da destekleyerek ekonomik ve teknolojik gelişmeyi ileri götürür. İletişim ve ticaretin gelişmesi için kaçınılmaz olan demiryollarındaki büyüme çok önemlidir. Fransız demiryolu ağının genişlemesi birkaç yıl içinde 3.685'ten 17.924 kilometreye ulaşır. Özel mülkiyete ait olmasına karşın, demiryolları imparatorluk erkinin başlıca propaganda araçlarından biri haline gelir. Birliklerin hızla yer değiştirmesini, silahların ve savaş malzemelerinin taşınmasını kolaylaştırdığı için trenlerin savaşta da önemli bir rolü vardır. Sanayi üretiminde, hammadde aranması ve buna bağlı olarak madenlerdeki kazıların artmasında teknolojik gelişmelerin etkisi büyüktür. Bu gelişmelerin ardından sanayi üretimi hissedilir biçimde artar, ancak bunun nimetlerinden yararlanırlar yalnızca orta-yüksek sınıflar. Toplumsal sorunlara duyarlı olan aydınlar, yazılarında, sefil yaşamlarını sürdürebilmek için gerekli olan birkaç Frank'ı kazanmak uğrunda kalan yoksul sınıfların sıkıntılarını dile getirirler. Romanlarını sayfalarında dönemin karışık Fransız toplumunun bütün katmanlarını anlatan Emile Zola'nın tutkulu yakınmaları da dikkat çekicidir.

1874 - 1879

◀ Camille Pissarro, *Pontoise Yakınında Fabrikalar*, 1873, Springfield, Museum of Fine Arts. Corot'nun rengin kullanımı konusundaki dersinin anısı açıkça görüle de, konu olarak tüten bacalarıyla bir fabrikanın seçilmesi çok yenidir. Paris çevresinde oluşan sanayi manzarası Pissarro'nun resim araştırmasının merkezinde yer alır. Sanatçı toplumsal sorunlara duyarlı olduğu için sanayileşmenin üzücü yönlerine ve alt toplumsal sınıfların dışlanmasına birçok tuval ayırmıştır.

▼ 1868'de Saint-Lazare İstasyonu'ndan görülen Hélios, Pont de l'Europe. Paris, Bibliothèque Historique de la Ville de Paris. 1865-68 arasında yapılan Pont de l'Europe, dönemin mimarlarının gözde malzemesi olan demirden yapılmış kütlesini betimlemekten bıkmayan ressamları ve fotoğrafçıları büyülemiştir.

▲ Gustave Caillebotte, *Pont de l'Europe Üzerinde*, y.1876-80, Fort Worth (Texas), Kimbell Art Museum. Paris'teki bu köprünün birçok resminden

biridir. Caillebotte, her zaman olduğu gibi, çerçeveyi arkadan görünen adam ve metal yapı üzerinde daraltarak, cesur bir bakış açısı kullanmıştır.

1874-1879

Monet: Saint-Lazare Garı

Saint-Lazare Garı Batignolles bölgesinde, Pont de l'Europe yakınındadır. Monet 1876 ile 1877 yılları arasında bu istasyona adanmış bir dizi resim yapar ve Empresyonistlerin üçüncü sergisine bu resimlerin yedi tanesiyle katılır. Bunların en ünlülerinden biri bugün Paris Musée d'Orsay'de bulunan ve bir trenin gelişini betimleyen resimdir. Monet'nin ilgisi demiryollarındaki gelişmenin yol açtığı toplumsal çalkantılardan ve gelişmeden çok, lokomotiflerden çıkan buhara ve dumana boğulmuş modern demir ve cam mimarisiyle Saint-Lazare Garı'na yöneliktir.

1874-1879

Saint-Lazare, 1876-77, Cambridge (Mass.), Fogg Art Museum. Monet trenlerin koyu kütlesi ile ondan çıkan dumanların hafifliği arasındaki karşıtlıktan çok etkilenir.

▼ Claude Monet, *Saint-Lazare İstasyonu'nda Pont de l'Europe*, 1876-77, Paris, Musée Marmottan. Trenlerin buharı istasyonun çevresine yayılır; evleri, köprüyü ve Paris'in sokaklarını perdeler.

► Edouard Manet, *Demiryolunda*, 1873-74, Washington, National Gallery of Art. Manet'nin demiryoluna adanmış resmi çok özgündür. Ressamın bakışı ön plandaki iki figüre yoğunlaşır. Parmaklığın gerisindeki Saint-Lazare istasyonu ise yalnızca trenlerin çıkardığı yoğun dumanla betimlenir.

Bulvarlarda gezinirken

Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında Paris'in görünümü değişir. III. Napoléon'un isteğiyle yürütülen çalışmalar kent düzenini altüst eder. Kentin yeni yüzünü tasarlamak, çalışmaları yönetme ve denetleme görevi Seine Valisi Baron Haussmann'a verilir. İmparator, Paris'e bir imparatorluğun başkentine ve sarayının büyüklüğüne yaraşır bir görünüm vermek ve, daha da önemlisi, geçmişte halk ayaklanmalarına sahne olan ortaçağ mahallelerinin halkın barikat kurmasına uygun dar sokaklarını ortadan kaldırmak ister. Böylece, bugün de Paris'in yapısını ıralayan geniş caddeler olan bulvarlar ortaya çıkar. Ancak ayaklanmalardan korunma girişimi başarısızlıkla sonuçlanır: 1871 yılındaki bilmemkaçıncı halk ayaklanması imparatorluğun son izlerini de silip süpürecektir. Paris kenti, Haussmann'ın sıkı denetimi altında büyük bir şantiyeye dönüşür. Çalışmalar sırasında 20.000 eski bina yıkılır, 40.000 yeni bina yapılır. Yeni köprüler tasarlanır, yeşil alanlar yaratılır, pazar yerleri ve zarif tiyatrolar kurulur. Gazlı aydınlatma bütün kente yayılır: Sokaklara yirmi binden fazla fener konur; böylece Paris büyüleyici bir ışıklar kentine dönüşür ve bütün Avrupa kentleri tarafından en çok hayranlık duyulan ve taklit edilen başkent olur.

▲ Dönemin bir fotoğrafında Haussmann Bulvarı. Haussmann'ın Paris'indeki lüksün arkasında karanlık bir görüntü gizlidir. Kiralar neredeyse iki katına çıkar; kent merkezinde bir evde oturmaya gücü yetmeyen daha az varlıklı sınıflar kentin hüznünü ve sağlıksız kenar mahallelerine sığınır.

► Camille Pissarro, *Geceleyin Montmartre Bulvarı*, 1897, Londra, National Gallery - Paris'in binlerce ışığı üzerine büyüleyici bir bakış. Pissarro Paris'in eğlence merkezi olan Montmartre mahallesindeki ışıltılı gece yaşamını betimler.

◀ Auguste Renoir, *Le Grand Boulevard*, 1875, özel koleksiyon. Geniş bulvarlar, genelde kent manzarasına pek ilgi duymayan Renoir'ı da büyüler. Grup ressamlarının Paris'in yeni bulvarlarına adadıkları resimlerin sayısı çoktur.

1874 - 1879

◀ Claude Monet,
*Les Boulevard des
 Capucines*, 1873,
 Kansas City, Nelson-
 Atkins Museum of Art
 Monet bulvarın manza-
 rasını bir binanın
 üstünden gözlemler.
 Fotoğraf sanatı ressam-
 lara yeni bakış açıların
 kullanımını öğretmiştir.

▼ Haussmann tarafın-
 dan açılan bulvarlardan
 birinin görüldüğü bu
 fotoğraf, Monet'nin
 kentin bulvarlarıyla ilgili
 manzaralarında ortaya
 koyduğu bakış açısına
 çok yaklaşıyor.

Caillebotte: Yağmurda Bir Paris Sokağı

Gustave Caillebotte Empresyonistlerin üçün-
cü sergisine bu büyük boyutlu resimle
(212,2 x 276,2 cm.) katılır. Chicago Art Insti-
tute'da bulunan 1877 tarihli resim, sanatçı-
nın başyapıtlarından biri sayılmaktadır.

► Sahnenin başkahr-
manı yağmurlu bir
günün havasıdır: Islak
yol, gri gökyüzü, nemli
hava ve her şeyi sarıp
sarmalayan metalik ışık.
Kötü havaya karşın

yaşam durmaz ve
Parisliler, şemsiyeleriyle
yağmura meydan
okuyarak, bulvarlarda
gezinti yapmaktan
vazgeçmezler.

▲ Resimde bir çift
kaçış noktası üzerine
oturtulmuş karmaşık
bir perspektif düzeni
vardır. Fener sahneyi
ikiye böler; soldakinde
köşedeki binanın
çizgileri sahnenin
derinliğini belirler,
sagdakinde ise bize
doğru ilerleyen ön
plandaki iki figür,
bakışı ufuk üzerinde
durdurur.

▼ Gustave Caillebotte,
Le Pont de l'Europe,
1876, Cenevre, Petit
Palais, Musée d'Art
Moderne. Caillebotte
kent görüntülerini çok
sever. Köprünün pers-
pektif kaçı üzerine
oturtulmuş olan bu göz
alıcı resim ünlüdür.
Seçilen bakış açısı,
yarattığı etki, yola
düşen gölgesiyle ikiye
katlanan korkuluğun
metal ızgarasının
rhythmini vurgular.

“Modern yaşam”

Baudelaire'in kendi çağının sanatının kahramanı olmasını dilediği modernlik, Empresyonistlerin araştırmasının merkezinde yer alır. Onların resimleri bize zamanın toplumuyla ilgili sıradışı bir bakış sunar ve sosyal bir sınıfın, kentsoyluların portresini verir. Kent yaşamını kuşatan ve gittikçe derinleşen toplumsal sorunlar, grubun ressamlarını ilgilendirir gibi görünmez. Onların dikkati daha çok sosyete yaşamına; tiyatrolara, kafelere, moda atölyelerine ve kendilerinin de ait olduğu kentsoylu sınıfın gündelik yaşamına yöneliktir. Onların resimlerinde Paris'in en canlı ve güler yüzlü havası solunur. Varoluşun en hüznümlü yönleriyle ilgili dikkatli ve derinlemesine bir araştırmayı gösteren tablolar yok denecek kadar azdır. Siyasal ve sosyal açıdan çok etkin olan yazarlarla dost olmalarına karşın, grubun ressamları kentin en karanlık yönleri için asla özel bir dikkat göstermeyecek ve gerçek bir sosyal yakınmanın başlatıcısı olmayacaklardır. Ancak birçoğu özel yaşamlarında sosyalist fikirlere sahip olduğunu belirtir ve Emile Zola'nın, en alt sınıfların kabul edilemez yaşam koşulları, onların sefaleti ve yayılmakta olan ahlak bozukluğu hakkındaki gerçek araştırmalar olan yapıtlarını büyük bir ilgiyle okur.

▲ 1875 modasına uygun giysi modelleri. Empresyonistlerin tablolarından giysilerdeki üslup gelişmelerini izleyebiliriz.

► Edgar Degas, *Les Ambassadeurs Çalgılı Kafesinde*, 1875-77, Lyon, Musée des Beaux-Arts. Champs Élysées'de zengin kentsoyluların devam ettikleri en ünlü açık hava kafelerinden birindeki coşkulu bir eğlence akşamı.

◀ Edgar Degas, *New Orleans'taki Bir Bürodan Portreler*, 1873, Pau, Musée des Beaux-Arts. Amerika'da Degas ailesinin sahip olduğu büroda herhangi bir çalışma günü.

► Gustave Caillebotte, *Parke Kazıyıcılar*, 1875, Paris, Musée d'Orsay. En ağır işlere de bir bakış atmasına karşın ressam ışın zorluğundan çok, döşemenin perspektifine ve figürleri yalayıp geçen ışığa ilgi duyar gibidir.

▲ Berthe Morisot,
Ayna, 1876,
Madrid, Museo
Thyssen-Bornemisza.
Kentsoylu bir kadının
yaşamına kadınca bir
bakış sunar. Ressam,
nazik fırça vuruşlarıyla
sürülen beyaz rengin
tonları üzerinde
oynayarak, günlük
mahremiyet anlarını
betimlemekten
hoşlanır.

Gösteri başlıyor

“Modern bir Babil,” savaş yıllarında Paris, katı Prusya basını tarafından, aşağılayıcı bir ifadeyle işte böyle tanımlanır. Prusyalılar haksız değillerdir: çünkü ışıklar kenti 19. yüzyılda kesin olarak eğlencenin ve kültürün başkentidir. Tiyatrolar, çalgılı kafeler, dans salonları, sirkler, hipodromlar yapılır. Parisliler oyuna bayılır, onu en ünlü tiyatro salonlarında ararlar; bu salonların en lüksü 1873 sonbaharında bir yangınla ortadan kalkacak olan Opera’dır. Zamanın tiyatrolarının havası Empresyonistlerin, en başta da eğlence dünyasını, balerinleri, dans hocalarını ve orkestraları betimlemeyi seven Edgar Degas’ın yapıtlarında yeniden hayat bulur. Dans okullarına adanmış çok sayıda ünlü yapıtı bulunan Degas’ın ilgisi betimlenen balerinlerin kişiliği üzerinde durmaz; bakışı nadiren bir yüz veya bir ifade üzerinde durur. Ressamı çeken şeyler disiplinli hareketler ile dansçıların vücutlarının kıvrımlarıdır. Çoğu kez balerinlerin kendiliğinden hareketleri, dans kursları ve tiyatro oyunları sırasında gözlemlenen sahneleri atölyede özenle çalışan sanatçının anılarından ve incelemeinden doğar.

▲ Edgar Degas, *Siyah Eldiven, Çalgılı Kafe Şarkıcısı*, 1878, Cambridge (Mass.), Fogg Art Museum. Degas kafelerdeki şarkıcıların hareketlerini ve davranışlarını yakalar.

▲ Henri de Toulouse-Lautrec, *Jane Avril*, 1893, özel koleksiyon. Toulouse-Lautrec yüzyıl sonu eğlence merkezi Paris’inin şairidir. Jane, gerilim yüklü dansları yüzünden, bir patlayıcı madde gibi “Melinite” adıyla anılan ünlü bir kabare yıldızıdır. Kültürlü bir kadındır ve Lautrec’in sanatını anlayabilecek düzeydedir.

► Edgar Degas, *Yıldız*, 1876-77, Paris, Musée d’Orsay. Georges Rivière, Degas’ın “pastelini gördükten sonra Operaya gitme-mize gerek kalmayacak,” der. Degas birkaç çizgiyle bir balerin atmosferini ve kumpanyanın yıldızının zarafetini tam olarak vermeyi başarır.

◀ Auguste Renoir, *Balerin*, 1874, Washington, National Gallery of Art. Degas eyleme öncelik verirken Renoir poz veren birinin portresini seçer ve onda dansçının zarafetini vurgular. Leroy “balenin bacakları giysisinin tülü gibi uçucudur,” diyecektir.

1874 - 1879

◀ Edgar Degas,
*Fernando Sirkindeki
Miss La-La*, 1879,
Londra, Tate Modern
Bu, bir sirk gösterisinin
görmek için çok yenilikçi bir
plandır. Fernando en
ünlü yerleşik sirklerden
birdir; 30'lu yıllardan
itibaren gezici sirkler de
yaygınlaşmaya başlar.

▼ Güzeller güzeli Sarah
Bernhardt bir portre
fotoğrafı için poz
veriyor. Oscar Wilde
tarafından "Tanrıça"
adıyla anılan Sarah
Paris sahnelerinin
primadonnasıdır.

Sarah ve ötekiler

1872 yılından 1880 yılına kadar
Comedie Française'ın yıldızı olan
Sarah Bernhardt, Racine'in *Phedre*,
Alexandre Dumas'ın *Kamelyalı Kadın*
gibi yapıtlarını başarıyla
oynar. "Tanrıça" Paris sahneleri-
nin tozunu yutan tek yıldız de-
ğildir. Gösteri dünyası kadınlara ait-
tir. Az ya da çok yetenekli aktris-
ler, balerinler ve kibar fahişeler,
sahnelerde ve günlük haberlerde
yer almak için karargâhsız bir sa-
vaşın içinde. Parislilerin gönlünü
fethetmek için yarışır.

Degas: Dans Sınıfı

1873 yılında başlanıp 1876 yılında bitirilen ve Paris Musée d'Orsay'de bulunan bu tablo, Degas'ın dans derslerini konu aldığı resimlerin en ünlüsüdür. Yaptı. ünlü dans öğretmeni Jules Perrot'ya adanmıştır.

▲ Genç balerinler dalgındır. Degas eğlenceli bir bakışla onların fazla zarif ve hoş olmayan hareketleri üzerinde durur; balerinlerden biri tam sırtını kaşırken yakalanır; sınıfın öbür ucunda bir başkası sert bir hareketle boynundaki siyah kurdeleyi düzeltir. Kimi koluna bakar, kimi saçındaki çiçeği düzeltir; pek azı öğretmenin dersini dinlemektedir.

► Edgar Degas, *OnDört Yaşındaki Balerin İçin Dört Çalışma*, 1879, Paris, Musée du Louvre. Degas, hareket halindeki makineler gibi incelediği balerinlerin hareketlerine yoğunlaşır. Onların zayıf vücutlarıyla yaptıkları kıvrılmalar ve esnek hareketlerdir ressamı çeken. Degas'nın atların dört-nala koşması üzerinde yaptığı çalışmalar ile balerinlerin adımları üzerinde yapılanlar arasında bir fark yoktur; her iki konuyu incelerken içinde bulunduğu ruh durumu aynıdır.

◀ Degas, her zaman olduğu gibi, karmaşık bir kompozisyon seçmiştir. Derslik kaçamak bir bakışla görülür. Duvarlardan biri bitişik-teki pencereci bir dersliğe açılan bir kapıyla kesilir. Bakışımız, görüş alanını kapatan ön plandaki figürden hareket ederek sahnenin, balerin sırasıyla vurgulanan perspektif çizgisi boyunca ilerler.

◀ Degas kompozisyonu kenar ayrıntılarıyla zenginleştirir: bir süzgeçli kova, bütünüyle çerçeveye girmeden, tablonun sol köşesini doldurur; meraklı bir köpekçik ön plandaki balerin bacakları arasından çıkar ve neredeyse kahverengi döşemeyle kaynaşır.

Natürmortlar

Edouard Manet, natürmort türünün "resim sanatının mihenk taşı" olarak tanımlar. Geçmişin ustalarının verdikleri örnekleri dikkatle inceleyerek çok sayıda natürmort yapar. Her zaman Manet'in yapıtını sert biçimde eleştirmiş olan resmi eleştirmenler de onun bu alandaki ustalığını kabul etmeye ve övmeye hazırdırlar. Manet'in yaptığı natürmortların güzelliği yadsınamaz. O bir meyvenin yalınlığını, bir kabuğun niteliğini, bir taç yaprağın hafifliğini, 17. yüzyıl geleneğini anımsatan, ama yerleştirmede son derece modern olan yalın ve temel kompozisyonlarla vermeyi bilir. Empresyonistler arasında kendilerini bu türe verenler de olur, ama daha az tutkuyla. Natürmort daha az masraflı ve modellerden daha kolay kullanılabilen, değişik kompozisyonlara uyarlanabilen, geçmişin ustalarıyla boy ölçüşmeye izin veren ve bunun da ötesinde ticari başarısı kesin olan bir türdür. Sanatçıların, kendi eğilimlerini ve beğenilerini ortaya koyarak, konuya getirdikleri yorumlar farklıdır. Monet, Manet'nin ılımlılığı ve dengeliliğinden uzak, bol renkli, zengin kompozisyonları yeğler. Degas asla bunlardan yapmaz, ama portrelere ve başka türden sahnelere çok güzel natürmortlar yerleştirir. Renoir, kendi fırça vuruşuna uygun düşen gösterişli çiçek demetleri yapmayı sever.

► Edouard Manet, *Kuşkonmaz*, y.1880, Paris, Musée d'Orsay. Manet geç dönem natürmortlarında çok kişisel bir üsluba ulaşır; ömrünün Paris'ten uzakta geçen son yıllarının acısını anlatan önemli, sessiz ve yalın kompozisyonlar yapar. Manet, en derindeki özlerini yakalayarak, nesnelerin dokunsal niteliği üzerinde yoğunlaşır.

◀ Edgar Degas, *Kızılderili Kadın*, 1878, New York, Metropolitan Museum of Art. Kadın ve çiçek demeti başrol için çekişirler

▲ Edouard Manet, *Sombalığı*, 1868, Shelburne, Shelburne Museum. Masanın derinliğini belirtmek için çapraz konmuş bıçağa dikkat edin.

► Jean Baptiste Chardin, *Pipolu Natürmort*, y.1737, Paris, Musée du Louvre. Louvre'da bulunan resimleri değerlidir. 18. yüzyılın ilk yarısında çalışan Chardin, en beğenilen ressamlardan biridir. Bu türde kendini sınamak isteyen 19. yüzyıl sanatçıların, Chardin'in göz alıcı natürmortlarının modernliğinden ve parlaklığından öğrenecekleri çok şey vardır.

▲ Frederic Bazille, *Çiçek Çalışması*, 1866, özel koleksiyon. Bu resim, Manet'ininkileri ve Monet ile Renoir'ın ilk denemelerini izleme olanağı bulan Bazille'in yaptığı ilk natürmorttur.

◀ Claude Monet, *Çiçekler ve Meyveler*, 1869, Los Angeles, Getty Museum. Monet her zaman olduğu gibi dikkatini, beyaz örtüye vuran, çiçeklerin renkli taç yapraklarını parlatan ve meyvelerin oylumunu belirginleştiren ışığa yöneltir.

Nüler

Edebiyatçı ve sanat eleştirmeni Théophile Gautier, 1863 tarihli bir yazısında nülerin –doğal olarak akademik, idealleştirilmiş olan çıplığın– “resimdeki değerinin, kontrpuanın müzikteki değeriyle aynı, yani gerçek bilimin temeli olduğunu” savunur. Gelenek görenek ve geçici modalardan insan figürü çalışması, komple sanatçılar yetiştirme kapasitesine sahip tek çalışmadır. “Gerçektir, güzeldir, sonsuzdur.” Resmi eleştirenler Gautier’nin yargısını paylaşırlar, yalnızca Courbet’nin dostu ve gerçekçi bir sanatın savunucusu olan sosyalist filozof Proudhon “biçime tapınma” olarak tanımladığı bu sanata karşı çıkar. Sanat eğitiminin çıplığın üstünlük kazanmasına katkısı az değildir: akademik eğitim, canlısından kopya edilen, ancak klasik kurallara uygun olarak idealle edilmiş insan figürü çalışmasına dayanır. Kopya edecek güzel bir model bulabilmek, mesleğinde ilerlemek isteyen bir sanatçı için iyi bir adımdır. Modelleri hiçbir idealleştirmeye gitmeden gerçekçi biçimde betimleyerek akademik nü kavramında devrim yapanlar Courbet ile Manet olacaktır. Onların resimlerinin yol açtığı skandalı büyüten, son derece akademik bir konu olan çıplak kadın figürünün varlığıdır.

▲ Gustave Courbet, *Papağanlı Kadın*, 1866, New York, Metropolitan Museum of Art. Gerçekçiliğin babası bile akademik çıplığın büyümesine kapılır.

▲ Gustave Caillebotte, *Divandaki Nü*, 1880-82, Minneapolis, Minneapolis Institute of Art. Burada idealize edilmeden betimlenmiş modern bir Venüs görülmektedir.

▼ Paul Cézanne, *Yıkananlar*, 1874-75, New York, Metropolitan Museum of Art. Manzara içindeki çıplak teması, Cézanne’in araştırmasının merkezinde yer alır.

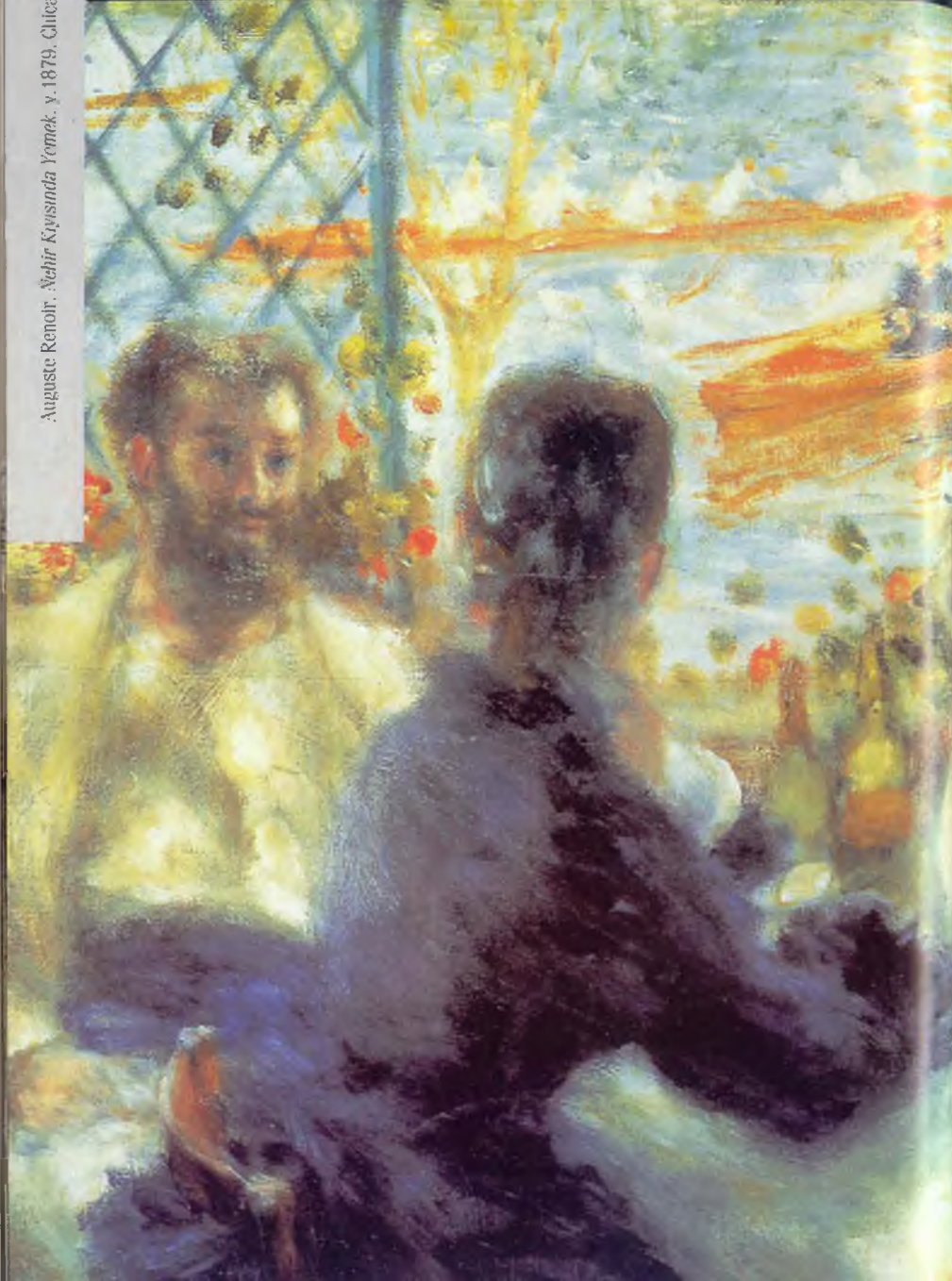

► Frédéric Bazille, *Giyinen Nü*, 1869-70, Montpellier, Musée Fabre. Salon jürisini kandırmak için yapılmış bir resimdir. Egzotik ve uzak yerleri konu alan nü, insanların hoşuna gider, skandal yaratmaz ve ressamın, değerli Doğu kumaşlarını resmetmedeki ustalığını göstermesine olanak verir. Ancak jüri bu yapıtı geri çevirip Bazille’in önerdiği ikinci bir resmi kabul edecektir.

► Auguste Renoir, *Güneşlenen Nü*, 1875-76, Paris, Musée d’Orsay. Geleneksel nü temasına bir meydan okuma niteliğindedir. Idealleştirilmeden resmedilmiş kadın büstü, doğal ışığın etkilerinin araştırılması için güzel bir fırsat sunar. Eleştirmenler bu tür denemeleri, özellikle akademik değerlendirmede böylesine yüksek yeri olan bir konuya uygulandığı zaman kesinlikle onaylamazlar.

1874-1879

Altın yıllar

1874-1879

Büyülü bir buluş

Daguerre 1839 yılında, gerçeğe bakışı değiştirecek bir devrimci buluşu kamuoyuna duyurur: Fotoğraf. Sanatçılar tarafından önce bir rakip gibi algılanan ve kuşkuyla bakılan fotoğraf makinesi, kısa sürede değerli bir çalışma aracı olur. Barbizon ressamı, manzaraya uygulanan yeni sanatın gizlerini keşfetmek için, fotoğrafçıları atölyelerine çağırırlar. Delacroix ve Courbet ondan yararlanırlar. Empresyonistler de fotoğraf görüntüsünü geniş ölçüde kullanırlar. Fotoğraf anı yakalama, gökyüzünün ayrıntılarını, ışık kaynağının geçici etkilerini kâğıt üzerinde saptama gücüne sahiptir. 60'lı yıllarda çok yaygın olan sanayi konulu fotoğraflar konuların seçiminde büyük çabı yaşar. Portre sanatı da, kentsoylu iç mekânlar, açık havada kadın grupları, dostlar arasındaki sohbetler gibi tuval üzerindeki benzer konular için temel bir rol oynar. Portre fotoğrafı portre resmini tahtından indirme tehlikesini doğurur. Aslında uzun oturumların ürünü olan pozların görünüşteki doğallığı ve görüntünün gerçeğe yakınlığı hoş gider. Portre fotoğrafı ise herkesin yapabileceği bir şeydir. Bir tablo ya da minyatür gibi pahalı değil, görece çabuk ve çok modadır. Fotoğraftan yararlanmayı kabul eden sanatçıların sayısı çok fazla değildir. Fotoğraf makinesi kullanmanın ateşli savunucusu olan ve kendisi de bazen bu yeni sanatı deneyecek olan Degas bu işi birçok kez yapar.

► Lamberto Loria, Motulu üç genç kız, 1891-98, Roma, Museo Preistorico ed Etnografico Luigi Pigorini. Bilimsel alanda da fotoğraftan büyük ölçüde yararlanır. Yüzyılın ikinci yarısında çok yaygınlaşacak olan antropolojik çalışmalarındaki kullanımı ilginçtir. Çok uzak kültürlerin görüntüleri kamuoyunda çok tutulur.

▲ 1845'lerde Reading'teki William Henry Fox Talbot'un ekibi. Fotoğraf sanatının öncüsü olan Talbot, Daguerre'in buluşunu yetkinleştirir. Bu ilginç görüntüde onu yardımcılarıyla birlikte açık havada fotoğraf çekerken görüyoruz.

▼ Adolphe-Eugène Disdéri, Balerinli Kartvizitler. Bunlar kartvizit boyutunda fotoğraflardır. Disdéri birbirini izleyen ve hareket ediyor izlenimi veren pozlarda betimlenen kişilerin dizileriyle büyük başarı kazanır. Bu balerin, "Opera'nın bacakları" dizisine aittir.

► Lewis Rutherford, Ay, 1865, Paris, Musée des Techniques. Fotoğraf yeni yollar, beklenmedik perspektifler açar. Örneğin astronomide geleneksel aletler, ayın yüzeyinin araştırılmasını kolaylaştıran kayıt cihazlarıyla donatılır. Bunun gibi görüntülerin sıradan insanlarda yarattığı heyecanı tahmin edebiliriz.

1874-1879

► Nadar olarak tanınan fotoğrafçı Félix Tournachon ve karısı bir uçuştan önce balonda poz veriyorlar. Nadar, dönemin en ünlü fotoğrafçısıdır.

◀ Nadar, Paris'in merkezinin havadan görünüşü. Jules Verne'nin ünlü *Aya Yolculuk* yapıtında sözü edilen "havacı" Nadar, resamlara kenti betimleyebilecekleri yeni bakış açıları aramayı öğretir. Monet, bir yapının tepesinden bakarak yaptığı Paris bulvarları manzaralarında, onun derslerinden yararlanır.

Degas: Opera Orkestrası

1870 tarihli yapıt (Paris, Musée d'Orsay), sanatçının, fagot çalan dostu Désiré Dihau'ya bir armağanıdır. Onu tek başına betimleme tasarısından vazgeçen Degas, müzisyeni daha karmaşık bir sahneye yerleştirmeye karar verir. Opera'nın gizemli akışından bir anı betimleyen resim, Degas'nın fotoğraf sanatından gelen bakış açılarını yeglediğini açıkça gösterir.

▲ Yapıt, ön planda fagot çalan Désiré Dihau'nun portresi olarak doğar, ancak tiyatronun bütün orkestrasını kapsayan zengin bir kompozisyona dönüşür. Degas, çalgıları üzerinde yoğunlaşmış olan müzisyenlerin ifadeleri üzerinde durur. Besteci Chabrier gibi bazıları Opera'nın ünlü simaları; bazıları da Degas'ya poz vermek için gelen dostlarıdır.

► Gustave Caillebotte, *Bir Balkonun Parmaklığından Görünüm*, 1878-79, özel koleksiyon. Fotoğraf, sanatçıların bakışlarını azımsanmayacak ölçüde etkileyen yeni ve büyüleyici planlar sunar. Örneğin Caillebotte kentin görünüşüne hep değişik açılardan bakar. Paris bir parmaklığın girişik bezemeleri arasında da yakalanabilir.

◀ Müzisyenlerin başları üzerinde bilinçli olarak ikinci plana itilmiş balerinlerin bacakları ve tutuelleri hareket eder. Degas fotoğraf fikrine çok yakın, özgür bir plan arar ve, sahnenin başkâhramanları olan balerinlerin başlarını kesmekten çekinmez.

▼ Edgar Degas, *Orkestranın Müzisyenleri*, 1870-71, Frankfurt, Städelsches Kunstinstitut. Degas büyük bir özgünlükle, çalgıları üzerine eğilmiş, arkadan görünen üç müzisyenin başını ön plana koyar ve ideal olarak sahneyi iki ayrı parçaya böler.

Empresyonist kadınlar: Cassatt, Morisot, Gonzalès

Ondokuzuncu yüzyılda kendilerini sanata adan kadınların sayısı çoktur. Çoğu kez basit bir boş zamanı değerlendirme söz konusudur, ancak bazıları için resim ve heykeltıraşlık gerçek bir meslek olur. Berthe Morisot, Mary Cassatt ve Eva Gonzalès Empresyonistler arasında kendilerine uygun bir ortam bulurlar. Bunlardan, Manet'nin yengesi ve Corot'nun öğrencisi olan birincisi, grubun, erkek meslektaşlarıyla aynı düzeyde, başlıca temsilcilerinden biri olur. Avrupa'da gezide olan genç Amerikalı Mary Cassatt Degas'nın öğrencisi olur ve kesinlikle kişisel üslupla yapıtlar verir. Dram yazarı Emmanuel Gonzalès ile bir (kadın) müzisyenin kızı ve en az tanınanları olan Eva Gonzalès, Manet'yi kendisine öğretmenlik yapması için ikna eder ve onun çizgisini ve fırça vuruşunu alır, ama, ne yazık ki, özgünlüğünü alamaz. Yüksek sosyetenin kızı, genç Berthe Morisot'nun birinci Empresyonist sergiye katılması kamuoyunu çok etkiler. Kadın olduğu için zaten kuşkuyla bakılan ressam başarıya ulaşmak için zorlu bir yol seçer ve zamanının en çok eleştirilen grubuna katılır. Guichard, Berthe'nia annesine yazdığı bir mektupta, "deliler arasında zarar görmeden yaşanmaz," der.

◀ Berthe Morisot ve ailesi, Bougival parkında 1880'de çekilen bir fotoğrafta. Berthe, Aralık 1874'te, Edouard'ın kardeşi Eugene Manet ile evlenir. Kayınbiraderinin onun yaşamında ve sanatsal oluşumunda önemli bir rolü vardır.

▼ Berthe Morisot, *Saklambaç Oyunu*, 1873, New York, özel koleksiyon. Yapıt, Berthe'nin katılmasına karşı olsa da, resmi 1874 sergisi için ona ödünç veren Manet'ye aittir. Resimde kız kardeşi Edma ile onun kızı görülmektedir.

▲ Mary Cassatt, *Mavi Koltuktaki Kız Çocuğu*, 1878, Washington, National Gallery of Art. ABD'de Pittsburgh'da zengin bir bankerler ailesine doğan girişken Mary, resmi için yeni

esin kaynakları aramak üzere Avrupa'da yolculuğa çıkar. İdeal ortamını Paris'te arkadaş, öğretmeni ve danışmanı olan Edgar Degas'ın yanında bulacaktır.

◀ Mary Cassatt, *François Kucagında Siyah Köpeğiyle*, y. 1880, özel koleksiyon. Mary evlenmez, çocuğu da yoktur, ama sık sık çocukları betimler. Resimlerinde Degas'ın öğretisi, o zamanlar çok yaygın olan Japon sanatının sentezi ve iki boyutluluğu görülür.

▲ Eva Gonzalès, *Théâtre des Italiens'de Loca*, 1879, Paris, Musée d'Orsay. Gonzalès'in asla bağımsız kalamadığı Manet'nin yaptığını anısı açıkça görülür. Renk paleti de hayran kaldığı ustasının resimlerini çağırıştırır.

1874-1879

Morisot: Beşik

Berthe Morisot, haklı olarak, zarif aile içi sahneleriyle ün kazanır. Ressamın yapıtlarının kahramanları annesi, kız kardeşi Edma, onun kızı Julie ve yeğeni Blanche'ur. Berthe'nin özel sevgi ve sevecenlik evreni, bugün Paris Musée d'Orsay'de bulunan 1872 tarihli bu göz alıcı resimde etkileyici bir yoğunlukta ortaya çıkar.

► Berthe Morisot, *Okuma*, 1869-70, Washington, National Gallery of Art. Resimdeki iki kadın, ressamın, tuzu kuru ve kültürlü bir kentsoylu sınıfın temsilçileri olan, annesi

ile kız kardeşidir. Eleştirmenler Berthe'nin yapıtından nadiren övgüyle söz ederler, ancak, belki de sevimli olması nedeniyle kırıcı yorumlar yapmaktan kaçınırlar.

◄ Edma, kız, Blanche'in başında beklemektedir. Sahne kesinlikle bir kadın bakışıyla araştırılmıştır. Bir erkeğin, ana sevgisini bu yoğunlukta yakalaması çok zor olurdu. Berthe de, o ana katılır, kız kardeşinin bakışındaki tatlılığı, onun duruşunu, tülü beşğin üzerinde tutan elinin hareketini

gözlemler. Berthe, Empresyonist fırça darbelerinin hafifliğiyle özel bir anın havasını yansıtır ve bizi kendi sevecenliğine ortak eder. Gençliğinde resim çalışmalarında Berthe'nin izinden gitmiş olan Edma ise sanatı bırakıp kendini ailesine adar

1874-1879

◄ Camille Corot, *Fırtına*, 1865-70, Paris, Musée du Louvre. Berthe, ilk öğretmeni olan Camille Corot'dan manzara türüne olan tutkuyu ve özgür fırça kullanımını alır. Zamanın en iyi salonlarına devam etmesi onu Manet'ye ve Degas'ya yaklaştırır; onların yardımıyla Empresyonistlerin yoluna girer. Yumuşak üslubu ve etkileyici resimleri halk arasında da başarı kazanır.

Café Nouvelle-Athènes

Grubun tarihi buluşma yeri olan Café Guerbois fazla gürültülü bir yer olmuştur. Daha sakin olan Café Nouvelle-Athènes'e ilk yönelen şanssız ressam, düşmüş aristokrat ve Manet'nin tanımıyla "mahallenin en olağandışı tipi" olan Marcellin Desbouts'dır. Nouvelle-Athènes, tavanındaki kocaman bir ölü sıçan resmi ve geçmişte III. Napoléon rejimine karşı siyasi muhalefetin temsilcileri olan ve sonradan Üçüncü Cumhuriyet sırasında iktidara gelen Duranty, Courbet, Castagnary, Gambetta ve Daudet gibi aydınları konuk etmiş olmakla ünlü, tarihi bir yerdir. Kafe, Fernando sirkî gibi, Empresyonist ressamların devam ettikleri yerlerden fazla uzak olmayan Pigalle alanında bulunur. Grup geçmiş yıllarda Guerbois'nun masalarında buluşan aynı grup değildir. Renoir ve Monet aralıklı olarak gruba devam eder, Sisley ve Cézanne ise grubu nadiren ziyaret eder. Sürekli gelenler ise hep aynı kişiler: iğneleyici şakalarla yapılan satışmalarla sürekli tartışma içinde olan iki dost, taşkın Manet ile aristokrat Degas'dır.

◀ Edouard Manet, *George Moore'un Portresi*, 1878-79, New York, Metropolitan Museum of Art. İrlandalı yazar kafenin müdavimleri arasındadır.

▲ Federico Zandomenighi, *Nouvelle-Athènes Kafesinde Suzanne Valadon ile Kendi Portresi*, 1885, özel koleksiyon.

▲ Çağın bir fotoğrafında Nouvelle-Athènes. Doğal ışık yitdiği zaman ressamlar fırçalarını bırakır ve 19. yüzyılın gerçek resim akademileri olan kafelelere giderler.

▶ Edouard Manet, *Erik*, 1878, Washington, National Gallery of Art. Manet'nin kafe mekânlarında sık sık ince bir melankoli damarıyla karşılaşırsınız. Manet, tıpkı o zamanlar çok yaygın bir içki olan *acquavite*'in (brandy) içinde duran bir erğin karşısında sıkıntı ve üzüntü dolu bir bakışla oturan yalnız bir kadının betimlendiği bu sahnede olduğu gibi lokallerin havasını ve müşterilerin ruh durumlarını vermede ustadır.

◀ Edgar Degas, *Café Nouvelle-Athènes*, 1878, Paris, Robert Laffont Arşivi. Kafedeki toplantılar sanatçılar ve edebiyatçılar için önemli bir başvuru noktası oluşturur. *Bir Delikanlının İtirafı* adlı yapıtında İrlandalı yazar George Moore gururla şunları yazacaktır. "Ben Oxford'a da gitmedim, Cambridge'e de, ama Nouvelle-Athènes'e gittim."

1874 - 1879

Degas: Apsent

Bir erkek ve bir kadın kafede bir masada oturuyorlar. Acı bir yalnızlıkla dolu bu sahne için Degas olağanüstü iki model seçer: Ellen Andrée ve Marcellin Desboutin. 1876 tarihli resim, bugün Paris Musée d'Orsay'dedir.

1874 - 1879

◀ Kadın, geçimini sağlamak için modellik yapan genç bir sanatçı olan Ellen Andrée'dir. Andrée, Manet'nin beğendiği modellerdendir. Degas onu bir kadeh pelin likörünün karşısına oturmuş, üzgün bir kendini bırakmışlık içinde betimler. Yapıtı anımsadığında modelin yorumu "tersine dünya" biçiminde olacaktır. Likör tarafından tüketilen kendisi ve masum bir içkinin karşısındaki Marcellin Desboutin.

▼ Erkek, aile mirasını tüketmiş ve artık, gururlu ve onurlu bir serseri gibi, bulduklarıyla yaşamını sürdüren bir aristokrat, başarısız bir ressam, çingeneliğin özü olan Marcellin Desboutin'dir. Yan yana oturmuş olmalarına karşın aralarında iletişim yoktur; ikisi de kendi yalnızlıklarına gömülmüştür. İki figür masaların çizgileriyle kapana kısıtlanmış, tuvalin bir köşesinde soyutlanmıştır.

◀ Pelin likörü çağın birçok yapıtının başkahramanıdır; yıkıcı etkileri olan likör 1915 yılında yasadışı ilan edilecektir. Çok ucuz ve kolayca bulunabilen pelin likörü Paris gecelerini dolduran kişilerin

umutsuzluğunun ve yalnızlığının hüznü çaresi olur. Zola, alkol kurbanı bir kadın olan Gervaise'in öyküsünü anlattığı *Meyhane* adlı romanında bu içkinin tehlikelerinden bahsetmiştir.

Hipodromda

Fransa 1830 yılına doğru, biniciliğin büyük ölçüde yaygın olduğu İngiltere'den etkilenecek, at yarışlarını keşfeder. Bu sporu Fransız topraklarına getirenler daha çok Waterloo Savaşı'ndan arta kalan gazilerdir, ancak bunda, çocukluğunu İngiltere'de geçirmiş olan III. Napoléon'un, halk arasında giderek yayılan at tutkusunun payı da vardır. Aristokrasinin simgesi olan at sevgisi, yüksek sosyete'ye de girer ve onun bir parçası haline gelir. 1857 yılında Paris'te Boulogne Ormanı'nda, Fransa'da oturan ve kentteki at yarışlarının koruyucusu olan İngilizlerin kurdukları Jockey Club tarafından istenen Longchamp hipodromunun açılışı yapılır. Hipodrom, sosyete dünyasına girmeye hevesli çok zarif hanımların eşlik ettikleri iş adamları, para uzmanları ve göze batan kişiler için bir buluşma yeri olur. Yüksek kentsoylu sınıfın temsilcileri olan Manet ve Degas, yüksek sosyete'yle olan bu buluşmayı kaçırmazlar. Resimleri için yeni fikirler edindikleri Boulogne Ormanı'nda sık sık boy gösterirler. Onların merakını uyandıran yalnızca at yarışları değildir kuşkusuz; halk onların fırçaları için gösteri içinde gösteri olanagı sunar. Özellikle Degas, hipodromu yapının başkahramanlarından biri yapacaktır.

▲ Jean-Louis-Theodore Géricault, *Epsom Derby*, 1821, Paris, Musée du Louvre. Géricault atları tutkuyla betimler, ancak o da onları dört ayağı havada gösterme yanlışına düşer.

▲ Eadweard Muybridge, *Hareketli Atlar*, 1878. Hareketle ilgili fotoğrafı çalışmaları bir atın gerçek dörtlüğe koşma düzenini gösterecektir. Hayvan hiçbir zaman dört ayağını aynı anda kaldırmamaktadır. Böylece geçmişte birçok ressamın düştüğü yanlış düzeltme olanagı ortaya çıkar.

▼ Edgar Degas, *Eyalet At Yarışlarında*, 1869, Boston, Museum of Fine Arts. Degas çok etkili bir kompozisyon seçerek ön plandaki zarif arabayı tuvalin kenarlarına iter ve aydınlık ufka geniş bir soluk verir.

► Longchamp hipodromunda çekilen bir fotoğraf. Şık bayanlar yerden yükselmek ve yarışları daha iyi izleyebilmek için sandalyelere otururlar. At yarışları son moda giysileri ve şapkaları göstermek için bir fırsattır.

▲ Edouard Manet, *Longchamp'da At Yarışları*, 1864, Chicago, Art Institute. Manet, atların yandan resimlenmesi geleneğine karşı çıkarak, atları pistin ortasında, yarışın en heyecanlı anında gösteren bu göz alıcı görünüşü sunar.

► Edgar Degas, *Tribünler Önündeki Yarış Atları*, 1879, Paris, Musée d'Orsay. Degas atların anatomisini dikkatle inceleyerek onların dörtlüğe gidişini ve dinlenme anındaki duruşunu yakalamaya çalışır. Yarış dünyasının eğlence düşkünlüğünü de takdir eder.

Edebiyatçı dostlar

Emile Zola 1866 yılında, Empresyonist deneyime yapılan göndermelerle dolu *Eser* adında yeni bir roman yayınladı. Başkalarıyla Claude Lantier, sürekli başarısızlığa uğramış ve hüznü varlığını intiharla sona erdirmeye karar vermiş bir kaybedendir. Yapıt, Zola ile Empresyonistler arasındaki dostluğun bozulmasına yol açar. Roman, ressam dostları tarafından, geçmişte birçok kez onların resmiyle ilgilenmiş, Empresyonizmi yazılarında ve romanlarında yitilge savunmuş olan Zola'nın bir ihaneti ya da daha doğrusu, suçlaması gibi görülür. Romanı yeni üslubu anlatan tek kişi değildir. Önce Charles Baudelaire Realist sanatı desteklemiş ve Salonlarla ilgili yorumlarında yeni sanatçı kuşaklarına dikkatli bir gözle bakmıştır. Sembolizmin babası olan Stéphane Mallarmé de grubun ressamlarının, özellikle de Edouard Manet'nin dostu ve hayranıdır. Realist Edmond Duranty *Nouvelle Peinture* (Yeni Resim) hakkında bir yergi yazısı kaleme alır; hatta Joris Karl Huysmans, manzara resminden hiç hoşlanmamış olmasına karşın, Empresyonizmi merakla izler ve onları savunmaya hazır olduğunu söyler.

▲ Edouard Manet, *Stéphane Mallarmé*, 1876, Paris, Musée d'Orsay. Mallarmé şiirde, "şeyi değil, yarattığı etkiyi betimlemek gerektiğini" savunur ve böylece kendi edebiyat araştırmasını Empresyonistlerinkine yaklaştırır.

◀ Paul Cézanne, *Paul Alexis Zola'ya Bir Elyazmasını Okuyor*, y.1869, San Paolo, Museo de Arte Moderna. Cézanne ile Zola arasında Aix-en-Provence'da, okul sıralarında başlayan dostluk, *Eser* adlı roman yüzünden bozulacaktır.

► Auguste Renoir, *Wagner'in Portresi*, 1882, Paris, Musée d'Orsay. Renoir bu portreyi Alman besteciyle karşılaştığı, Sicilya'da bulunduğu sırada yapar. Wagner ona yalnızca otuz beş dakika verir ve ortaya çıkan sonucu beğenmez gibi görünür.

► Edouard Manet, *Nanà*, 1877, Hamburg, Kunsthalle. Ressamlar çoğu kez edebiyattan esinlenirler. Nanà, Zola'nın hayalinden doğmuş bir kışdır. Manet, eleştirmenlerce ahlaksız bulunan bu resimle, ona bir armağan sunmak ister.

► Edgar Degas, *İç Mekân (Kirlenme)*, 1868-69, Philadelphia, Philadelphia Museum of Art. Sahne Zola'nın bir başka ünlü romanı olan *Thérèse Raquin*'den izler taşır; özellikle bir parçayı anlatmaktan çok onun havasını ve izlenimlerini verir.

Empresyonistler ve müzik

Müziğe duyulan derin ilgi Empresyonistlerin ortak özelliğidir. Onlar, zamanın en anlaşılabilir müzisyenlerinin yapıtlarını takdir ederek önemli bir modern beğeni gösterirler. Halk büyük bir beğeniyle Offenbach'ın operetlerine koşarken onlar Hector Berlioz'un yürekli ve yenilikçi senfonilerini yeglerler. Ba-

zille birçok kez Richard Wagner'e olan tutkusunu dile getirmiştir. Yapıtıyla Parisli tiyatroseverleri hilecek olan Alman besteci, Cézanne ile Fantin-Latour'un da beğenisini kazanır. Bazille ve Renoir, Pasdeloup'daki konserleri kaçırmaz ve büyük seyirci kitlelerini protesto ıslıklarına, canlı ve gürültülü beğeni gösterileriyle karşı koymaya çalışırlar.

Paris sokakları

Bulvarları, konakları, en göz alıcı kesitleri ve havasıyla Paris, Empresyonistlerin yapıtlarının başkahrmanıdır. Bazı Empresyonistlerin Paris bulvarlarına adadıkları diziler göz alıcıdır. Renoir ve Degas açısından Paris daha karmaşık kompozisyonlar için yalnızca ilgi çekici bir arka plan oluşturmuşsa, Monet, Caillebotte ve Pissarro için bitmez tükenmez bir esin kaynağı olmuştur. Caillebotte'un öne çıkardığı benzersiz bakış açılarından yakalanan kesitler ünlüdür. 90'lı yıllarda Pissarro'nun Paris'in sokaklarına ve meydanlarına adadığı üç resim dizisi de aynı ölçüde tanınmıştır. Yeni güzellikler arayan Monet'nin gözü, daha ilk denemelerden itibaren kent görünüşü üzerinde çalışır. Monet kendi kent manzaralarını resmetmek için her zaman yükseklerde bir gözlem noktası arar. Nadar'ın balonundan çektiği fotoğrafların etkisi dikkate değer; Monet'nin yukarıdan yaptığı ilk kesitini ünlü fotoğrafçının boulevard des Capucines'deki atölyesinin penceresinden yapması bir rastlantı değildir. Bayraklarla donatılmış rue Montorgueil'yi betimlemek istediği zaman, sokakta yapılan kutlamanın canlılığını ayrıcalıklı bir bakış açısından gözlemlemek için bir balkon arar.

◀ Claude Monet, *Saint Germain l'Auxerrois*, 1866, Berlin, Neue Nationalgalerie. Paris'e adanan ilk resimlerden biridir. Monet'nin üslubunun izleri kendini göstermektedir.

◀ Claude Monet, *Bayraklarla Donatılmış Rue Saint-Denis*, 1878, Rouen, Musée des Beaux-Arts. Monet bizi kendisiyle birlikte Paris'in bir balkonuna götürür; buradan sokak

çı dolduran kargaşayı ve canlılığı gözlemleyebiliriz. Yapıların süslü cepheleri bizi sarıp sarmalar. Bakış açısı bizi sahnenin içine çeker ve kutlama anının bir parçası kılar.

▶ Claude Monet, *Bayraklarla Donatılmış Rue Montorgueil*, 1878, Paris, Musée d'Orsay. Monet pencerelelerinden sallanan bayrakların hareketinin çekiciliğine kapılır.

◀ Edouard Manet, *Bayraklarla Donatılmış Mosnier Sokağı*, 1878, Los Angeles, Getty Museum. Kutlamanın Manet'ye bir düşünme

fırsatı sunar; o anda yaşanan taşkınlık, birçok dışlanmış ya da savaş gazisinden bırı olan sakat adamın varlığıyla birden kesilir.

1874 - 1879

Taşbaskılar

Kireçtaşından bir kalıpla yapılan baskı yoluyla kopyalama tekniği olan taşbaskı, 1796 yılında Alois Senefelder tarafından tasarlanmıştır. Ancak onu bir sanat ve büyük anımsatma gücü olan görüntüleri yayma aracı haline getiren; göz alıcı ve yoğun grafik yapıları taşbaskıya ve, kökeni daha eskilere giden, gravürlere emanet eden, 19. yüzyılın başlarında faaliyet gösteren İspanyol ressamı Goya'dır. Fransa'da ise baskı yoluyla kopyalamayı basit bir çoğaltma aracı olarak görmeyen ve onu sanat olma onuruna yücelten, zamanın toplumu üzerinde acımasız bakışını yaymak için bu yeni sanattan yararlanan, karikatür ve mizahı ustası Honoré Daumier olur. Taşbaskı Fransız sanat sahnesinde Manet'in savaş günlerinde yaptığı taslaklardan Toulouse-Lautrec'in olağanüstü tarzıyla yakaladığı Paris'in eğlence yaşamını gösteren anlara kadar giden büyük bir yayılma alanı bulacaktır. Empresyonistler taşbaskıları tuval üzerindeki yapıtlarının düşük değerle basit kopyaları olarak görmez, tersine onları bütünüyle bağımsız bir yapıt, neredeyse resim denemelerinin bütünleyicisi sayarlar. Basılan görüntü süreli yayın "L'impressioniste" gibi dergi ve gazetelerin ortaya çıkmasında da önemli bir rol oynar.

► Edgar Degas, *Matmazel Bécot Café, Les Ambassadeurs'de*, 1885, New York, özel koleksiyon. Özgün taşbaskı 1877 tarihlidir; Degas yıllar sonra onu yeniden ele alır ve pastelle renklendirir. Les Ambassadeurs çalgılı kafesindeki gösteriler, tuval üzerindeki yapıtlarda da kendini gösterir. Bu taşbaskıların fotoğrafı çağırıştan bakış açısı, üslubu ve anlatım dokusu Degas'ın resimde önerdikleriyle tıpatıp aynıdır.

▲ "L'impressioniste" dergisinin 21 Nisan 1877 tarihli 3 sayıs. Bu sayının kapağını Auguste Renoir hazırlar ve hızlı çizgilerle en ünlü resimlerinden biri olan *Salıncak*'ı kopya eder.

▼ James Abbott Whistler, *Battersea'deki Nehirden Gece Manzarası*, 1878, Paris, Bibliothèque Nationale. Whistler'in çizgisinin hafifliği onun taşbaskılarını resimsel sonuçlara yaklaştırır.

1874 - 1879

◀ Frédéric Bazille, *Oturan Genç Kadın*, Paris, Bibliothèque Nationale. Gravür, *Bir Köy Manzarası*'ndan alınmıştır. 1859'da açılan Cadart sanat galerisi, başarıları gittikçe artan sanatçıların gravürleriyle ilgilenir. Baskı yoluyla elde edilen yapıt, sanatçılara fotoğrafın yayılmasına karşı, olası tek yanıt olarak görülür. Geniş ölçekli satış için çok sayıda albüm düşünülür.

▼ Edouard Manet, *Kasap Dükkanının Önündeki Kuyruk*, 1871, Baltimore, Museum of Art. Manet, Prusya kuşatmasının zor günlerinin anısını kâğıt üzerinde sağlar. Yiyecek almak için kuyrukta bekleyen insanları, beyaz lekeler ve koyu bölgeler arasındaki karşıtlıklardan yararlanarak betimleyen sanatçı, Japon üslubunun yalınlığından yararlanır.

Empresyonistler ve portrecilik

Portrecilik. Empresyonistlerin yapıtlarında çok özel bir rol üstlenir. İnsan figürünün bulunduğu resimlerin sayısı çok olmasına karşın, bu tür içinde sayılabileceklerin sayısı azdır. Degas'ın çalgılı kafelerdeki balerinlerin ya da şarkıcıların resimlerini, Whistler'in perde üstüne perde renk "armonileri"ni ya da Manet'nin resimlediği çimenlerde gezinen beyazlı kadınları "portre" saymak çok zordur. Kuşkusuz ıralayıcı bir yüz ifadesi ya da bir bakışın yoğunluğu üzerinde durarak modellerinin kişiliğini yakalayabilen Manet, Fantin-Latour ile Renoir'ın bu türle daha ilgili olduğu söylenebilir. Sanatçılar, siyasetçiler, edebiyatçılar, yüksek sosyetenin kimseler, özellikle de güzel kadınlar, kısaca karşısına kim çıkarsa onu tuvalinde ölümsüzleştirme arzusuyla yanıp tutuşan Edouard Manet ise portre türünün gerçek ustasıdır. Manet portrede doğallığı arar, en büyük kaygısı öznelere doğal pozlar içinde olmaları ve kişiliklerini ortaya koymalarıdır. Amacına ulaşmak için uzun ve yıpratıcı poz verme oturumları yaptırır; bu da çoğu kez modellerin işi bırakıp kaçmalarına ve çalışmaların birden kesilmesine yol açar.

◀ Edouard Manet, *Dinlenme*, 1870, Providence, Museum of Art, Rhode Island School of Design. Manet, 30'una gelmiş ve hâlâ evlenmemiş bir kadının kaygısını ve hafif huzursuzluğunu yakalamayı bilir. Hiçbir düşünce Manet'nin duyarlılığından kaçamaz.

▼ Edgar Degas, *Bay ve Bayan Manet'nin Portresi*, 1865, Kitakyushu, Belediye Sanat Müzesi. Degas'ın karısını betimleme biçimi Manet'nin hoşuna gitmez, böyle ki tuvalin o tarafını kesip yeniden yapmaya karar verir, ancak bunu gerçekleştirmez.

1874 - 1879

◀ Edgar Degas, *Mary Cassatt Louvre'da*, 1885, Chicago. Art Institute. Kararlı adımlar, hisli etek, moda uygun şapka: Degas Amerikalı öğrencisi ve kız arkadaşını böyle anımsar ve onu Louvre'un salonlarını gezerken betimler.

▼ Auguste Renoir, *Ayakta Duran Jeanne Samary'nin Portresi*, 1878, Petersburg, Ermitaj. Renoir, Comédie Française'in sanatçısı olan arkadaşının yüzünün tatlılığını, ince ve zarif davranışını betimlemekten hoşlanır.

► Claude Monet, *İsley Ailesi*, 1869, Zürich, Bührle Vakfı. Monet her zaman ışıkların yüzlerinden çok ışığın etkilerine ve bir anın havasının verilmesine ilgi duyar. Onun yapıtları arasında çok ender olarak portrelere rastlarız; onunların da hemen tümü sanatçının gençlik yıllarına aittir.

Whistler: Gri ve Siyah Kombinasyon No.1 (Sanatçının Annesi)

1871 tarihli resim (Paris, Musée d'Orsay) Whistler'in başyapıtlarından biridir. Annesi Anna Matilda McNeill'in portresi, sanatçıya gri ve siyahın tonları üzerinde değerli çeşitlendirmeler yapmak için güzel bir fırsat sunmuştur.

▼ Whistler annesini titiz ve sakin bir kadın olarak betimler. Onu çeken daha çok siyah giysi ile beyaz dantellerin oluşturduğu kontrasttır. Ressamın gözü, grinin tonlarının uyumlu biçimde üst üste bindirilmesine yoğunlaşmıştır. Yoğun olmasına karşın kadının görüntüsü merkezde değildir; Whistler bunun gibi yapıtlarında tuval üzerinde müzikal bir kompozisyon yaratmayı arzular.

► Fransız topraklarını yakıp yıkan savaş nedeniyle İngiltere'ye giden Whistler, atölyesini Londra'nın Chelsea semtinde açar, annesinin portresini de burada yapar. Duvarı ressamın göz alıcı taşbaskılarından biri asıdır.

▼ James A. Whistler, *Beyazlı Senfoni II*, 1864, Londra, Tate Modern. Whistler'in resimleri tuval üzerinde melodidir. Binbir ayırtısıyla kullanılan beyaz renk ile tonların birbiri ardına gelmesi ve üst üste bindirilmesi ressamın

araştırmasının merkezindedir. Whistler bu resimleri bir müzik terimiyle adlandırarak gerçek tutkusunu ortaya koyar. Yapıtın konusunun bir deniz manzarası ya da buradaki gibi, genç bir model olmasının pek bir önemi yoktur.

Doğunun büyüü

Japon kültürü 19. yüzyılın 50'li yıllarında Fransız topraklarında olağanüstü bir yayılma gösterecektir. Konuyu çeşitli açılardan inceleyen yayınların sayısı her geçen gün artmaktadır. Japon üslubuna duyulan sevgi ve beğeni, sanattan modaya kadar toplumun en değişik yönlerini kaplar ve sonunda tam ve gerçek bir saplantı haline gelir. Yüksek sosyetenin hanımları "Japon tarzında" giyinmek ve evlerini döşemek için birbirleriyle yarışır; koleksiyoncular Uzakdoğu'dan gelen değerli baskıları ya da seçkin eşyaları ele geçirmek için uğraşırlar.

Hokusai ve Utamaro gibi sanatçılar, hiç beklenmedik bir başarı kazanır ve Japon ustaların çizgisindeki yalnlığı ve öznlüğü sahiplenmeye çalışan birçok genç ressam için örnek oluştururlar. Doğu sanatından gelen ipuçları ve etkiler, Degas'ın kadınlarının hareketlerinde, Manet'nin özlü yalnlığında, Whistler'ın nazik portrelerinde, Mary Cassatt'ın kadın figürlerinde, hatta Vincent van Gogh'un en karmaşık çalışmalarında görülebildiği gibi, Empresyonistlerin tuvallerinde de yer bulacaktır.

▲ Kitagawa Utamaro, *Güzel Yüzler, Hinazaru di Keizetsuro*, Chicago, Art Institute, 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan Utamaro, Batı'da tanınan Japon sanatçılardan biridir.

▲ James Abbott Whistler, *Porselen Ülkesinin Prensesi*, 1863-64, Washington, Freer Gallery. Japon kılıfına bürünmüş Parisli bir güzel.

▼ Edouard Manet, *Yelpazeli Kadın (Nina de Callias)*, 1875, Paris, Musée d'Orsay. Nina'nın salonunda Paris'in kaymak tabakası bir araya gelir, Manet onu, hafif bir alayla, modaya uygun bir duvar halısı önünde Doğulu giysileri içinde betimler.

▲ Mary Cassatt,
Mektup, 1890-91,
Chicago, Art Institute.
Sanatçı, Japon ustalara
özgü geniş altboyamalı,
iki boyutlu üsluba
büyük ilgi duyar.

► Claude Monet,
*Madam Monet Japon
Kıyafetiyle*, 1876,
Boston, Museum of
Fine Arts. Sanatçı,
burada Paris'i kasıp
kavuran tutkuya
eğlenceli bir bakış
sunar.

▼ Auguste Renoir,
*Cezayirli Gibi
Giyinmiş Parisli
Kadınlar, Montmartre'da Bir Harem*,
1871-72, Tokyo, Batı
Sanatı Ulusal Müzesi.

Montmartre'da bir harem

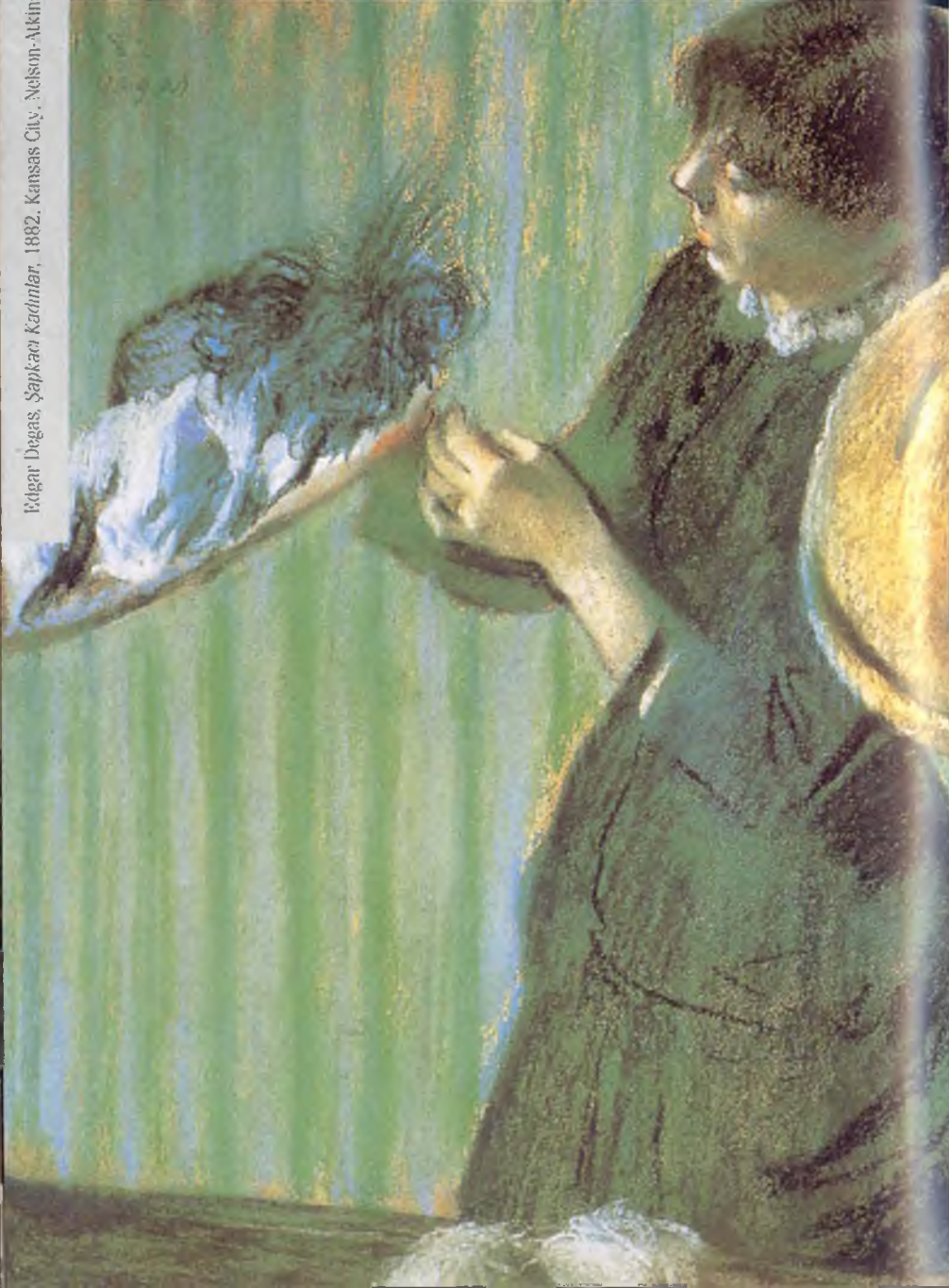
Parislilerin erotik düşlerini çoğu kez egzotik bir ortam süsler. Montesquieu'nün *Iran Mektupları*'ndan Ingres ile Delacroix'ın tuvallerine kadar. Binbir Gece Masalları'na özgü büyütlü bir Doğu düşüncesi ortak hayal dünyasına girmiştir. Sanatta Uzakdoğu'yu konu alan yapıtlar giderek çoğalır. Bu sahneler bir değerli kumaşlar

dünyasında yitip gümüş büyüleyici kadınları, seçkin eşyaları ve göz alıcı mücevherleri resmetmek için esin kaynağı olur. Doğuyu konu alan bir yapıt kendini doğrudan işe karışmış hissetmeyen ve onun bir parçası olma korkusunu duymadan izleyebilen kimseleri fazla rahatsız etmez. Ancak, Renoir'ın Delacroix'ya saygısını gösterdiği bu yapıtta da açıkça görüldüğü gibi, Doğu artık Paris'e gelmiştir.

1879-1886

Denge bozuluyor

Bunalım yılları

Claude Monet 1878 yılında, de Bel-
lo'ya Empresyonistlerden ayrılacağını haber veren umutsuz bir
mektup yazar: "Bunca zamandır sürdürdüğüm yaşantıdan son
derece bıkmış ve yılmış durumdayım. Benim yaşımda elde edilen
sonuç buysa, artık umut yok demektir. Mutsuzsun ve yaşam bo-
yu mutsuz olacaksın. Her gelen gün yeni sıkıntılar getiriyor ve
her gün kaçmamayacağım yeni zorluklar ortaya çıkıyor. İşte bu
yüzden mücadeleden ve umuttan vazgeçtim: bu koşullarda çalış-
sacak gücüm yok artık." 1879 zor bir yıl olur. Monet'in karısı
Camille ile, Renoir'ın sevilen genç modeli Margot ölür. Vazgeçiş-
lerle dolu, cesaret kırıcı yıllardır bunlar. Empresyonist dostlar
arasındaki çelişkiler keskinleşir, iç dengeler bozulur. Degas, da-
ha önce Sisley ve Renoir tarafından yapılmış zor bir seçim olan
Salon yolunu deneme kararından ötürü Monet'ye saldırır. Artık
başlangıçtaki gruptan, yürekli Pissarro dışında, yalnızca aileden
zengin olan ve pazara meydan okuyarak resimlerini satmamayı
göze alabilenler kalır. Empresyonistler, 1883 yılında ustaları
Edouard Manet'yi de yitireceklerdir.

▲ Edouard Manet, *Madam Guillemet'ye Mektup*, 1880, Paris, Musée du Louvre. Manet, kent dışında geçen son yılların üzüntüsünü, birçok kadın arkadaşına suluboyalarla süslenmiş, değerli mektuplar yazarak hafifletmeye çalışır.

◀ Claude Monet, *Camille Ölüm Döşeyin-
de*, 1879, Paris, Musée
d'Orsay. Monet, hızlı
mor dokunuşlarla
Camille'in dingin
yüzünü anımsatır.

▲ Claude Monet, *Bu-
zun Çözülmesi, Lavaco-
urt*, 1880, Lizbon,
Museu C. Gulbenkian. Buzun soğukluğu
ressamın yaşadığı
üzüntüye uygun düşer.

▲ Auguste Renoir, *Madam Charpentier ve Çocukları*, 1878, New York, Metropolitan Museum of Art. Renoir, bu önemli sipariş için Empresyonist resme ve açık havaya ihanet eder ve Salon'da büyük bir başarı kazanan görkemli ve zengin bir görüntü yaratmayı yeğler.

◀ Edouard Manet, *Rueil'deki Ev*, 1882, Melbourne, National Gallery. Manet, 30 Nisan 1883 tarihinde ölür. Cenaze törenine çok sayıda dostu ve onda izlenecek bir örnek gören ressamlar katılır. Renoir acı içinde onun için, "düşündüğümüzden daha büyüktü," diyecektir.

Manet: Folies Bergère'de Bar

Manet'in son başyapıtı olan tuval (Londra, Courtauld Institute) 1882'de Salon'da büyük bir başarı kazanır. Manet, uzun mücadele yıllarından sonra resmi makamların takdirini kazanır ve 1881'de Légion d'honneur nişanı ile şövalye unvanı alır. Ancak bu nişan onu teselli etmez, "artık çok geç," diyecektir buruk biçimde. Sanatçı, zamanın en çok giden barının bu göz alıcı kesitinde, bir yaşamın resimsel deneyimini özetler gibidir.

◀ Suzon'un önünde bir müşteri var. Yüzü aynada yansıyor, ama tezgâhın önünde görünmüyor. Manet, bu basit oyunla bizi sahneye dahil ediyor ve güzel İngiliz kızıyla konuşanın biz olduğumuz ve onun arkasındaki aynada yansıdığımız izlenimini veriyor.

▼ Tezgâhta gerçekten Folies Bergère'de çalışan genç İngiliz Suzon var. Genç kız, sanki bizim sıkıcı isteklerimizi sabırla dinliyormuş gibi, ifade-siz bir bakışla bizi sözüyor. Geniş göğüs dekoltesine bir çiçek yerleştirilmiş; bu da Manet'in en sevdiği konulardan birisini betimlemek için bir fırsat olmuş.

▲ Aynada Folies Bergère'in salonu yansımaktadır. Manet, bu kısa görüntüde bulunduğu ortamın görüntülerini, ışıklarını ve karmaşasını sunmaya çalışır. Bu arada fırsatı kaçırmaz ve resim araştırmasında

en sık yinelediği konulardan biri olan ve, içinde iki gül bulunan bir bardak, birkaç şişe ile portakallarla dolu ayaklı bir kristal meyvelikten oluşan bir natürmortu da yapıta dahil eder.

Akdenizin ışığı

Guy de Maupassant coşkuyla anlatır: "Monet'nin beyaz bir kaya üzerinde bir ışık parıltısını yakaladığını ve onu, o dokunulamaz, göz kamaştırıcı parılının şaşırtıcı etkisini olduğu gibi veren, bir sarı renk ırmağı içinde tutsak ettiğini gördüm. Bir başka sefer de deniz üzerindeki bir sağanak patlamasını elleriyle yakaladı ve onu tuvalin üzerine attı. Bu biçimde resmettiği şey gerçek bir yağmurdu, yağmurdan başka bir şey değildi." Su sevgisi Monet'yi bir kez daha götürür Akdeniz kıyısına. Güney kıyılarının sıcak denizi ona sıvı elementin Okyanus'un kükreyen ve ürkütücü halinden çok farklı, yeni bir yüzünü gösterir. Daha önce Cezayir'de askerlik görevini yaparken keşfettiği Güneyin ışığı, Liguria kıyısının görüntülerini ve Provence manzaralarını doldurur, parlak mavi, sarı ve pembe tonlarıyla Monet'nin paletini tutuşturur. Fransa'nın güneyi ve İtalya Empresyonistleri büyüler. Yıllar sonra Monet'nin "taşlakı Empresyonizm" olarak tanımlayacağı Venedik alır götürür bakışlarını: Côte d'Azur'u ve Liguria Riviera'sını ıslatan pırl pırl deniz, bitmez tükenmez bir esin kaynağı olur. Güneye yolculuk bir sanatçının üslubunu değiştirebilecek kadar önemli bir deneyim olarak görülmektedir.

▲ Edouard Manet, *Büyük Kanal, Venedik*, 1875, Shelburne (Vermont), Shelburne Museum. Manet de kentin büyüüne kapılır.

▲ Auguste Renoir, *Mentone Yakınında Manzara*, 1883, Boston, Museum of Fine Arts. Renoir Akdeniz ile ancak 80'li yıllarda tanışır. Mavi kıyının ışığı ve renkleri, ressamın üslubunun o yıllarda uğradığı derin değişikliğe katkıda bulunur.

► Paul Cézanne, *L'Estaque'da Deniz*, 1882-85, Paris, Musée d'Orsay. Renoir, İtalya yolculuğundan dönüşünde Aix'li ressamın çok sevdiği L'Estaque'da Cézanne'a uğrar. Onun oylum ölçümlü ve yalınlaştırılmış resmi, yeni çözümler arayan Renoir'ın bunalımını keskinleştirir.

◀ Claude Monet, *Bordighera*, 1884, Chicago, Art Institute. Monet yeni kız arkadaşı Alice'e yazdığı mektuplarında Akdeniz'i tuvallerinde istediği gibi resmedememekten yakınır; renkleri ve yoğunluğu yakalamak ona neredeyse olanaksız görünür.

► Auguste Renoir, *San Marco Meydanı, Venedik*, 1881, Minneapolis, Institute of Art. San Marco katedralinin büyük kütlesi gökyüzünde ve meydanın ıslak tabanında büyüleyici yansımalar yaratan göz kamaştırıcı ışığa karışır gibi görünmektedir.

L'Estaque

L'Estaque Marsilya körfezinde bir bahıkcı köyüdür. Yörenin sessizliğinden ve, denizin mavisiyle çelişen kırmızı çatılı yapıların geometrik çizgisi üzerinde yoğunlaşarak, birçok kez resmini yaptığı manzardan etkilenen Cézanne, yaşamı-

nın uzun yıllarını burada geçirir. Küçük köyün büyüüne kapılan yalnızca Cézanne değildir. L'Estaque, daha sonra Kübizm akımının yaratıcıları olan ve aynı zamanda Paul Cézanne'nin verdiği eserlere de çok şey borçlu olan Pablo Picasso ile Georges Braque'i de konuk edecektir.

Paris'teki İtalyanlar

Paris 20. yüzyıl Batı sanatının tartışmasız merkezi olarak birçok yabancı sanatçıyı da kendine çeker. Işıklar kentinde, resim araştırmalarına uygun bir ortam bulan ressamlar arasında, üç de İtalyan vardır: Giuseppe de Nittis, Giovanni Boldini ve Federico Zandomeneghi. Barletta'da doğan de Nittis Accademia di Napoli'de okur. Resina okuluna katılır ve Floransa'da Caffè Michelangelo'ya devam eder. 1867 yılında Paris'e gider; 1871'de kesin olarak oraya yerleşir. Kentin kültür ortamlarına kolayca giren dünya adamı de Nittis, Zola, Wilde ve Dumas gibi yazarlar ile Manet ve Degas gibi ressamları kendi salonunda ağırlar. Corot'nun ve Degas'nın büyük hayranı olan Ferraralı Giovanni Boldini de 1871'den itibaren Paris'e gider ve orada dönemin ünlü portre ressamlarından biri olur. Venedikli Federico Zandomeneghi kısa bir süre Floransa'da kaldıktan sonra Empresyonistlere yakınlık duyar ve 1879'dan sonra Empresyonist sergilere katılır. Fransız ve İtalyan sanat ortamları arasındaki sürekli ilişkiye karşın Empresyonistlerin getirdikleri yenilikler birlik sonrası İtalya'sında etkisiz kalır. Ancak Toscanalı eleştirmen Diego Martelli, Zandomeneghi ile mektuplaşmasının da katkısıyla, Empresyonizmin İtalya'da yayılması için girişimlerde bulunacaktır.

▼ Medardo Rosso, *Müşterek Bahışçı*, 1894, Milano, Galleria d'Arte Moderna. Paris'te yaşayan Rosso, ışığın etkisini ve hızlı dokunuşlarla biçimleri dirdiği maddedeki hareketi yakalamayı bilir.

◀ Federico Zandomeneghi, *Le Moulin de la Galette*, 1878, Milano, özel koleksiyon. Eserlerinde İtalyan betimleme diline özgü belirli bir somutluk görülse de, sanatçının tarzı Empresyonist sergilere katılmadan önce de Parisli gruba yakındır. Zandomeneghi, Renoir'ın nikâh şahidi, Degas'nın ve Toulouse-Lautrec'in dostu olacaktır.

◀ Giuseppe de Nittis, *Place des Pyramides*, 1876, Milano, Galleria d'Arte Moderna. De Nittis, tüccar Goupil'in övgülerinin etkisi altında kalır ve kolay satılabilecek resimler yapmayı tercih eder.

▶ Giuseppe de Nittis, *Bois de Boulogne'da At Yarışları*, 1881, Roma, Galleria Nazionale d'Arte Moderna. Degas'ın ve Manet'nin dostu olan sanatçı, Longchamp'daki at yarışlarına devam eden sosyetenin muhabiridir.

▲ Giovanni Boldini, *Matmazel Lantelme'nin Portresi*, 1907, Roma, Galleria Nazionale d'Arte Moderna. Boldini, görüntüye dinamizm veren hızlı çizgilerle ıralanmış kendine özgü bir üsluba ulaşarak portre türünde uzmanlaşır.

▶ Federico Zandomeneghi, *Place d'Anvers*, 1880, Piacenza, Galleria d'Arte Moderna Ricci-Oddi. Işıklı Paris meydanlarının Degas'ı çağrıştıran ve çok özgür, Pre-divizyonist bir teknikle yapılmış manzaraları ünlüdür.

“Yeni” bir Renoir

Ünlü yayıncı Georges Charpentier'in ailesi için yapılan portreler, Renoir'ın resminde yeni bir dönemi başlatır. Sanatçı, tablolarını Salon'a sunarak resmiliğin yolunu denemeye karar verir; bu seçim onu eski dostlarından uzaklaştırır. Huzursuzdur, çünkü bakışının yeni ufuklara gereksinimi vardır. Cezayir'e gider ve orada renkten oluşan resmi için yeni dürtüler bulur; İtalya'yı ziyaret eder, sonra Fransa'ya döner, Marsilya yakınındaki l'Estaque'da bir süre Cézanne'in yanında kalır. Bu deneyimler onun üslubunda derin bir değişikliğe yol açacaktır. Renoir İtalya'da çizgiyi bulur. Gençliğinde reddettiği resme âşık olur, Raffaello'yu keşfeder: “Beni Raffaello'yu görme ateşi sardı!” diye yazar koruyucusu ve sırdaşı Madam Charpentier'ye. Güney İtalya'da bulunduğu sırada, yıllar sonra açıklayacağı gibi, onu bir “çıkmaz sokak”a götüren Empresyonizmin iflas ettiğini kabul eder ve “sonunda fazla karmaşık, sanatçıyı kendi kendisiyle sürekli uzlaşma içinde olmaya zorlayan bir resim biçimi olduğunu anladım,” der. Artık onun çalışması yalın, sağlam ve klasik biçimlere yöneliktir.

▼ Auguste Renoir, *Sandal Partisi*, 1880-81, Washington, Phillips Collection. *Moulin de la Galette*'ten sonra bir açık hava sahnesi daha; ancak bu kez Renoir kişilerin psikolojisi üzerinde daha büyük bir dikkatle durur. Sahnenin kahramanı sanatçının mustakbel eşi, güzel Aline Charigot'dur.

▲ Auguste Renoir, *Arap Bayramı (Cami)*, 1881, Paris, Musée d'Orsay. Fırça vuruşundaki alışılmış hızını korumasına karşın, Renoir yeni bir üslup arayışındadır.

► Auguste Renoir, *Yıkılan Sarışın*, 1881, Williamstown, Sterling & Francine Clark Institute. Figürün işlenebilirliği ve anıtsallığı ile yumuşak, ancak iyi belirlenmiş çizginin

kullanımı Renoir'ın sanatının yeni yönünü gösterir. Bu nü, pırlıl pırlıl bir denizin önünde, belki de Renoir'ı büyüleyen Capri'de betimlenmiş olan Aline'in biçimli vücududur.

▲ Auguste Renoir, *Kentte Dans*, 1882-83, Paris, Musée d'Orsay. Zarif bir çift seçkin bir lokalde ölçülü bir dansa kaptırmıştır kendini. Kadın figürü için poz veren kişi, model, oyuncu ve ressam Maurice Utrillo'nun müstakbel annesi Suzanne Valadon'dur.

► Auguste Renoir, *Kırda Dans*, 1882-83, Paris, Musée d'Orsay. Kırda canlı dansın havası hayli farklıdır. Kavalie yine ayındır, ancak bu kez daha rahat, doğal ve güleryüzlü olan dam ise Aline Charigot'nun yüzüne sahiptir.

1879-1886

Renoir: Şemsiyeler

Radyografik bir inceleme, Londra National Gallery'de korunan bu yapıtın iki aşamada yapıldığını göstermiştir. Renoir sağdaki kısmı 1881'de yapar; arka plan ve soldaki figürler 1885 yılında eklenmiştir.

1879-1886

◀ 1885'te eklenen kadın figürü Renoir'ın resminin yeni yönünü yansıtır. Renoir, İtalya seyahatinden sonra belirgin ve kıvrımlı bir çizginin ve biçimlerde daha büyük bir oylum ölçümünün kullanımın-

da, gençliğinde onca horladığı Raffaello'dan ve Ingres'dan esinlenir. Arka plandaki şemsiyeler de, sanatçıyı Empresyonist araştırmadan uzaklaştıran bu yeni üslup açılımından etkilenir.

◀ Auguste Renoir, Teras, 1881, Chicago, Art Institute. Argenteuil yakınlarında Chatou'da yer alan La Fournaise, Parisli kentsoyluların pazar buluşmalarının yeni yeridir. Arka plandaki fırça darbelerinin çabukluğuna ve hafifliğine karşın Renoir'ın figürleri artık belirli bir sağlamlığa ulaşmıştır. Kişilerin psikolojisini araştırmada gösterdiği dikkat de yenidir.

▲ Sağ taraf tablonun yapımının ilk aşamasına aittir. Belli belirsiz hızlı fırça vuruşlarıyla ve yumuşak renklerle verilen figürler bizi Renoir'ın Empresyonist yapıtlarında alıştığı üslubuna geri götürür. Renoir çocukları resmetmeyi çok sever, çünkü onların tatlılığı, sanatçının fırça darbelerinin hafifliğine çok uygun düşer.

1879 - 1886

Anglosakson Empresyonizmi

Empresyonizm akımı 19. yüzyılın 80'li yıllarında ABD'ye ulaşır. 1883 yılında Boston'da Fransız Empresyonizmine adanmış ilk büyük sergi açılır. Resim çalışmak için Paris'e giden Amerikalıların sayısı da çoktur. Böylece manzara temasını, zarif kadın figürleri ve sevimli çocuk görüntüleri gibi kibar konuları öne çıkaran Amerikan Empresyonizmi doğar. 1886 yılında yayınlanan bir makalede de vurgulandığı gibi: "Empresyonizmin inceliği ve zarafeti manzaraya ayrılmıştır; insanla ilgili betimleme için çıplak gerçeğin kabalığından başka bir şey yoktur." Dolayısıyla Amerikalı koleksiyoncuların ve ressamların galerilerde, özel gösterilerde ve müzelerde sergilenen Monet'nin resimlerini daha çok sevmeleri anlaşılır bir şeydir. 19. yüzyılın sonunda Empresyonizm İngiltere'ye de yayılır. Birleşik Krallık'ta yeni üslup, egemen olan Victoria dönemi kültürüne ve Royal Academy'nin başkanı olan Lord Leighton'un resim modeline bir tepki olarak yaşanır. Empresyonist derse katılan İngiliz sanatçıların sayısı azdır; bunlar arasında Sickert, Bernhardt ve Maitland anılabilir.

◀ John Singer Sargent, *Claude Monet Ormanın Kıyılarında Resim Yaparken*, 1887, Londra, Tate Modern. Amerikalı ressam, koleksiyonu için bazı tablolar satın aldığı Monet'yi şahsen tanıır. Bu resim, ikisi arasında kurulmuş olan dostluk bağına tanıklık da eder Giverny'de Monet'nin konduğu Sargent sanatçısı bahçede resim yaparken resmetme ve yıllar önce Argenteuil'de Renoir, Manet ve Monet tarafından yaşanmış olan deneyimi paylaşma fırsatını kaçırmaz.

◀ Paul Durand-Ruel'in New York'ta bulunan galerisi. Empresyonistlerin en büyük koruyucusu olan sanat tüccarı Durand-Ruel, ABD'deki pazar perspektifini genişletmeye karar verir. 1888 yılında başarılı sergiler düzenledikten sonra, New York'ta ünlü Fifth Avenue'de de bir galeri açar.

1879 - 1886

pektifini genişletmeye karar verir. 1888 yılında başarılı sergiler düzenledikten sonra, New York'ta ünlü Fifth Avenue'de de bir galeri açar.

▶ John Singer Sargent, *Edward Durey Boyl'nın Kızları*, 1882, Boston, Museum of Fine Arts. Paris'te yapılan bu özgün kompozisyon için Sargent, Monet'nin saf Empresyonizminden çok, Hals ve Velázquez tutkusunu paylaştığı Manet'nin yapıtlarından esinlenmiş gibidir.

▲ Mary Cassatt, *Kumsalda Oynayan Çocuklar*, 1884, Washington, National Gallery of Art. Mary Cassatt'ın üslubu Degas'ın Empresyonist dersi ile Japon sanatının sentetik çizgisi arasındaki etkileşimi buluşturan doğar.

◀ Childe Hassam, *Grand Prix Günü*, 1887, Boston, Museum of Fine Arts. Hassam Amerikan Empresyonizminin en büyük temsilcisidir. Kent manzaraları, de Nittis'in Paris manzaralarına yakındır.

Heykel sanatı

Heykel çalışmaları Empresyonistlerin en az bilinen yönlerinden biridir. Bu konuyla uğraşanlar Edgar Degas ile Auguste Renoir'dır. Degas, 1881 yılından itibaren, kendi deyişiyle, zevk için sayısız heykel yapar: "Kendi zevkim için hayvanların ve insanların mumdan modellerini yapıyorum, ancak bunu resimden ve çizimden uzaklaşmak için değil, resimlerime ve çizimlerime daha çok ifade, daha çok güç ve daha çok canlılık vermek için yapıyorum." İşlenen konular ustanın tuvallerinde gördüğümüz konuların aynısıdır: Hareketleri titizlikle çalışılmış atlar ve balerinler. Heykelle çok geç tanışan Renoir'ın deneyimi daha farklıdır ve o meslektaşlarıyla karşılaştırıldığında daha geleneksel sonuçlara ulaşır. Heykel sanatçıların yaşlılıklarını çekilmez kılan hastalığa karşı olası bir çözümdür: Neredeyse kör olan Degas görme duyusunun alternatifini dokunma duygusunda bulur; 1911'den itibaren tekerlekli sandalyeye mahkûm olan Renoir, emirlerine uyarak heykeller yapan Richard Guino adlı Katalan bir sanatçının ellerini ödünç alarak gözleriyle yontar heykellerini. Klasığa kaçan bir ifadenin seçimi, Renoir'ın geç dönem resim üretimini etkiler.

▲ Auguste Renoir ve Richard Guino, *Venüs Büstü*, 1915, Renoir ile Guino arasındaki dayanışma 1914 yılından 1918 yılına kadar sürer. Ressam, Katalan sanatçının, kendi adıyla piyasaya bir dizi sahte heykel sürdüğünden kuşkulandığı için, o yıl ortaklığı değiştirmek zorunda kalır.

◀ Edgar Degas, *Dörtmala Koşan At*, 1879-80, Cenevre, özel koleksiyon. Degas'ın ölümünden sonra atölyesinde 150 mum ve toprak heykel bulunmuştur. Bunların çoğu 1919 yılında bronza dökülmektedir. Degas'ın resimde dikkatle incelediği Muybridge'in fotoğraf çalışmalarının etkisi plastik yapıtlarda da belirgindir.

1879 - 1886

◀ Jean-Baptiste Carpeaux, *Dans*, 1869, Paris, Musée d'Orsay. Carpeaux heykelde akademik kuralları kıran ilk sanatçılar arasındadır. Operayı dekore etmek için düşünülmüş olan dansının fiziksellliği, halkın ve resmi eleştirmenlerin onayını alamaz.

▼ Edgar Degas, *Ondört Yaşındaki Balerin*, 1879-81, Paris, Musée d'Orsay. Gerçek bir peruk takmış, bir tütü giymiş ve 1881 yılında sergilenmiş olan balerin, olumsuz ve çok sert eleştiriler alır. Yalnızca Huysmans onun "korkunç Realizmi" ni anlar ve modernliğini takdir eder.

▲ Auguste Renoir, *Öpüşme*, 1888, Paris, Musée Rodin. Yüzyılın ikinci yarısının en devrimci heykeltıraşı kuşkusuz Rodin'dir.

Sanatçı, geleneğe çok şey borçlu olmasına karşın, ifadesinin modernliği ile anıtsal heykel türüne yenilik getirmiştir.

1879-1886

1886: Son Empresyonist sergi

Empresyonist sanatçılar sert çekişmelerden ve binlerce tartışmadan sonra, 1882 yılında beklenmedik bir birliktelik içinde, yedinci sergilerini açmak için bir kez daha bir araya gelirler. Grup hiçbir zaman böylesine yüksek düzeyli, böylesine yeniliklere açık bir sergi düzenlememiş, grup üyeleri kendilerini hiçbir zaman böylesine güçlü hissetmemişlerdir. Tek bir eksik, gruptan ayrılmama kararı vermiş olmasına karşın, sergiye katılmamayı yeğleyen Degas'ın eksikliği o anın büyüsunü bozar. Bu olay grubun son birlikteliği olur, çünkü 1886 yılında düzenlenen sergiye Empresyonist üslupla pek ilgisi olmayan sanatçılar katılacak, ama grubun kurucularının birçoğu katılmayacaktır. Serginin düzenlenmesiyle Berthe Morisot ve kocası Eugène Manet ilgilenir. Ancak sorun çoktur: Degas, her zaman olduğu gibi, kendi kurallarını dayatır; Pissarro ise öteki üyelerden çok tepki alan iki genç sanatçıyı, Seurat ile Signac'ı sergiye dahil etmek ister. Bunların ve daha önce grubun öteki sergilerine katılmış olan Gauguin'in varlığı Monet'nin çekilmesine yol açar, onu Sisley ve Renoir izler. Fransız sanat ortamının büyük yaratıcıları, yeni kuşakların ortaya koydukları yenilikleri anlayamazlar.

◀ Edgar Degas, *Şapkacıda*, y. 1883, Madrid, Museo Thyssen-Bornemisza. Degas kent yaşamının en büyük anlatıcısı olarak kalır. İlginç şapkalar yaratan modacıların dükkânlarını betimlediği birçok resmi vardır.

▼ Camille Pissarro, *Kendi Portresi*, 1873, Paris, Musée d'Orsay. Leri görüşlü Pissarro Seurat ile Signac'ı da gruba dahil etmek ister ve onları savunmak için öfkeyle "yeni eğilimlerle çatışarak ilgi çeken romantikler" diye tanımladığı öteki Empresyonistlerle atışır.

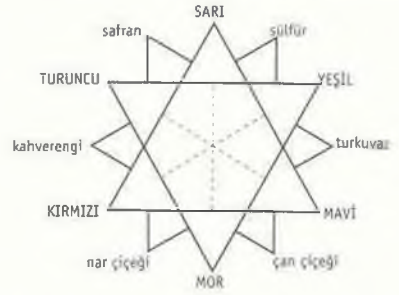

◀ Edgar Degas, *Banyodan Sonra*, y. 1885, New York, Metropolitan Museum of Art. Degas, üretiminin son aşamasında ağır görme sorunlarından kaynaklanan güçlükleri aşmasına yardım eden bir teknik olan pasteli çok kullanır. Yapıt çok sıkıntılı ve tartışmalı olan Empresyonistlerin 1886 sergisinde yer alır.

▼ Georges Seurat, *Grande Jatte Adası'nda Bir Pazar Öğleden Sonra*, 1884-86, Chicago, Art Institute. Ateşli tartışmaların merkezinde Seurat'ın devrimci bir üslupla, Camille Pissarro'nun da yakınlık duyduğu Poin-tillist teknikle yaptığı bu büyük resmi vardır.

Pointilizm devrimi

1886 sergisinde Seurat ve Signac gibi sanatçıların bulunması Empresyonistler arasında tam ve gerçek bir kopmaya yol açar. Seurat Empresyonizmin girdiği bunalımın ve yenilik gereksiniminin açık bir yorumcusudur. O, yaşlı ustaların " lirik Empresyonizmi"nin aşıldığını gösteren "bilimsel Empresyonizm"i kuramlaştırır. Kaldı ki, son yıllarda, Manet ve Renoir da üsluplarını değiştirme gereği duymuşlardır. Seurat algımanın bilimsel yönüyle ilgilenir ve resim çalışmasını bu temele oturtur. Optik bilimindeki yeni gelişmeler ve özellikle "eşzamanlı renk kontrastları" kuramı hakkındaki bilgisini derinleştirmek için fizikçi Chevreul ile görüşür. Georges Seurat'ın tuvalerinden karıştırılabileceği küçük saf renk noktalarıyla yaratılır. Ancak ışık ve renk etkilerinin bilimsel ve ayrıntılı incelemesine biçimin gerçekçi bir çözümlemesi karşılık vermez, tersine yalınlaştırılır ve sentetikleştirilir. İtalyan Pointilistleri de aynı ilkelere bağlanırlar, ancak Fransız ressamın yapıtından habersiz gibi görünürler.

▲ Sanat eleştirmeni Charles Blanc tarafından tasarlanan renk diyagramı. Empresyonist araştırma da rengin ve ışığın etkilerinin algılanmasının incelenmesine dayanır. Ancak Pointilistlerde bilimsel çözümleme çok daha önemli ve belirgin bir rol oynar.

◀ Paul Signac, *Kuyudan Su Çeken Kadınlar*, 1892, Paris, Musée d'Orsay. Signac'ın üslubu birçok genç ressamı etkiler. Matisse, onu ustası olarak seçecektir.

▲ Camille Pissarro, *Çamaşır Asan Kadın*, 1887, Paris, Musée d'Orsay. Seurat'ya yakın duran yaşlı Empresyonist de yeni bir anlatım bulmuştur.

▲ Henri Edmond Cross, *Pardigon'da Bir Öğleden Sonra*, 1907, Paris, Musée d'Orsay. Birçok kimse Seurat'ın dersini kabul eder. Cross'un yapıtında saf renk noktası, sahneye mozaik etkisi veren bir mozaik taşına dönüşür.

▼ Georges Seurat, *Asnières'de Banyo*, 1883-84, Londra, National Gallery. Seurat bunun gibi büyük boyutlu resimleri sever, ünlü *Grande Jatte* ile girdiği yolda ilerler ve kendini geliştirir.

▼ Georges Seurat, *Sirk*, 1891, Paris, Musée d'Orsay. Daha 32 yaşındayken zamansız ölen Seurat, az sayıdaki resmiyle Avrupa sanatı-

nın gelişmesine önemli katkılarda bulunur. Kolları Empresyonizmle aynıdır, ancak bunların işlendiği dil çok yenilikçidir.

Monet, Degas, Renoir: Son yılları

Empresyonizmin en ünlü üç ustası son yıllarını hastalıklar nedeniyle zorluklar içinde geçirir: Degas ve Monet neredeyse hiç görmez olurlar. Renoir da, ağır romatizma ağrıları yüzünden, resim yapabilmek için fırçaları eline bağlamak zorunda kalır. Degas pastel kullanımında ve heykelde yeni dürtüler bulur; Renoir yeni bir klasik üslup yolunu seçerken, Monet umutsuz bir şeylerin özünü yakalama girişimiyle, katedraller, saman yığınları, kavaklar, Londra ve Venedik manzaraları ile nilüfer dizilerini konu aldığı en şaşırtıcı ve ünlü resimlerini yapar. Monet aynı konuyu değişik saat ve hava koşullarında birçok kez yineleyerek, varoluşun ağır ve kesintisiz akışını, doğanın oluşumunu yakalamaya çalışır. 1890 yılından itibaren, uzun bir zamandır bir atölyesinin bulunduğu Giverny'ye yerleşir ve küçük

bir Japon köprüsüyle geçilen, nilüferlerle dolu bir göl olan, yeni "su bahçesi" ile uğraşır. Kendi tanımıyla bu "su manzarası" yaşlılığının tek esin kaynağı, bütün yaşamını bir ışık ışımının geçici etkilerini incelemeye adanmış ressamın neredeyse saplantısı haline gelir.

► Edgar Degas, *Ütü Yapan Kadınlar*, 1884-86, Paris, Musée d'Orsay. Degas, kendini işine vermiş, sıkıntılı, yorgun, güçlüklerle ütülerin üzerine eğilmiş zavallı ütücülerini betimlediği birçok resim yapar. Sanatçı iki figürün yetersiz zarafetini, vücutlarının hantallığını, pek terbiyeli olmayan bir esnemeyle ağzını açan soldaki kadının hareketindeki basitliği ve doğallığı vurgular.

▼ Edgar Degas, *Banyo*, 1886, Paris, Musée d'Orsay. Degas, son pastellerinde güne hazırlanan genç kadınları betimler ve dikkatini, her zaman olduğu gibi, onların yüzlerine değil, zarafetten yoksun, neredeyse hayvansı pozlarda resmettiği duruşlarına vererek, kendini göstermeden onları gözlemler gibi görünür.

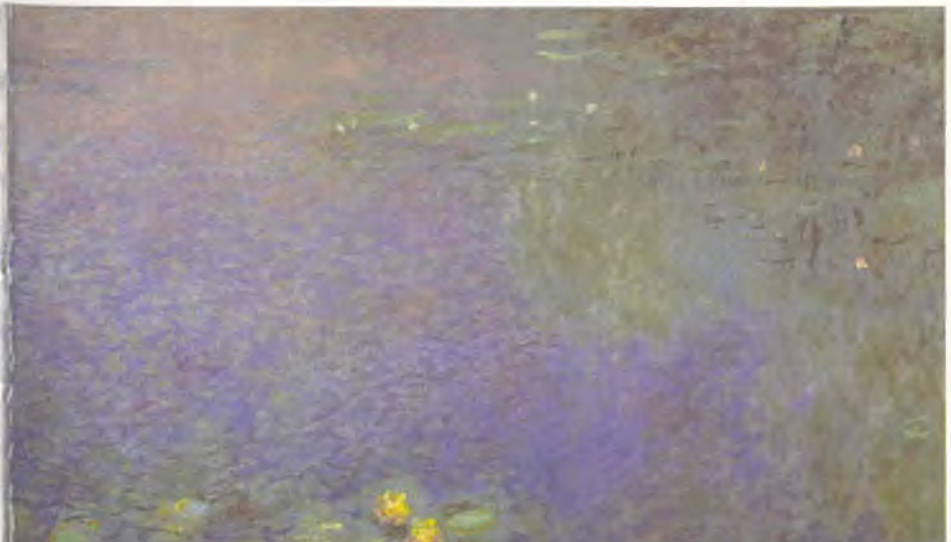
▲ Claude Monet, *Rouen Katedrali*, 1893-94, Paris, Musée d'Orsay. Şeyler değil, yalnızca ışığın onları oluşturan madde üzerindeki etkileri vardır.

▼ Auguste Renoir, *Yıkılanlar*, 1918-19, Paris, Musée d'Orsay. Bu resim, Renoir tarafından resim araştırmasının zirvesi olarak görülür; atölyesini ziyaret eden Matisse'e "Başyapıtımı bitirmeden ölmeyeceğim," diyecektir. Rubensvari dolgun çıplaklar fırça vuruşlarının bolluğu içinde çözünür. Renkler sedefimsi tonlar kazanır.

▼ Claude Monet, *Nilüferler, Sabah*, ayrıntı, 1914-26, Paris, Musée de l'Orangerie. Monet'nin resim araştırması Giverny'deki su bahçesinde yapılan *Nilüferler* dizisiyle tamamlanır. Monet gerçeğin betimlenmesini aşarak soyuta yaklaşıp; renk tuvalin sınırları içinde kalmaz, konunun somutluğu, hava koşulu ve yansıma oyunları içinde çözünür.

Empresyonizmin şansı

Yirminci yüzyılın başlarına gelindiğinde Empresyonizm akımının artık söyleyecek fazla bir şeyi kalmamış gibi görünmektedir. Monet, Renoir ve Degas gibi ustalar yeni anlatım biçimleri ararken, sahneye çok daha yenilikçi ressamlar çıkar. Bunların arasında, Pointilizmin babası olan gencecik Georges Seurat ile artık genç olmayan ve Empresyonistlerle birlikte sergilere katılmış olmasına karşın şimdi Sembolist resmin ustası ilan edilen Paul Gauguin'in yanı sıra, Paris'in eğlence yaşamının güçlü yorumcusu Henri de Toulouse-Lautrec; artık Kübizm akımının habercisi olan geometrikleştirici bir dile bağlanan Paul Cézanne; üzücü yaşam öyküsünde yeni kuşaklara damgasını vuracak olan, sanatla yaşam arasındaki sıkıntılı kucaklaşmayı algıladığımız, *ante litteram* (sözcük ortaya çıkmadan önce) Ekspresyonist olan Vincent van Gogh da vardır. Ancak 20. yüzyıl sanatı her şeye karşın Empresyonist öğretiyi gözardı edemez. Empresyonist sanatçılar resmi kültüre kafa tutmuş, akademik öğretilere yabancı kalarak da sanatçı olunabileceğini göstermiş, yeni üslup çözümleri önermiş ve en önemlisi, ressamlara, yakalanamayacak bir gerçeğin betimlemesinin peşinden gitmeyi değil de, onun

gözlerde bıraktığı izlenim üzerinde durmayı ve bir anın güzelliğini tuvale aktarmaya çalışmayı öğretmişlerdir.

◀ Paul Gauguin, *Güzel Angèle*, 1889, Paris, Musée d'Orsay. Gauguin, Empresyonizme yakın bir başlangıçtan sonra modern uygarlığı reddeder ve Brezilya'dan çok uzaklardaki Tahiti'ye kadar, ilkel kültürlerin içgüdüsel yalınığında yeni güzellikler arar.

▼ 1905 yılında Londra'daki Grafton Galleries'de Durand-Ruel tarafından düzenlenen serginin fotoğrafı. 19. yüzyılın sonundan itibaren, Fransız tüccarın yayma çalışmalarının da katkısıyla, Empresyonizm Fransa'da ve dışarıda gittikçe artan bir başarı kazanacak ve o zamana kadar kendisinden esirgenen saygıyla onurlandırılacaktır.

► Vasily Kandinsky, *Doğaçlama 26*, 1912, Münih, Lenbachhaus. Monet saman yığınları ve nilüferler gibi son yapıtlarında soyutluğu sıyrır geçer: konu fikrinin ötesine geçer ve hızlı renk lekeleri biçiminde özgürce tuval üzerine atılan boyanın gerçek ve tek kahraman olmasına izin verir. Yeni yüzyılın ikinci on yılında Vasily Kandinsky'nin kuramlaştırdığı soyut resmin yaratılmasında bu resimlerin etkisi büyüktür.

◄ Claude Monet, *Saman Yığınları*, 1890, Paris, Musée d'Orsay. 86 yaşında ölen Monet, Empresyonist ressamlar arasında en uzun yaşayanıdır. Yaşamının son döneminde araştırmasını aşırı sonuçlara taşır. Fırça vuruşu özgürleşir, madde renk içinde çözünür, nesneler elle tutulurluklarını yitirir ve onları biçimlendiren titrek bir ışık içinde yaşar gibi görünür.

► Vincent van Gogh, *Deniz Kıyısı*, 1888, Amsterdam, Rijkmuseum Vincent van Gogh. Van Gogh Empresyonist gruba fazla gidip gelmez, onların sergilerine de katılmaz, ancak bazı resimlerinde Empresyonizmin etkisi açıkça görülür. Bundan kardeşi Theo'ya yazdığı mektuplarda da söz eder ve Manet'ye özel ilgi duyar.

Ekler

Not

Bu bölümde Empresyonistlerin eserlerinin şu anda bulunduğu yerlerin alfabetik bir listesi verilmiştir.

Amsterdam, Rijksmuseum Vincent van Gogh
Edouard Manet, *Kasap Vincent van Gogh, Deniz Kıyısı*, 1888, s. 131.

Baltimore, Museum of Art
Edouard Manet, *Kasap Dükkanının Önündeki Kuyruk*, 1871, s. 99.

Berlin, Neue Nationalgalerie
Claude Monet, *Saint Germain l'Auxerrois*, 1866, s. 96;
- *Argenteuil Çeşmesi*, 1874, s. 51.

Boston, Museum of Fine Arts
Mary Cassatt, *Operada*, 1880, s. 47;
Edgar Degas, *Eyalet At Yarışlarında*, 1869, s. 92;
Childe Hassam, *Gran Prix Günü*, 1887, s. 121;
Claude Monet, *Madame Monet Japon Kıyafetiyle*, 1876, s. 105;
Auguste Renoir, *Şemsiyeli Kadın ve Bebek*, y.1874-76, s. 38-39;
- *Mentune Yakınında Manzara*, 1883, s. 112;
John Singer Sargent, *Edward Durley Boyd'nin Kızları*, 1882, s. 121.

Cambridge (Mass.), Fogg Art Museum
Edgar Degas, *Siyah Eldiven, Çalgılı Kafe Şarkıcısı*, 1878, s. 70;
Edouard Manet, *Paris'te Bir Kafe*, 1869, s. 24;
Claude Monet, *Saint-Lazare İstasyonu*, 1876-77, s. 63;
Auguste Renoir, *Victor Choquet*, 1875-76, s. 53.

Cenevre, Petit Palais, Musée d'Art Moderne
Gustave Caillebotte, *Le pont de l'Europe*, 1876, s. 67.

► Claude Monet, *Kötü Havada Le Havre Rıhtımı*, 1870, özel koleksiyon.

Charlottenlund, Ordrupgaardssamlingen
Claude Monet, *Fontainebleau Ormanı'nda Chailly Yolu*, 1865, s. 14.

Chicago, Art Institute
Gustave Caillebotte, *Yağmurda Bir Paris Sokakı*, 1877, s. 66-67;
Mary Cassatt, *Afektup*, 1890-91, s. 105;
Paul Cézanne, *Auvers-sur-l'Oise Manzarası*, 1873, s. 31;
Edgar Degas, *Mary Cassatt Louvre'da*, 1885, s. 101;
Edouard Manet, *Longchamp'da At Yarışları*, 1864, s. 93;
Claude Monet, *Ochard'ın Karikatürü*, 1856-58, s. 14;
- *Bordighera*, 1884, s. 112;
Auguste Renoir, *Nehir Kıyısında Yemek*, 1879, s. 78-79;
- *Dalga*, 1879, s. 54;
- *Teras*, 1881, s. 119;
Georges Seurat, *Grande Jatte Adası'nda Bir Pazar Öğleden Sonra*, 1884-86, s. 125;
Kitagawa Utamaro, *Güzel Yüzler, Hinazuru di Keizetsuro*, s. 104;
James Abbott Whistler, *Gece Manzarası, Mavi ve Altın Sarısı*, 1872, s. 54-55.

Floransa, Galleria di Arte Moderna, Palazzo Pitti
Giovanni Fattori, *Kuzen Argin*, y.1862, s. 21.

Fort Worth (Texas), Kimbell Art Museum
Gustave Caillebotte, *Pont de L'Europe Üzerinde*, y.1876-80, s. 61.

Frankfurt, Städtisches Kunstinstitut
Edgar Degas, *Orkestranın Müzisyenleri*, 1870-71, s. 83.

Glasgow, Museums and Art Galleries
Edgar Degas, *Edmond Duranty'nin Portresi*, 1879, s. 53.

Hamburg, Kunsthalle
Edouard Manet, *Nanà*, 1877, s. 95.

Hartford, Connecticut, Wadsworth Athenaeum
Auguste Renoir, *Bahçede Resim Yapan Monet*, 1873, s. 49.

Kansas City, Nelson-Atkins Museum of Art
Edgar Degas, *Şapkacılar*, 1882, s. 106-107;
Claude Monet, *Les Boulevard des Capucines*, 1873, s. 65.

Kitakyushu, Belediye Sanat Müzesi
Edgar Degas, *Bay ve Bayan Monet'in Portresi*, 1865, s. 100.

Lione, Musée des Beaux-Arts
Edgar Degas, *Les Ambassadeurs Çalgılı Kafesinde*, 1875-77, s. 69.

Lizbon, Museu Calouste Gulbenkian
Edgar Degas, *Kendi Portresi*, y.1862, s. 20;
Claude Monet, *Bazun Çözülmesi*, Lavacourt, 1880, s. 108.

Londra, Courtauld Institute
Auguste Renoir, *Loza*, 1874, s. 46-47;
Edouard Manet, *Folies Bergère'de Bar*, 1882, s. 110-111.

Londra, National Gallery
Claude Monet, *La Grenouillère*, 1869, s. 26;

▼ Edgar Degas,
Köpek Şarkısı,
y. 1876-77, özel
koleksiyon.

► Edgar Degas,
Hortense Valpinçon,
1871, Minneapolis,
Institute of Arts.

Camille Pissarro, *Aşağı Norwø-
od, Kar Etkisi*, 1870, s. 58
– *Geceleyin Montmartre Bulvarı*,
1897, s. 65;
Auguste Renoir, *Sosyeteye İlk
Çıkış*, 1876, s. 45
– *Şemsiyeler*, 1881-85,
s. 118-119;
Georges Seurat, *Asniers'de
Banyo*, 1883-84, s. 127.

Londra, Tate Modern

Edgar Degas, *Fernando Sirkinde
Miss La-La*, 1879, s. 69;
John Singer Sargent, *Claude
Monet Ormanın Kıyılarında
Resim Yaparken*, 1887, s. 120;
James Abbott Whistler, *Beyazlı
Sentomi II*, 1864, s. 103.

Los Angeles, Getty Museum

Edouard Manet, *Bayraklarla
Donatılmış Mosnier Sokakı*,
1878, s. 96-97;
Claude Monet, *Çiçekler ve
Meyveler*, 1869, s. 75;
Auguste Renoir, *Gezinti*, 1870,
s. 41.

Madrid, Museo Thyssen- Bornemisza

Edgar Degas, *Şapkaçıda*,
y. 1883, s. 124;
Berthe Morisot, *Ayna*, 1876,
s. 69.

Mannheim, Kunsthalle

Edouard Manet, *Imparator*

Maximilian'ın Kurşuna Dizilmesi,
1867, s. 10.

Melbourne, National Gallery

Edouard Manet, *Rue'deki Ev*,
1882, s. 109.

Milano, Galleria d'Arte Moderna

Giuseppe de Nittis, *Place
des Pyramides*, 1876, s. 114;
Medardo Rosso, *Mişterek
Bahışçı*, 1894, s. 114.

Minneapolis, Minneapolis Institute of Art

Eugène Boudin, *Trouville Plajı*,
y. 1865, s. 45;
Gustave Caillebotte, *Drvandaki
Nü*, 1880-82, s. 76-77;
Auguste Renoir, *San Marco
Meydanı, Venedik*, 1881,
s. 113.

Montpellier, Musée Fabre

Frédéric Bazille, *Bir Köy
Manzarası*, 1868, s. 41
– *Giyinen Nü*, 1869-70, s. 77.

Moskova, Puşkin Müzesi

Paul Cézanne, *Kendi Portresi*,
1879-82, s. 33;
Camille Pissarro, *Opera
Bulvarı, Kar Etkisi, Salıh*,
1898, s. 59;
Auguste Renoir, *La Grenouillere*,
1869, s. 26.

Münih, Lenbachhaus

Vasily Kandinsky, *Dogaçlama*
26, 1912, s. 131.

Münih, Neue Pinakothek

Edouard Manet, *Monet Yüzü
Atölyesinde*, 1874, s. 48.

New York, Brooklyn Museum of Art

Gustave Courbet, *Dalga*, 1869,
s. 54-55.

New York, Metropolitan Museum of Art

Paul Cézanne, *Yükananlar*,
1874-75, s. 76;
Gustave Courbet, *Papaganlı
Kadın*, 1866, s. 76;
Edgar Degas, *Krizantem Vazolu
Kadın*, 1858, s. 74
– *Banyodan Sonra*, y. 1885,
s. 125;
Johann Barthold Jongkind,
Honfleur Limanı, 1865, s. 15;
Edouard Manet, *Monet Ailesi
Argenteuil'deki Bahçede*, 1874,
s. 48-49
– *George Moore'un Portresi*,
1878-79, s. 88;
Claude Monet, *Sainte-Adresse'de
Teras*, 1866, s. 18
– *La Grenouillere*, 1869, s. 27
– *Monceau Parkında Parisliler*,
1978, s. 2;
Marcantonio Raimondi,
Raffaello'nun *Paris'in
Yargısı*'ndan kopya, 1520,
s. 13;
Auguste Renoir, *Madame-
Charpentier ve Çocukları*, 1878,
s. 109.

Paris, Robert Laffont Arşivi

Edgar Degas, *Cafe Nouvelle-
Athenes*, 1878, s. 89.

Paris, Bibliothèque Nationale

Frédéric Bazille, *Oturun Genç
Kadın*, s. 99;
Edouard Manet, *İç Savaş*, 1871,
s. 29;
Félix Nadar, *Manet'in Portresi*,
1866, s. 10;
James Abbott Whistler,
*Battersea'deki Nehirden Gece
Manzarası*, 1878, s. 98-99.

Paris, Musée d'Orsay

Frédéric Bazille, *Sanatçının
Atölyesi, rue de la Condamine*,
1870, s. 24-25.

YER DİZİNİ

► Gustave Caillebotte,
Melon Şapkalı Kayıkçı,
1877-78, özel
koieksiyon.

▼ Pierre-Auguste
Renoir, *Gazete Okuyan
Monet*, 1872, Paris,
Musée Marmottan.

William Bouguereau, *Venüs'ün
Doğuşu*, 1879, s. 23;
Alexandre Cabanel, *Venüs'ün
Doğuşu*, 1863, s. 11;
Gustave Caillebotte, *Parke
Kazıyıcılar*, 1875, s. 69
- *Karla Kaph Çatılar*, 1878,
s. 59;
Jean-Baptiste Carpeaux, *Dans*,
1860, s. 123;
Paul Cézanne, *Magdalena*,
1868-69, s. 31;
- *Achille Emperaire in Portresi*,
1869-70, s. 31
- *Pastoral*, 1870, s. 40
- *Auvers'de Doktor Gachet'in
Evi*, 1873, s. 33
- *Asılan Adamın Evi*, 1873,
s. 32-33
- *Yeni Bir Olympia*, 1873-74,
s. 35
- *L'Estaque'da Deniz*, 1882-85,
s. 113;
Henri Edmond Cross,
Pardigon'da Bir Öğleden Sonra,
1907, s. 127;
Edgar Degas, *Bellelli Ailesi*,
1858, s. 21
- *Semiramis Babil'i Kuruyor*,
1861, s. 21
- *Opera Orkestrası*, 1870,
s. 82-83
- *Dans Sınıfı*, 1873, s. 72-73
- *Apsett*, 1876, s. 90-91
- *Yıldız*, 1876-77, s. 71
- *Ondört Yaşındaki Balerin*,
1879-81, s. 123
- *Tribünler Önündeki Yarış
Atları*, 1879, s. 93
- *Ütü Yapan Kadınlar*, 1884-86,
s. 129
- *Banyo*, 1886, s. 128;
Honore Daumier, *Çamaşırcı
Kadın*, 1863, s. 8;
Henri Fantin-Latour,
Delacroix ya Saygı, 1864, s. 8
- *Batignolles Mahallesinde Bir
Çalışma*, 1870, s. 25;
Paul Gauguin, *Güzel Anjele*,
1889, s. 130;

Eva Gonzalès, *Théâtre des
Italiens de Loca*, 1879, s. 85;
Jean-Auguste-Dominique Ingres,
Çeşme, 1820-56, s. 9;
Edouard Manet, *Kırda Kahvaltı*,
1863, s. 12-13
- *Olympia*, 1865, s. 11
- *Balkon*, 1868-69, s. 10
- *Emile Zola'nın Portresi*, 1868,
s. 52
- *Mayda*, 1873, s. 34
- *Yelpazeli Kadın*, 1875,
s. 104;
Claude Monet, *Kırda Kahvaltı*,
1865, s. 17
- *Yeşil Dalga*, 1865, s. 55
- *Bahçedeki Kadınlar*, 1866,
s. 16-17
- *Sainte-Adresse'de Bahçe*,
1866, s. 19
- *Saksaka*, 1869, s. 58-59
- *Argenteuil'de Yeşil Yarıst*,
1872, s. 50-51
- *Argenteuil'de Gelincikler*,
1873, s. 35
- *Saint-Lazare Garı*, 1876-77,
s. 62-63
- *Stéphane Mallarme*, 1876,
s. 94
- *Bayraklarla Donatılmış rue
Montorgueil*, 1878, s. 97
- *Camille Ölüm Döşğinde*,
1879, s. 108
- *Kuşkonmaz*, y. 1880, s. 75
- *Saman Yığınları*, 1890, s. 131
- *Rouen Katedrali*, 1893-94,
s. 128
- *Nihilistler, Sabah*, ayrıntı,
1914-26, s. 129;
Berthe Morisot, *Beşik*, 1872,
s. 86-87;
Camille Pissarro, *Kendi Portresi*,
1873, s. 124
- *Çamaşır Asan Kadın*, 1887,
s. 126;
Pierre Puvis de Chevannes,
Emut için Çalışma, 1871-72,
s. 29;
Auguste Renoir, *Bazille Resim
Yaparken*, 1867, s. 25

- *Güneşlenen Nu*, 1875-76, s. 77
- *Moulin de la Galette'de Dans*,
1876, s. 42-43
- *Sahnecak*, 1876, s. 43
- *Arap Bayramı (Camii)*, 1881,
s. 116
- *Kırda Dans*, 1882-83, s. 117
- *Kentte Dans*, 1882-83, s. 117
- *Yılanankar*, 1918-19, s. 129;
Georges Seurat, *Sirk*, 1891,
s. 127;
Paul Signac, *Kuyudan Su Çeken
Kadınlar*, 1892, s. 126;
Alfred Sisley, *Moksesy'de Kürek
Yarış*, 1874, s. 57
- *Pont Marly'de Su Baskını*,
1876, s. 56-57
- *Louvreliennes'de Kar*, 1878,
s. 58
- *Wagner in Portresi*, 1882,
s. 95;
Alfred Steven, *Banyo*, 1867,
s. 44;
James Abbott Whistler,
Kombinasyon No. 1, 1871,
s. 102-103.

Paris, Musée de l'Orangerie
Claude Monet, *Nihilistler, Sabah*,
1914-26, s. 129
- *Nihilistler*, 1914-26, s. 132-133.

Paris, Musée du Louvre
Jean Baptiste Chardin, *Pipolu
Natırmort*, y. 1737, s. 75;
Camille Corot, *Firtına*, 1865-70,
s. 87;

YER DİZİNİ

◀ Alfred Sisley,
Argenteuil'de Yaya
Koprüsü, 1872, Paris,
Musée d'Orsay

BRUN

Edgar Degas, *Öndört Yaşındaki Bir Balerin için Dört Çalışma*, 1879, s. 73;
Jean-Louis-Théodore Géricault, *Epsom Derbisi*, 1821, s. 92;
Constantin Guys, *Erkekli Kadınlı Grup*, s. 44;
Théodore Rousseau, *Meşe Ağaçları, Apremont*, 1852, s. 19;
Tiziano Vecellio, *Kırda Konser*, y.1510, s. 13.

Paris, Musée Marmottan
Claude Monet, *İzlenim, Gündoğumu*, 1872, s. 36-37
– *Saint-Lazare İstasyonu'nda Pont de l'Europe*, 1876-77, s. 63.

Paris, Musée Rodin
Auguste Rodin, *Öpüşme*, 1888, s. 97.

Pau, Musée des Beaux-Arts
Edgar Degas, *New Orleans'taki Bir Bürüdan Portreleri*, 1873, s. 68.

Petersburg, Ermitaj
Claude Monet, *Bahçede Kadın*, 1867, s. 6-7;
Auguste Renoir, *Ayakta Duran Jeanne Samary'nin Portresi*, 1878, s. 101.

Philadelphia, Philadelphia Museum of Art
Edgar Degas, *İç mekân (Kırtılma)*, 1868-69, s. 95.

Placenza, Galleria d'Arte Moderna Ricci-Oddi
Federico Zandomeneghi, *Anvers Meydanı*, 1880, s. 115.

Providence, Museum of Art, Rhode Island School of Design
Edouard Manet, *Dinlenme*, 1870, s. 100.

Roma, Galleria Nazionale d'Arte Moderna
Giovanni Boldini, *Matmazel Lantelme'in Portresi*, s. 115.

Rouen, Musée des Beaux Arts
Claude Monet, *Bayraklarla Donatılmış Rue Saint-Denis*, 1878, s. 96-97.

San Paolo, Museo de Arte Moderna
Paul Cézanne, *Paul Alexis Zola'ya Bir Elyazmasını Okuyor*, y. 1869, s. 94;
Auguste Renoir, *Yıkılan Kadın ve Küçük Köpeği*, 1870, s. 40.

Shelburne, Shelburne Museum
Edouard Manet, *Sombalığı*, 1868, s. 74
– *Büyük Kanal, Venedik*, 1875, s. 112.

Springfield, Museum of Fine Arts
Camille Pissarro, *Pontoise Yakınında Fabrikalar*, 1873, s. 61.

Stockholm, National Museet
Auguste Renoir, *Mère Anthony'nin Hanı*, y.1866, s. 14
– *La Grenouillère*, 1869, s. 27.

Tokyo, Batı Sanatı Ulusal Müzesi
Auguste Renoir, *Çezayirfilci gibi Giyinmiş Parisli Kadınlar, Montmartre'da Bir Harem*, 1871-72, s. 105.

Tournai, Musée des Beaux Arts
Edouard Manet, *Argenteuil*, 1874, s. 51.

Washington, Freer Gallery
James Abbott Whistler, *Porselen Ükkesinin Prensesi*, 1863-64, s. 104.

Washington, National Gallery of Art
Frédéric Bazille, *Ağır-Mortes'un Bayrakları*, 1867, s. 18-19;
Mary Cassatt, *Mavi Koltuktaki Kız Çocuğu*, 1878, s. 85
– *Kumsalda Oynayan Çocuklar*, 1884, s. 121;
John Constable, *Piskoposun İkanetgâhından Görülen Salisbury Katedrali*, 1823, s. 57;
Edouard Manet, *Demiryolunda*, 1873-74, s. 63
– *Erik*, 1878, s. 89;
Claude Monet, *Şemsiyeli Kadın ve Çocuk*, 1875, s. 41;
Berthe Morisot, *Okuma*, 1869-70, s. 87;
Auguste Renoir, *Balerin*, 1874, s. 70
– *Madam Monet ve Oğlu*, 1874, s. 49.

Washington, Phillips Collection
Auguste Renoir, *Sandal Partisi*, 1880-81, s. 116.

Williamstown, Sterling and Francine Clark Institute
Auguste Renoir, *Yıkılan Sarışın*, 1881, s. 117.

Zürih, Bührle Vakfı
Claude Monet, *Sisley Ailesi*, 1869, s. 101.

Zürih, Kunsthaus
Claude Monet, *Oksüzler Yurdu Feneri*, 1864, s. 15.

Bu bölümde, Empresyonistler ile ya da eserleriyle bağlantısı olan sanatçılar, entelektüeller, politikacılar ve işadamları ile Empresyonistlerin çağdaşı olan ya da aynı alanda etkinlik göstermiş olan ressamlar, heykeltıraşlar ve mimarlar, alfabetik bir sıraya göre listelenmiştir.

Astruc, Zaccarie

(1835–1907). şair, s. 24.

Baudelaire, Charles

(Paris 1821–1867). şair, s. 8, 10, 41, 68, 94.

Bazille, Jean-Frédéric

(Montpellier 1841–Beaune-la-Rolande 1870). s. 18, 19, 24, 26, 34, 40, 41, 75, 77, 95, 99.

Boldini, Giovanni

(Ferrara 1842–Paris 1931). ressam, s. 114, 115.

Boudin, Eugène

(Honfleur 1824–Deauville 1898). ressam, s. 14, 15, 18.

Bouguerau, William

(La Rochelle 1825–1905). ressam, s. 23.

Cabanel, Alexandre

(Montpellier 1823–Paris 1889). ressam, s. 11, 41.

Charpentier, Georges

(Paris 1841–1905). yayıncı, s. 116.

Choquet, Victor

koleksiyoncu, s. 52.

Constable, John

(East Bergholt 1776–London 1837). ressam, s. 57.

Corot, Camille

(Paris 1796–1875). ressam, s. 19, 61, 84, 87, 114.

Courbet, Gustave

(Ornans 1819–Vevey 1877). ressam, s. 8, 9, 18, 23, 28, 40, 44, 55, 76, 80, 88.

▼ Paul Cézanne,
Victor Choquet,
1876–77, özel
koleksiyon.

Cross, Henri Edmond

(Douai 1856–Saint Clair 1910). ressam, s. 127.

Daubigny, Charles-

François (Paris 1817–1878). ressam, s. 18, 19.

Daumier, Honoré

(Marsilya 1808–Valmondois 1879). ressam, heykeltıraş, karikatürist, s. 8, 98.

De Nittis, Giuseppe

(Barietta 1846–Saint Germain-en-Laye 1884). ressam, s. 34, 114, 115, 121.

Debussy, Claude

(Saint-Germain-en-Laye 1862–Paris 1918). müzisyen, s. 54, 55.

Delacroix, Eugène

(Charenton-Saint-Maurice 1798–Paris 1863). ressam, s. 8, 53, 80, 105.

Desbouts, Marcellin

(Cerilly, Allier 1823–Paris 1902). ressam, s. 88, 90, 91.

Durand-Ruel, Paul

(Paris 1831–1922). koleksiyoncu, s. 52, 121, 130.

▼ Camille Corot, 1873
yılında Saint-Nicolas-
les-Arras'da çekilen bir
fotoğrafta.

Duranty, Edmond

(Paris 1833–1880). yazar, sanat eleştirmeni, s. 53, 88, 94.

Fantin-Latour, Henri de

(Grenoble 1836–Burdé, Orne 1904). ressam ve taşbaskıcı, s. 8, 24, 25, 95, 100.

Flaubert, Gustave

(Rouen 1821–Croisset 1880). yazar, s. 8, 45.

Gachet, Paul-Ferdinand

koleksiyoncu, s. 30, 32, 33.

Gauguin, Paul

(Paris 1848–Markiz Adaları 1903). ressam, s. 124, 130.

Gleyre, Charles

(Chevilly 1806–Paris 1871). ressam, s. 18.

Gonzales, Eva

(Paris 1849–1883). ressam, s. 84, 85.

Guillaumin, Armand

(Paris 1841–1927). ressam, s. 34.

Hassam, Childe

resam, s. 121.

► Eugène Delacroix,
Nadar'ın bir
fotoğrafında.

Hokusai, Katsushika
(Edo 1760–1849), ressam,
s. 104.

Huysmans, Joris-Karl
(Paris 1848–1907), Sembolist
yazar, s. 45, 47, 94, 123.

**Ingres, Jean-Auguste-
Dominique**
(Montauban 1780–Paris
1867), ressam, s. 9, 105, 119.

Jongkind, Johann Barthold
(Lattrop 1819–Göte-Saint-And-
rè 1891), ressam, s. 15, 18.

Leroy, Louis, sanat
eleştirmeni, s. 36, 37, 70.

Maitre, Edmond,
müziyen, s. 24.

Mallarmé, Stéphane
(Paris 1842–Valvins 1898),
Sembolist şair, s. 10, 54, 94.

Martelli, Diego
(Floransa 1838–1896), yazar
ve sanat eleştirmeni, s. 114.

Millet, Jean-François
(Gruchy 1814–Barbizon
1875), ressam, s. 19.

Muybridge, Eadweard
(Kingston-on-Thames 1830–
1904), fotoğrafçı, s. 92, 122.

Proust, Marcel
(Auteuil 1871–Paris 1922),
yazar, s. 54.

Rodin, Auguste
(Paris 1840–Meudon 1917),
heykeltıraş, s. 123.

Rousseau, Théodore
(Laval 1844–Paris 1910),
ressam, s. 19.

Sargent, John Singer
(Floransa 1856–Londra
1925), ressam, s. 120.

Scholderer, Otto
(Frankfurt 1834–1902),
ressam, s. 24.

Seurat, Georges
(Paris 1859–1891), ressam,
s. 124–127, 130.

Signac, Paul
(Paris 1863–1935), ressam,
s. 124, 126.

Tissot, James
(Nantes 1836–Bouillon 1902),
ressam, s. 45.

Toulouse-Lautrec, Henri de
(Albi 1864–Malromé, Gironde
1901), ressam, s. 70, 98, 130.

Tournachon, Felix;
Nadar diye bilinir (Paris
1820–1910), fotoğrafçı, s. 10,
35, 81, 96.

Utamaro, Kitagawa
(1753–1806), ressam, s. 104.

van Gogh, Vincent
(Groot Zundert 1853–Auvers-
sur-l'Oise 1890), ressam,
s. 30, 52, 104, 130, 131.

Wagner, Richard
(Leipzig 1813–Venedik 1883),
müziyen, s. 95.

Whistler, James Abbott
(Lowell 1834–Londra 1903),
ressam, s. 8, 54, 55, 98, 100,
102–104.

Zandomenighi, Federico
(Venedik 1841–Paris 1917),
ressam, s. 88, 114, 115.

Zola, Emile
(Paris 1840–1902), yazar,
s. 8, 10, 19, 24, 30, 40, 52,
60, 68, 91, 94, 95, 114.

▲ Emile Zola, 70'li
yıllardan kalma bir
fotoğrafta.

◀ Pierre-Auguste
Renoir ve Stéphane
Mallarmé, Degas'nın
bir fotoğrafında.

**Gustave
Caillebotte**

(Paris 1848-Gennevilliers, Paris 1894). Caillebotte diplomasını aldıktan sonra Garde Nationale Mobile de la Seine'ne (Seine Seyyar Ulusal Muhafız Birliği) yazılır ve 1870'deki Fransa-Prusya savaşına katılır. 1873'te Güzel Sanatlar Okulu'na kabul edilir, ancak ertesi yıl, babasının ölümüyle büyük bir mirasa konar ve resme başlamaya karar verir. Ekonomik durumunun iyi olması nedeniyle, dönemin başlıca sanat koleksiyoncularından biri olur. Empresyonistlerin sergilerine yalnızca sanatçı olarak değil düzenleyici sıfatıyla da katılır. grubun girişimlerini desteklemek ve sıkıntıda olan meslektaşlarına yardım etmek için yüklü miktar da paralar verir. İlginç bakış açıları, yenilikçi kompozisyon ölçüleri ve cesur perspektif kaçışıyla dikkat çeken Paris manzaraları ünlüdür. 1880'den itibaren Charlotte Berthier ile birlikte Argenteuil yakınlarındaki Petit-Gennevilliers'e yerleşir; burada resim yapar. Kendini bahçe işlerine ve kayak yarışlarına verir. Caillebotte'un Empresyonist tablo koleksiyonu bugün, ressamın isteğine uygun olarak, Fransız devletine aitler ve Paris'teki Musée d'Orsay koleksiyonlarının önemli bir bölümünü oluşturur, s. 45, 48, 58, 59, 61, 66-68, 76, 83, 96.

**Mary
Cassatt**

(Pittsburgh 1844-Le Mesnil Theribus, Oise 1926). Amerikalı Mary Cassatt ilk sanat eğitimi Philadelphia'da, zengin banker babasının isteğine karşı çıkarak yazıldığı Güzel Sanatlar Akademisi'nde alır. 1865 yılında Avrupa'ya gider. Paris'te akademik ressamlar olan Chaplin, Couture ile Gérôme'un atölyelerine devam eder ve 1874 yılında bir tablosunu Salon'a kabul ettirmeyi başarır. Ancak Degas ile karşılaşması hayatının akışını değiştirecektir. Ressam onun ustası, arkadaşı ve sırdaşı olur. Cassatt 1879, 1880, 1881 ve 1886'da olmak üzere, tam dört kez Empresyonistlerin sergisine katılır. Üslubu, ustası Degas'ın fotoğrafik ölçüleri ile çagdas topluma bakışının, Empresyonistlerin ışığı ile çok iyi bir gravitireli olan Cassatt'ın daha çok grafik çalışmasında esinlendiği Japon sanatından alınan açık etkilerinin mullu bileşiminin meyvesidir. Sevdığı konular aile sahnelerinin yanı sıra, ona asıl ününü kazandıran çocuk portreleridir. Mary Cassatt 1891 yılında, Durand-Ruel onun için kişisel bir sergi düzenlediği zaman, sanatını ve Empresyonistler arasındaki rolünü kabul ettirecektir, s. 47, 84, 85, 104, 105, 121.

**Paul
Cézanne**

(Aix-en-Provence, 1839-1906). Cézanne Fransa'nın güneyinde, başkentin görüldüğünden uzak olan Aix-en-Provence'da doğar ve ergenlik çağını orada geçirir. Babası, bir şapka fabrikasının sahibi olduktan sonra, Cézanne ve Cabassol Bankası'nı kurar. Bourbon kolejinin sıralarında genç Paul geleceğin romancısı Emile Zola ile arkadaş olur. Ailesinin isteğine uyarak hukuk okur ve ancak 1861'de resim çalışmak üzere Paris'e gümne iznini alabilir. Pissarro ile tanıştığı başkentte kısa bir süre kaldıktan sonra, cesareti karılmış olarak, Aix'e döner ve babasının bankasındaki işini kabul etmeye karar verir. Ancak bu düşünülmeden alınmış bir karardır: sanatçı çalışacak bundan vazgeçer ve yeniden Paris'e döner. 1886 yılında evleneceği Hortense Fiquet'den 1872'de bir çocuğu olur. 1873 yılında Pontoise yakınındaki Auvers-sur-l'Oise'a yerleşir; burada doktor Gachet ve Tanguy Baba ile tanışır; Pissarro ile birlikte resim yapar, onu Empresyonistlerle tanıştır ve 1874'teki ilk karma sergiye katılmaya ikna eder. 1877'de de Empresyonistlerin sergisine katılan Cézanne grubun ressamlarıyla arkadaş olur. Ancak çok kişisel ve değerlendirmesi zor üslubu Empresyonist resim idealinden

uzaktır. Eleştirmenlerin ve halkın anlayışsızlığından düş kırıklığına uğrayan Cézanne sık sık doğduğu kent Aix'e ya da l'Estaque'a sığınır. Çok modern olan figüratif dili, 20. yüzyılın öncüleri, özellikle de Kübizm'in araştırmasının temellerini atarak, sonraki kuşaklarda ortaya çıkacak ressamalara önemli ipuçları sağlayacaktır. s. 30-33, 35, 40, 53, 76, 88, 94, 95, 113, 116, 130.

Edgar-Hilaire Germain Degas

(Paris 1834–1917). Banker bir baba ile pamuk tüccarı zengin bir aileden gelen bir annenin oğlu olan Edgar De Gas (soyadı sonradan Degas'ya dönüştürüldü) rahat ancak, annesinin zamansız ölümü ve babasının tutarsız davranışı yüzünden, mutlu olmayan bir ergenlik geçirir. Hukuk eğitimini bırakarak Edgâr resimle uğraşmaya karar verir. Güzel Sanatlar Okulu'nun sıkıcı öğretmenleri yerine İtalya'ya bir araştırma yolculuğu yapar ve burada Rönesans'ın ustalarını keşfeder. 1862'de Manet'yi ve geleceğin Empresyonistlerini tanıır ve grubu kurmak için onlara katılır. 1882'deki harig, grubun bütün sergilerine katılmasına karşın, meslektaşlarının üslup seçimlerinin paylaşmaz gibidir; bu nedenle daha az titre ve bölünmemiş bir fırça vuruşu kullanır; öteki

Empresyonistlerin yaptığı ışıık dolu geniş manzaralar yerine, fotoğraftan alınma alışılmamış bakış açılarıyla oluşturulan iç mekânları yegler. 1880'den sonra ortaya çıkan ağır görme sorunları nedeniyle aşamalı olarak yağlıboya resimden uzaklaşır. pastel tekniğine ve heykele yönelir. s. 20, 21, 29, 34, 44, 45, 47, 53, 54, 68, 70-74, 80, 82-85, 88-90, 92, 93, 95, 96, 98, 100, 101, 104, 106, 108, 114, 115, 121-125, 128, 130.

Edouard Manet

(Paris 1832–1883). Yüksek sosyetedan kültürlü bir ailenin oğlu olan Manet daha çocukluğunda resimle ilgilenir, ancak onun gerçek sanat eğitimi 50'li yıllarda Thomas Couture'ün atölyesinde, daha çok da Louvre'un salonlarında başlar. Üslubu Klastiklerin, özellikle Goya ve Velázquez gibi İspanyol ustaların örneğinde oluşur. 1863 yılında ressamın yasal olarak öz oğlu sayacağı Léon'un annesi Suzanne Leenhoff ile evlenir. Aynı yıl, Salon'a kabul edilmeyen ve Salon des Refusés'de sergilenen, *Kırtla Kahvaltı*'yı yapar. Resim akademik eğitimden bunalmış genç sanatçıları öylesine etkiler ki, onunla görüşmek için, Manet'nin atölyesine ve karar-gâh kurdugu Café Guerbois'ya koşarlar. Manet, 1885 yılında,

Olympia'nın yol açtığı ikinci bir düş kırıklığına katlanmak zorunda kalır. Aldığı sert eleştirilerin nedenini anlayamayan Manet, kamuoyunun övgüsünü bekleyerek, yaşamı boyunca başarıya ulaşmak için çabalar. Resmî olarak Empresyonistlere katılmamış olmasına karşın, yeni resim üslubundan etkilenir; sık sık Monet ve Renoir ile birlikte resim yapar. Parlak bir ruha sahip, kültürlü, tutucu, edebiyatçı ve siyasetçilerin dostu, Parislinin özü olan Manet, 19. yüzyılın ikinci yarısının kentsoylu kültürüne büyük ölçüde damgasını vuran simalardan biridir. Çok sevdiği Paris'ten uzak geçen, uzun bir hastalık döneminden sonra 1883 yılında ölür. s. 8, 10-13, 17, 23, 24, 29, 30, 34, 35, 40, 44, 48, 51, 52, 54, 63, 74-76, 84, 85, 88, 89, 92-95, 97, 98-100, 104, 108-112, 114, 115, 120, 124, 131.

Claude-Oscar Monet

(Paris 1840–Giverny 1926) Paris'te doğan Monet, çocukluğunu babasının çalıştığı Le Havre'da geçirir ve bu dönemde çizdiği karikatürleri küçük bir çerçevede sergiler; burada manzara ressamı Eugène Boudin ile tanışır. Boudin ona doğayı gözlemlemeyi ve açık havada resim yapmayı öğretir. Monet, Cezayir'deki askerlik

hizmetinden sonra Paris'e gider ve burada Gleyre'in atölyesinde çalışır. Boudin'in öğretileriyle güçlü olduğu için Renoir, Sisley ve Bazille gibi meslektaşlarını açık havada resim yapmak üzere Paris çevresindeki kırlara götürmeye razı eder. 1865 sergisinde kazanılan beklemedik başarıdan sonra, Manet'ye bir saygı olarak *Kırda Kahvaltı*'yı yapar. Eleştirmenler ve halk tarafından anlaşılmayan resim Empresyonist araştırmanın temellerini atar. Jean adında bir oğul sahibi olacağı model Camille Doncieux ile olan beraberliği nedeniyle ailesiyle bağlarını koparır. Parasal sorunlar başlar. Fransa-Prusya savaşı sırasında sığındığı Londra'da bir süre kaldıktan sonra Paris'e döner. Ressamlar grubunun yaydığı *Argenteuil*'ye devam eder. 1873 yılında Sanatçılar, Ressamlar, Heykeltıraşlar, Gravürçüler vb. grubunun kurulmasına ve grubun 15 Nisan 1874'te açılan ilk sergisine öncülük eder. Sonra, ekonomik sorunlarla dolu bir dönem başlar; Monet'nin boya alacak parası kalmaz. Başta Manet olmak üzere arkadaşları ona yardım ederler. 1879'da Camille ölür ve Monet derin bir umutsuzluğa düşer. 1883'te Giverny'ye yerleşir. 1892'de Alice Hochede ile evlenir. Monet, tuvalleri üzerinde saplayacağı yeni güzellik arayışı içinde Avrupa'yı dolaştıktan sonra, Giverny'deki su bahçesine yerleşir. Gruptan, daha 80'lerde başlayan ve giderek artan uzaklaşmasına karşın, Empresyonist resim

idealinin en parlak yorumcusu olarak kalır. 86 yaşında, neredeyse kör olarak ölecektir, s. 4, 6, 14-16, 18, 19, 24-27, 34, 35, 40, 41, 48, 50, 54, 55, 58, 59, 62, 63, 65, 74, 75, 81, 88, 96, 97, 100, 101, 105, 108, 112, 113, 120, 124, 126, 128-131.

Berthe Morisot

(Bourges 1841-Paris 1895). Bir Sayıştay üyesinin kızı olan Berthe, yüksek sosyetenin seçkin ortamında büyür; kültür ve sanat eğitimiyle yetiştigi için, daha çocukluğundan başlayarak çizim dersleri alır. Öğrencisi olduğu Corot'dan manzara resmi tutkusunu alır ve ilk yapıtlarını 1864 yılında Salon'da sergiler. 1868 yılında Fantin-Latour onu Edouard Manet ile tanıştır ve sonra onun modeli, arkadaşı ve daha sonra 1874 yılında kardeşi Eugène ile evlenerek yengisi olur. Savaş sırasında cesaretle Paris'te kalır, kısa süren Komün döneminde ise St. Germain'e sığınır. 1874 yılında ailesinin ve Manet'nin karşı çıkmasına rağmen, Empresyonist resimlere katılır ve onların, hamileliği nedeniyle katılamadığı 1879 yılındaki dışında, bütün sergilerine katılır. Salonu Parisli aydınların kaynak tabakasının buluşma yeri olur. Morisot'nun Empresyonist araştırmaya katkısı çok önemlidir; ressam

yumuşak ve çekici bir üslupla bunun çok güzel kadınsı bir yorumunu sunar, s. 10, 29, 34, 40, 69, 84, 86, 87, 124.

Jacob-Abraham-Camille Pissarro

(Saint-Thomas, Antiller 1830-Paris 1903). Antiller'de doğan Camille Pissarro 1855 yılında Paris'e gider. Aynı yıl Güzel Sanatlar Okulu'na yazılır. Académie Suisse'e devam eder ve Camille Corot ile karşılaşır. Akademide Monet, sıkı bir dostluk kuracağı Cézanne ve Guillaumin ile tanışır, 1863 yılında, annesinin oda hizmetçisi olan arkadaşı Julie Vellay'dan oğlu Lucien doğar; iki yıl sonra da ikinci çocuğu Jeanne doğacaktır. Ustası olduğunu söylediği Corot'un da yardımıyla birçok kez Salon'da sergi açmayı başarır. Resmi ortamlara düşman olan Pissarro, 1863 yılında Salon des Refusés'nin ressamlarıyla dayanışma içine girerek, kaybedenlerin yanında yer almayı yeğler. Uyuşmazlığa düştüğü Corot ile olan dayanışmasını bitirir ve Salon yolunu bağımsız olarak denemeye karar verir. Gruptaki arkadaşlarınınkinden çok daha yüksek fiyatlarla satılan resimleri, hem resmi hem de özel sergilerde, hatırı sayılır bir başarı kazanır. 1870 yılında Julie Vellay ile evlenir ve ondan, küçük Jeanne'ın zamansız biçimde

Öldüğü 1874 yılında, üçüncü çocuğu Félix olur. 1874'ten itibaren Empresyonistlere katılır. Grubun karma sergilerinin tümüne katılan tek sanatçı olacaktır. Sonra ekonomik sıkıntılar ve başarısızlıklar dönemi başlar. Arkadaşları mali yardımda bulúnurlar. 1878'de oğlu Rodol, 1881'de öteki kızı Jeanne ve 1884'te son çocuğu Paul Emile doğar. Uzun zaman Pontoise'da oturur; burada önce Gézanne'la, sonra da Gauguin'le çalışır. 1884 yılından sonra Bragny'ye yerleşir. Sanat alanındaki yeniliklere duyarlı olan Pissarro Pointilist resmi anlatan az sayıdaki ressam arasında yer alır ve kısa bir süre ona yaklaşıp. Grubun sekizinci ve son sergisine iki genç sanatçı olan Seurat ile Signac'ı çağırma kararı onundur. Onların varlığı grubun kesin olarak bölünmesine yol açacaktır. s. 30, 33, 34, 58, 59, 61, 64, 96, 108, 124-126.

Pierre-Auguste Renoir

(Limoges 1841-Cagnes-sur-Mer 1919). Auguste Renoir, terzi Léonard ile işçi Marguerite Merlet'nin yedi çocuğundan altıncısıdır. 1844'te Paris'e taşınır ve 15 yaşındayken porselen dekoratörü çırağı olarak çalışmaya başlar. Ressam olmak ister, ama gerekli eğitim alacak gücü yoktur; bu yüzden

geçimini sağlamak için dekoratör olarak çalışır. 1862'de Güzel Sanatlar Okulu'na girer ve Gleyre'in kurslarını izler. Başyapıları çalışmak için Louvre'a gider. 1864'te sonradan yok ettiği bir resmini Salon'da sergiler. Sisley, Monet, Pissarro ve Visconti sokağındaki bir dairesi paylaştığı Bazille ile görüşür. Fontainebleau Ormanı'nda sevgilisi Lise'in bir portresini yapar; bu onun açık havada yaptığı ilk büyük resmiştir. 1870'te askere yazılır, önce Bordeaux'ya, sonra Pirene'ler'deki Tarbes'a gönderilir. Durand-Ruel'in tablolarını satın alması ona daha rahat bir yaşam sağlar. İlk Empresyonist sergisine katılarak katılır. Monet, Sisley ve Bazille ile birlikte 1874'te Paris'te "Salon des Refusés" adlı bir sergi düzenler. 1876'da, Paris'te yayınlanan *Le Moulin de la Galette*'yi yazarak resmi alanındaki başarı 1879'da, Madam Charpentier ve çocuklarının portresi ile gelir. Aynı yıl müstakbel karısı ve üç çocuğunun annesi Aline Charidot ile tanışır. İtalya seyahatı resim araştırmasının akışını değiştirir. Raffaello ve İgres gibi o zamana dek reddetmiş olduğu sanatçıları keşfetmesi üslubunu derinden etkiler. Renoir, yeniden bulduğu Klasizm nedeniyle Empresyonistlerden uzaklaşır. Yakalandığı romatizmanın şiddetli ağrıları yüzünden Côte d'Azur'a sığınır ve 1919'da orada ölür. s. 14, 18, 24-27, 34, 38, 40-42, 45, 46, 48, 49, 53, 54, 64, 70, 74, 75, 77, 78, 88,

94-96, 98, 100, 101, 105, 108, 109, 112, 113, 116-120, 122, 124, 126, 128-130.

Alfred Sisley

(Paris 1839-Moret-sur-Loing 1899). Sisley'in ailesi İngilizdir. Zengin bir işadamı olan babası, iş için Fransa'ya yerleşmiştir. Alfred 18 yaşında, dil öğrenmesi ve okumaya yönelmesi için, İngiltere'ye gönderilir; ama o bu dört yıllık sürede müzelerle ilgilenir. Paris'e dönünce sanat eğitimi görmeye izinli alır. Gleyre'in atölyesinde Monet, Bazille ve Renoir ile tanışır, onlarla arkadaş olur. Fransa-Prusya savaşı babasının mali yıkıma yol açar ve o andan itibaren Sisley ekonomik sıkıntılarla karşılaşır. 1866'da Marie Lescaze ile evlenir, ondan bir çocuğu olur. 1873'te grubun kurucuları arasında yer alır. Empresyonistlerin ilk üç sergisiyle 1882'dekine katılır. Çok iyi bir manzaracı. Corot, Daubigny ve İngiliz geleneğinin büyük ressamlarının mirasçısı olan Sisley asla öteki Empresyonistlerin üfüne ulaşamayacak ve son günlerine kadar yaşamını güçlükle, az sayıdaki koleksiyoner dostları ve sanat tacirlerinin alımlarıyla sürdürecektir. Boğazındaki bir tümör yüzünden 1899 yılında ölür. s. 14, 18, 31, 48, 56-58, 88, 101, 108, 124.

DOST

İhtiyaz Sahibi Erdal Akalın
Yayın Koordinatörü Ali Karabayram
Editör Fusun Demir

Çeviren Durdu Kundakçı

ISBN 975-298-121-6
Birinci baskı Haziran 2004, Ankara

Dizi Editörleri Stefano Peccatori ve Stefano Zuffi

Metin Simona Bartolena

Görsel Kaynaklar
Elesta Arşivi, Milano
Réunion des Musées Nationaux, Paris
Elemond Editori Associati verdikleri eserlerle bu kitabı
destekleyen bütün müzeler ve fotoğraf arşivlerine
teşekkür borçludur.

La Biblioteca editrice s.r.l., Milano'nun
katkılarıyla hazırlanmıştır.

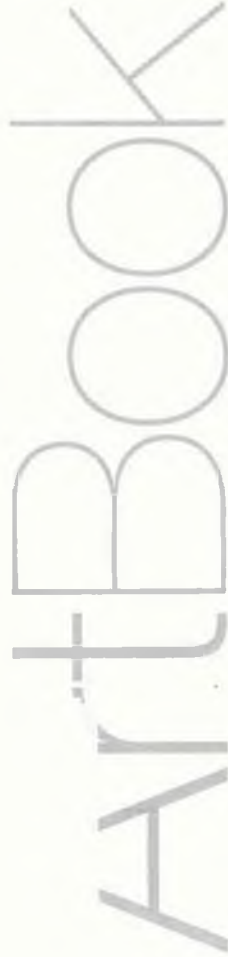
■ V. Kandinsky, P. Signac, Siac 2002

■ 2002, Elemond Spa, Milano
Leonardo Arte

© Dost Kitabevi Yayınları
Karanfil Sokak 29/1, Kızılay 06650, Ankara
www.dostyayinevi.com

Tüm yayın hakları saklıdır.

Ortaçağdan 20. yüzyıla
kadar ortaya çıkan tüm
sanat akımlarının en
önemli ustalarına adanan
bu dizide hem o döneme
hem de sanat tarihinin
dâhileri sayılan bu büyük
sanatçıların yapıtlarına
dair birçok bilgi, belge ve
resim sunulmaktadır.
Okumayı kolaylaştıran
renkli bantlar sayesinde
sanat tarihinin bu
tanınmış eserleri farklı
bir yoldan
çözümlemektedir.

Yayınlanan Eserler

- 1 Michelangelo
- 2 Cézanne
- 3 Rembrandt
- 4 Van Gogh
- 5 Picasso
- 6 Matisse
- 7 Kandinsky
- 8 Renoir
- 9 Gauguin
- 10 Goya
- 11 Bosch
- 12 Caravaggio
- 13 Monet
- 14 Leonardo
- 15 Klimt
- 16 Ekspresyonistler
- 17 Empresyonistler